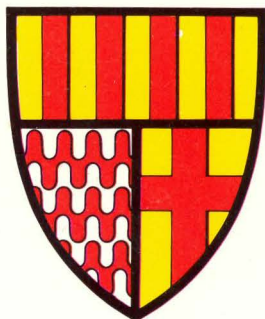

GENERALITAT DE CATALUNYA
DIPUTACIÓ DE GIRONA
AJUNTAMENT DE SANT FELIU DE GUÍXOLS

**L'ESCUT D'ARMES
DE
SANT FELIU
DE GUÍXOLS**

PER
LLUÍS ESTEVA I CRUAÑAS

PUBLICACIONS DEL MUSEU MUNICIPAL
SANT FELIU DE GUÍXOLS

NÚM. 3

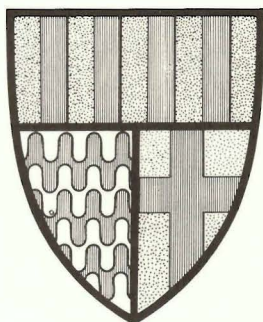
MCMLXXXII

**L'ESCUT D'ARMES
DE
SANT FELIU
DE GUIXOLS**

GENERALITAT DE CATALUNYA
DIPUTACIÓ DE GIRONA
AJUNTAMENT DE SANT FELIU DE GUÍXOLS

L'ESCU T D'ARMES
DE
SANT FELIU
DE GUÍXOLS

PER
LLUÍS ESTEVA I CRUAÑAS

PUBLICACIONS DEL MUSEU MUNICIPAL
SANT FELIU DE GUÍXOLS

NÚM. 3

MCMLXXXII

Edita: Museu Municipal de Sant Feliu de Guíxols.
Aportacions: Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació de la Generalitat de Catalunya.
Diputació de Girona.
Ajuntament de Sant Feliu de Guíxols.
Compaginació: Narcís Masferrer i Buixó.
Fotografies i dibuixos: Lluís Esteva, quan no s'indica el contrari.
Dibuixos policromats: Néstor Sanchiz i Guerrero.
Impremta: Gràfiques Bigas, carrer de Sant Adolf, 16. Sant Feliu de Guíxols.
Dipòsit legal: 646—Gi. 1982
I.S.B.N.: 84-500-7941-1

PRESENTACIÓ

Aquest treball de Lluís Esteva i Cruañas explica les vicissituds d'un escut, el de la seva/nostra Ciutat, Sant Feliu de Guíxols, i és el resultat d'una navegació erudita per una ruta sembrada d'escuts, lloses i freus on la barca de la investigació podia fàcilment naufragar. Patró rigorós i prudent de la seva solitària nau, Lluís Esteva i Cruañas la porta a port i ens n'ofereix la rica i coherent -seriosa- mercaderia documental que jo gosaria de dir que, per l'autoexigència amb què ens és presentada, és una aportació molt clara i presentment definitiva (l'adverbi sobre l'adjectiu el recobreix de prudència perquè no res en la història ho és definitiu) de quin fou el segell de la Ciutat, el qual en ser reproduït en pedra, fusta, drap o fil brodat ens ha esdevingut escut.

La feina de l'Esteva ha estat en aquest cas semblant a la d'un restaurador: de les peces disperses que havien deixat investigadors diversos, n'ha refet una "forma cronològica", polint-les, netejant-les, valorant-ne, amb rigor i sense caprici, la validesa i sumant-hi les seves pròpies troballes. Ara tenim el perfil net de les successives transformacions de l'emblema d'una societat civil concreta, la Universitat/Vila/després Ciutat de Sant Feliu de Guíxols, que des d'un moment donat adopta tres signes base i, per bé que combinant-los diferentment, no els deixa en el curs de generacions: les barres per la seva pertanyença a Catalunya, la creu senyal de monaquisme cristià i els vairs -mimetitzats de vegades en ones- per la seva adscripció -certament "defensiva" contra el poder feudal- a la Ciutat de Girona.

Durant segles, a partir del 1410 almenys, els jurats i vilatans de Sant Feliu segellen amb aquests emblemes els papers que han de donar fe de la vila com a voluntat col.lectiva de ser una societat civil, malgrat que sotmesa per lligams de feude al poder del Monestir.

Sovint la tasca de l'historiador és desmitificar la història, netejar-la d'ex-crescències, vernissos i acoloriments que investigacions veloces -i per tant "no-investigacions"- o voluntarismes explicables però no suficients hi han afegit. No és tan manipulable com ho és la història; no res, tampoc, tan apte alhora que subtil com a instrument de manipulació de la gent: per mostra bastarà referir-se a la utilització de la història adulterada -la contra-història- per part del penúltim règim al nostre país per arrodonir la mixtificación del viure d'un poble sencer.

Aquest estudi se suma als centenars de papers que Lluís Esteva i Cruañas ha omplert explicant la història de Sant Feliu. Mestre constant, hortelà i investigador, Esteva ve tenint temps per a tot -si quan mestre en actiu tenia alumnes, ara té deixebles, és orgullós conreuador de maduixes que rega amb amor i pulcritud i escorcolla amb paciència i tenacitat d'insecte en jaciments arqueològics, en llibres i paperasses dels anys estats per tal d'aproximar-se a l'introbable (potser inexistent): la veritat històrica. Com a investigador és extremadament caute, jo diria estira-cordetes, i mai, mai no allarga més el braç que la mànega. Veig Esteva -i alhora me l'imagino-dalt l'Arxiu de la Ciutat, on se sent el batec del rellotge de ca la Vila que fa anys i panys va construir "Collin, Suc. de Wagner, de París", lúcidament immers en el joc com de fer un solitari de la investigació, no caient mai en el sub-jo de fer-s'hi trampes.

Per aixó aquest treball a la recerca de la veritat, ens és ofert amb una extrema veracitat. És en haver arribat al límit del que és ver i comprobable que Esteva pren criteri de quin ha de ser l'escut de Sant Feliu, l'única justificació del qual és tornar als seus orígens coneguts, aquells en els quals una societat civil prenia signes i emblema mantinguts al llarg de generacions, continuïtat només interrompuda en un sol document: la pedra datada del 1763. És només a partir del 1950 que hom reprèn a l'escut el símbol introduït per única vegada el 1763.

Talment un navegant del retorn constant a la Itaca del que realment fou on l'amor habita sense quimeres, el nostre historiador en passar pels freus temptadors on ressonen veus fantasioses, es tapa amb cera les orelles i s'até a la ruta diària fins arribar a les envistes d'allà on algú, designat pels déus, teixeix/desteixeix infinitament el tapís de la veritat històrica.

JOSEP VICENTE

**JUNTA PROVISIONAL DEL
MUSEU MUNICIPAL**

PRESIDENT:

Sr. Alcalde, Josep Vicente i Romà

DIRECTOR:

Lluís Esteva i Cruañas

SECRETARI:

Lluís Pallí i Buxó

TRESORER:

Lluís Palahí i Xargay

VOCALS:

Josep Escortell i Cerqueda

Nèstor Sanchiz i Guerrero

Joan Sanchiz i Guerrero

L'ESCUT D'ARMES DE SANT FELIU DE GUÍXOLS (1)

PER

LLUÍS ESTEVA i CRUAÑAS

1. INTRODUCCIÓ

Qui observi els escuts d'armes que la nostra vila-ciutat ha tingut en el decurs dels anys, comprovarà dues realitats innegables: 1.ª La forma i la partició de l'escut, així com la distribució o col·locació dels emblemes heràldics en el mateix, ha variat constantment. 2.ª Per contra, els emblemes representatius del Municipi sempre han estat tres: pals, creu o creus i faixes de vairs d'ondes, bé que les darreres, amb el temps i per confusió involuntària, foren interpretades ones del mar a les quals algunes vegades hom afegí equivocadament la resta del primer emblema heràldic del Monestir: la mola de molí i la palma, que no pertanyen al de la vila.

Punt de vista que comparteix la Reial Acadèmia de la Història en el seu informe: «las diferencias en las armas de San Feliu de Guíxols a través de los siglos sólo han consistido en el orden de los cuarteles o en la repetición de uno de ellos, que unas veces eran las cruces y otras los palos».

Per tant, creiem que ha arribat l'hora d'oblidar belles teories (Mallorca i Lepant) que s'estintolen en argumentacions errònies, i de donar a

(1) Un treball amb el mateix títol, bé que diferent de contingut, guanyà el segon premi al IV Concurs FAMÍLIA PASCUAL de Cassà de la Selva.

conèixer aquest treball en el fer del qual hem esmerçat llarg temps i hem hagut de vèncer no poques vacil·lacions. Treball gens fàcil al començament i que fins avui no donem per definitivament resolt (2).

1a) FONTS DOCUMENTALS

Les principals fonts documentals de què ens hem servit són els escuts d'armes del municipi empremtats en paper col·locat damunt de cera o d'hòstia en els documents oficials tramesos pels jurats guixolencs; els esculpits a diverses pedres venerables, i els dibuixats en vells pergamins dels Manuals d'Acords i de la Pia Almoïna.

En segon terme, segueixen els de temps menys reculats; per tant, de valor heràldic disminuït: escuts treballats damunt fusta; impresos a les patents de sanitat o a papers diversos; brodats, esmaltats o simplement obtinguts mitjançant un motlle, com els d'algunes insígnies d'alcaldes i de regidors, i, per últim, els empremtats amb tinta de tampó.

Escuts, tots ells, recollits a l'inventari que publiquem més endavant.

També ens hem servit de dades soltes buidades dels Manuals d'Acords municipals, de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Sant Feliu, de la premsa local i dels treballs esmentats a la bibliografia.

1b) BIBLIOGRAFIA, PRECEDIDA DE LES ABREVIATURES USADES

Sabem que han estudiat l'escut guixolenc, o almenys n'han donat la seva definició, els autors següents, en els escrits que s'esmenten:

MARCILLACH, 1831 = NARCÍS MARCILLACH, *Descripción Geográfica e Histórica de la real villa de San Feliu de Guíxols*, «Diccionario Geográfico Universal», 1833. Segons «L'Avi Muné», F.M. 1924, que publica la versió en català, l'escrit fou entregat el 29-IX-1831; veg. també «Cuadernos de temas guixolenses», I, 1974, p. 3, editat per «Áncora». (Cada un dels set articles d'aquest darrer volum té numeració repetida; és a dir, hi ha set planes que duen el núm. 3, un per cada article).

HURTEBISE, 1905 = EDUARDO GONZÁLEZ HURTEBISE, *Bosquejo histórico de la villa de San Feliu de Guíxols. Tesis de oposición*, 1905, ms. a la Biblioteca de Catalunya, Barcelona. El 1970, «Áncora» n'edità bona part. Quan la cita és del llibre, indiquem solament la plana; quan és del ms. donem el vol. i la plana.

SAGARRA, 1916 = FERRAN DE SAGARRA, *Sigil·lografia Catalana*, Barcelona, 1916-1932.

(2) Lògicament, aquestes paraules equivalen a donar per superats —i anul·lats— alguns conceptes dels nostres escrits anteriors sobre aquest tema.

L'ESCUT D'ARMES DE SANT FELIU DE GUÍXOLS

FONT, 1933 = LLAMBERT FONT, signat amb el pseudònim «Torre del Fum», *L'escut de Sant Feliu*, «La Costa Brava», 18-XI-1933.

FONT, 1934 = LLAMBERT FONT, *L'escut de Sant Feliu de Guíxols*, «La Costa Brava», Festa Major, 1934.

FONT, 1944 = LLAMBERT FONT, *San Feliu de Guíxols y su contribución heroica a los hechos guerreros de la marina española. La conquista de Mallorca y la batalla de Lepanto*, «Símbolo», F.M., 1944.

BLAS-AGULLÓ, 1950 = IGNASI DE BLAS I SALVADOR AGULLÓ, moció presentada i aprovada per l'Ajuntament el 5-V-1950. M.A. núm. 139, f. 68; també «Áncora», 11-V-1950 i 9-V-1974.

FONT, 1953 = LLAMBERT FONT, *El escudo de San Feliu de Guíxols*, «Símbolo», F.M., 1953.

BASSA, 1968 = MANUEL BASSA I ARMENGOL, *Els escuts heràldics dels pobles de Catalunya*, Barcelona, 1968.

R.A.H., 1977 = REAL ACADEMIA DE LA HISTORIA, *Dictamen del 10-V-1977 sobre el Escudo heràldico de Sant Feliu de Guíxols*, tramès a l'Ajuntament guixolenc el 26 d'igual mes i any per la Direcció General d'Administració Local, Apèndix V i «Áncora», 2-VII-1977.

ESTEVA, 1977 = LLUÍS ESTEVA, *L'escut d'armes de Sant Feliu de Guíxols*, «Áncora», F.M. 1977.

BLAS, 1977 = IGNASI DE BLAS I VILÀ, *L'escut de la ciutat de Sant Feliu de Guíxols*, «Áncora», 25-VIII-1977.

ESTEVA, 1977a = LLUÍS ESTEVA, *Apartat 99*, «Áncora», I-IX-1977.

ESTEVA, 1978 = LLUÍS ESTEVA, *L'escut d'armes guixolenc, segons una de les claus de volta de l'església parroquial*, «Áncora», 9-XI-1978.

Els 36 = *El escudo Heràldico de la Ciudad de Sant Feliu de Guíxols*, signat per 36 persones, «Áncora», Nadal 1981.

ESTEVA, 1981 = LLUÍS ESTEVA, *A la Comissió Informativa de Govern Local del Magfc. Ajuntament d'aquesta ciutat*, 28-IX-1981, «Áncora», 11-II-1982.

ESTEVA, 1982 = LLUÍS ESTEVA, *L'escut d'armes guixolenc. Resposta a l'escrit dels 36*, «Es Corcó», núm. 13, gener.

E. Z. *El escudo heràldico de Sant Feliu*, «Áncora», 25-II-1982 i *Más sobre el escudo de Sant Feliu*, «Áncora», 18-III-1982.

LLUÍS ESTEVA, *Més sobre l'escut guixolenc*, I, II i III, «Áncora», 4, 11 i 18-III-1982.

R. C., *Notas caseras de heráldica gráfica*, I i II, «Áncora», 11 i 18-III-1982.

1c) ABREVIACIONS

AHMSF = Arxiu Històric Municipal de Sant Feliu de Guíxols.

AMB = Arxiu Municipal de Barcelona.

AMG = Arxiu Municipal de Girona.

F.M. = Festa Major.

G.E.C. = Gran Enciclopèdia Catalana.

I.E.C. = Institut d'Estudis Catalans.

M.A. = Manual d'Acords Municipal.

MMSF = Museu Municipal de Sant Feliu de Guíxols.

ms. = Manuscrit.

R.A.H. = Real Academia de la Historia.

1d) HISTÒRIA

Resum de les vicissituds per les quals ha passat l'estudi de l'escut d'armes de Sant Feliu, des de la primera referència escrita que coneixem:

1831. Segons Marcillach, que no dona les seves fonts d'informació, Sant Feliu «hace por armas un escudo con corona dividido en cuatro cuarteles. En el primero tiene las cuatro barras doradas de Cataluña; en el segundo y tercero una cruz dorada en campo encarnado, y en el último está figurado el mar, aludiendo seguramente a haber sido arrojado al mar de Guíxols su patrón San Feliu». Notem que parla de «las cuatro barras doradas de Catalunya» en lloc dels quatre pals vermells; altrament, en el mateix escrit hi hem trobat errors difícils d'explicar (3). Per això considerem dubtoses totes les seves informacions.

28-IX-1884. Trobem una notícia de la data esmentada que caldrà tenir en compte quan hom parli de la policromia. Diu així: «Se han embadurnado con pintura al óleo dos escudos de armas antiguos empotrados en la fachada de la Casa Consistorial. — Sólo un talento podía disponer semejante reforma, pero el color amarillento que se ha dado a dichos escudos puede hacer creer que se destine la casa grande a lazareto» (4). Aquesta pintada, despistà Hurtebise i Llambert Font?

1905. Hurtebise assegura que l'escut «indubitable» de Sant Feliu, «el más antiguo que podemos aducir», «está dividido en dos mitades, la superior con las armas guixolenses tradicionales (seis barras de gules sobre

(3) Veg. LLUÍS ESTEVA, *El combat del «Montañés»*, «Áncora», F.M. 1980.

(4) «El Bajo Ampurdán», 28-IX-1884.

L'ESCUT D'ARMES DE SANT FELIU DE GUÍXOLS

oro) y la inferior en dos cuarteles, en el de la izquierda los veros de Gerona y en el de la derecha cruz de gules sobre campo de oro: alusión a la vequería gerundense y al abad del Monasterio» (5).

Malgrat el prestigi d'Hurtebise, el Municipi seguí usant, sense criteri fix, alguns dels escuts que recollim al final de l'inventari, realitat que evidencia els dubtes constants que sempre han tingut els diversos Municipis guixolencs. Per altra part, Hurtebise també s'equivocà quan atribuí sis pals a les armes guixolenques, com es veurà més endavant.

1933. Font escriu: «Els tradicionals blasons de què consta l'escut guixolenc són quatre: dos d'ells ostenten una creu, l'altre la mar i el darrer les quatre barres. El monestir feia posar sempre en el blasó de la mar una roda de molí amb una palma que significava la creença de què St. Feliu fou tirat a Calasans amb una pedra de molí al coll i salvat miraculosament per mans d'àngels. La vila en canvi prescindia de la palma que coronava la roda i algunes vegades de la pedra de molí».

1934. Font presenta la seva coneguda teoria, que repetí diverses vegades: «El primer quarter és una creu daurada sobre fons vermell (gules); el segon en fons daurat i els pals de l'escut de Catalunya en vermell (gules); el tercer quarter té la mar en blau (azur) i el quart (altra creu) com en el primer». Segons Font, la primera creu representa la col·laboració guixolenc a la conquesta de Mallorca i la segona, a la victòria de Lepant. Aquesta teoria, però, no resisteix la més elemental anàlisi, com demostrarem en parlar de la creu. La modificació que aleshores proposava mossèn Font era tan sols canviar l'ordre dels quarters, car «el tercer té la mar en blau»; encara no havia arribat l'hora de proposar la inclusió de la mola i la palma.

Pocs dies després d'haver sortit publicat l'article, el regidor Campà s'hi referí elogiosament i proposà que la comissió municipal de cultura, ampliada amb Jaume Carreró i Joan Casas, estudiés «aquest assumpte» (6). Suposem que la proposta de Campà no degué dur-se a terme perquè el 20 d'octubre Ramon Bonet fou nomenat alcalde gestor, i els partits d'esquerra, d'un dels quals Campà formava part, foren apartats de l'Ajuntament.

1944. Ara, Font defineix l'escut amb aquestes paraules: «Dos cruces, en dos cuarteles diferentes, contrapuestos por ser iguales las figuras; cuatro palos en otro cuartel y verados o veros en ondas en el restante, apareciendo en algunos ejemplares, como en el de la fachada del Ayuntamiento».

(5) HURTEBISE, 1905, p. 111.

(6) M.A. 122, f. 123, sessió del 8 d'agost.

miento de 1763 y en las del Monasterio, la piedra de molino y una palma sobre las ondas». Notem com reconeix «verados o veros en ondas» i com esmenta un sol escut municipal amb la mola i la palma: el de 1763.

5-V-1950. Els regidors Ignasi de Blas i Salvador Agulló proposen a l'Ajuntament un nou escut municipal. Comencen dient que es recolzen en l'escrit de mossèn Font, 1934, però en realitat en demanen un que és ben diferent, car dels quatre quaters que té l'escut, en canvien tres. Descriuen així l'escut d'armes guixolenc usat fins aleshores: «En los cuarteles 1.º y 4.º, aparece una cruz de gules en campo de oro; en el 2.º, cuatro palos de gules, sobre campo de oro también y en el 3.º, el mar en azul sobre fondo de plata», essent així que mossèn Font donava la policromia de les creus, al revés. En efecte, Font, 1934, posava creus grogues sobre fons vermell, mentre que a la sessió municipal es proposen creus vermelles sobre fons groc.

Després de diverses consideracions de Blas i Agulló, demanen que «en el 3.º . . . figuren definitivamente la muela y la palma», inclusió que «no será una innovación completa». El Municipi aprova «la idea luminosa . . . por unánime aclamación». Fem notar que, segons els documents trobats fins ara, la mola i la palma no havien estat mai en el segell municipal. Els emblemes esmentats tan sols es troben a l'escut del 1763 i a tres més, de data incerta, però que semblen del s. XX, és a dir, de temps poc reculats. Per això quan diuen que l'escut aprovat «no será una innovación completa» no tenen raó si es refereixen a segells, però en tenen si parlen d'escuts, car dels quatre quaters de Font, 1974, n'han canviat tres i n'han deixat un d'intacte: el que representa Catalunya.

Per altra part, l'acord sembla que fou fulminant, puix s'ordena a secretaria que «a partir de este momento» es canviïn «todos los sellos, timbres y demás» (7), i no hem trobat que hi hagués exposició al públic per si hom desitjava presentar algun suggeriment.

1951. Com que a l'acord municipal anterior no es parlava de la corona, creuen convenient fer-ho ara: «teniendo en cuenta los fundamentos históricos que abonan la propuesta de hacer figurar en el escudo de San Feliu la «Corona a la antigua», así se acuerda por unanimidad, a cuyo efecto se darán las órdenes oportunas para que todos los sellos de todas las dependencias municipales sean reformadas en el sentido que se propone en la moción» (8). És a dir, un mateix Ajuntament, en menys d'un any, canvia dues vegades els segells i els escuts. ¿És per això que al nou edifici

(7) M.A. 139, f. 68. Veg. el doc. íntegre a l'apèndix I.

(8) M.A. 139, f. 99, sessió del 2 de març.

L'ESCUT D'ARMES DE SANT FELIU DE GUÍXOLS

municipal en el qual tant abunden els escuts, uns siguin amb corona i altres sense?

L'Ajuntament no devia estar massa segur dels canvis introduïts a l'escut, perquè a l'extracte de la sessió del 20-III-1953 es llegeix: «También quedan enterados los Señores asistentes de que ha sido contestada (des de Madrid) la consulta que se hizo sobre la procedencia o no, de atenernos a la legislación nueva con respecto a la reforma heráldica del escudo de la ciudad, que por haberse tramitado en su día con todos los requisitos legales entonces vigentes, es contestada en el sentido de que no hace falta ni una nueva tramitación ni tan siquiera una rectificación por parte de la Superioridad» (9). Cosa que no podem valorar, puix no hem trobat ni el text de la consulta feta, ni la resposta rebuda.

En el núm. de Festa Major del mateix any, Ll. Font publica a «Símbolo» un escrit en el qual felicita l'Ajuntament pels acords de 1950 i 1952, ja ressenyats, i afegeix: «Al rectificar los cuarteles del escudo, el Mag. Ayuntamiento ha introducido, con gran acierto, dos variantes, las dos ya exitentes en la historia del escudo. Una el haber puesto encima del mar la piedra y la palma... Puso también una corona, de las llamadas a *la antigua*... que se encuentra también en el sello antiguo de plata, propiedad del Ayuntamiento. Con ello nuestro blasón guixolense queda históricamente completo, heráldicamente perfecto y artísticamente mejorado». Observem com, segons el mateix mossèn Font, l'Ajuntament «ha introducido... dos variantes» a l'escut guixolenc. Això, sense esmentar el canvi de policromia de les creus. ¿Li passà desapercebut o n'era l'autor? Sigui com sigui, les modificacions foren quatre: la policromia de dos quaters, la mola i la palma, i la corona. Com hem dit, tan sols deixaren intactes els quatre pals de Catalunya.

La cosa no devia ésser tan clara com sembla deduir-se dels textos transcrits, puix si bé l'Ajuntament seguí usant l'escut aprovat el 1950, quan el 1974 un nou Municipi demanà a la Direcció General d'Administració Local l'aprovació «de un Reglamento Especial de Honores y Distinciones» en el qual es preveia la creació d'una medalla «en cuyo anverso irá grabado el escudo heráldico de la Ciudad» (10), la susdita Direcció General, el 20 de juny del mateix any, contestà: «examinados... los antecedentes relati-

(9) M.A. 140, f. 161.

(10) Les dades que segueixen són tretes de l'expedient que es guarda a les oficines municipals. Però la resposta de la Direcció General d'Administració Local, 20-VI-1974, és transcrita a l'apèndix II; l'acord municipal del 7-VIII-1974, a l'apèndix III, i la resposta de la D.G.A.L., 5-XI-1974, a l'apèndix IV.

vos al escudo heràldico municipal que ha de llevar grabado, en su anverso, la Medalla que trata de crear, se observa que el Escudo que se propone fue adoptado por el Ayuntamiento en virtud de acuerdo plenario de fecha 5 de mayo de 1950... El artículo 302 del Reglamento... establece que las Corporaciones Locales podrán usar... el Escudo que le corresponda... ya porque estuviera consagrado por la historia y el uso o en virtud de expresa rehabilitación o adopción... Del estudio de la Memoria del escudo no parece deducirse que se encuentre consagrado por la historia y el uso, puesto que el Ayuntamiento lo empezó a utilizar el año 1950... Por ello lo procedente sería que el Ayuntamiento tramitara, en primer lugar y por separado del Reglamento de Honores, el expediente de adopción de Escudo...».

Estudiat el cas a la sessió del 7 d'agost, l'Ajuntament va fer seu l'acord del 5-V-1950, però el 5 de novembre del mateix 1974, contestaren de Madrid que l'expedient «a fin de que todos los vecinos de este municipio tengan conocimiento y puedan aportar datos y sugerencias en relación con los elementos y símbolos, sería conveniente que se sometiera a información pública... remitiendo a esta Dirección General la correspondiente certificación acreditativa de si se formularon o no reclamaciones contra el mismo...».

Bé que no haviem acabat les nostres recerques i que, per tant, no teníem format un criteri ferm com el que avui tenim, vam impugnar el quarter del mar, la mola de molí i la palma, emblemes del Monestir—com reconeix mossèn Font—, però no del Municipi; també impugnàrem la policromia acordada per l'Ajuntament. L'escrit d'impugnació és del 13-I-1975, però vam presentar-ne un altre poc temps després, duplicitat explicable donats els dubtes que aleshores teníem. En el primer dels escrits demanàvem faixes anglesades, o en zig-zag, en lloc del mar, la mola i la palma; també que el fons de la creu fos blanc. Però a conseqüència d'haver netejat la matriu de plata i d'haver-la pogut examinar bé, en el segon escrit proposàrem faixes blaves de vairs d'ondes sobre fons de plata, en comptes de les anglesades de la impugnació primera.

Dels escuts que fins aleshores haviem trobat, teníem preferència pels dos segells que foren usats durant més temps: els escuts que ara duen els núms. 1 (1354 (?)-1630) i 11 (1650-1895), que havien servit per a certificar l'autenticitat dels documents enviats pel Municipi; així ho fèiem constar a la nostra impugnació primera. Per això, d'acord amb la junta del Museu, vam posar-los a la portada i a la contra-portada dels dos volums que ha editat l'esmentada junta. El primer ens atreia per ésser el més antic dels coneguts; el segon, perquè a l'AHMSF es guarda l'encuny de plata i perquè

L'ESCUT D'ARMES DE SANT FELIU DE GUÍXOLS

la seva forma s'apropava més a la que s'havia usat en el decurs dels darrers anys. Obligats a triar, ens inclinàrem aleshores provisionalment pel segon, puix encara no havíem acabat —ni de molt— el nostre estudi sobre l'escut guixolenc.

Estudiats els nostres suggeriments a la sessió municipal del 7-II-1975, l'Ajuntament acceptà el fons blanc de la creu, perquè l'emblema de l'alcalde, dels regidors, de la policia municipal, etc., tenen l'esmentada policromia.

26-V-1977. La Direcció General d'Administració Local comunica a l'Ajuntament el dictamen de la Real Academia de la Historia, datat el 10 del mateix mes, en el qual s'accepta el nostre suggeriment principal: el mar, la mola i la palma han d'ésser substituïts per «órdenes de veros en ondas (de plata y azul)». El model triat és l'escut núm. 1, el més antic de tots (11).

Malgrat que aleshores el nostre estudi era provisional, la R.A.H. el considerà «exhaustivo».

2-VII-1977. L'Ajuntament posa a informació pública el dictamen de la R.A.H. i es dona un mes de temps «durante el cual y sobre el contenido del mismo, podrán formularse las observaciones documentadas que estimen oportunas».

El 15 de setembre del mateix any, 36 persones —la majoria de les quals havien estat alcaldes o regidors de diversos Municipis precedents— presenten un escrit d'oposició a l'escut proposat per la R.A.H.; en ell demanen que sigui confirmat l'escut del 1950. L'argumentació és semblant a la que Llambert Font havia exposat el 1934, amb falles capitals que l'exclouen de tota atenció seriosa, més encara si amb ella es pretén que la R.A.H. modifiqui el seu dictamen.

El Municipi uneix la nova impugnació al ja voluminós expedient i l'aparca, segons la paraula ara de moda.

28-IX-1981. Desitjant la Comissió Informativa de Govern Local del Municipi resoldre l'assumpte de l'escut, ens sol·licita un dictamen que contingui el nostre punt de vista actual.

Com que feia uns mesos que teníem redactat definitivament el treball, donar el nostre punt de vista era cosa fàcil. Per això en vam fer un resum i poguérem entregar-lo el 10 de novembre (11a). La nostra conclusió coincidia amb el dictamen de la Real Academia de la Historia. Això aplanava el camí.

(11) El dictamen de la R.H.A. és l'apèndix V; també a «Áncora», 2-VII-1977.

(11a) «Áncora» de l'11-II-1982 el va publicar, bé que sense les figures que l'acompanyen i amb dos errors que varien quelcom el seu sentit, però no el conjunt del contingut.

27-XI-1981. La Comissió Informativa de Govern Local fa seu el nostre informe del 28-IX-1981 i el defensa en el ple. El senyor Conchillo, de CiU, demana que l'assumpte quedi sobre la taula, petició a la qual s'adhereix el senyor Clavaguera, de CC-UCD. El president de la C.I.G.L., senyor Pujol, està d'acord amb el prec dels regidors Conchillo i Clavaguera, si poden aportar persones degudament documentades en la matèria perquè informin. El regidor Conchillo es compromet a presentar una altra persona solvent en aquest assumpte, per tal que examini la documentació de l'expedient i pugui donar el vist i plau als informes que hi ha en el mateix. Finalment, l'assumpte queda sobre la taula. (11b).

29-I-1982. En el ple municipal fou aprovat l'escut que proposàvem. Votaren a favor els regidors del PSC-PSOE i els del PSUC (Ayats, Ribas, Donat, Mateu, Colls, Oliver, Barneda, Pujol i Vicente) i en contra, els de CiU i CC-UCD (Bussot, Peribañez, Aymerich, López, Xargay i Conchillo). Total: 9 vots a favor i 6 en contra (11c).

15-III-1982. L'acord municipal és combatut des de les planes d'«Àncora». D'un tema d'investigació, alguns n'han fet una qüestió política. Quan, en data d'avui, entreguem l'original d'aquest treball a la impremta, però, cap argument de pes no ha estat publicat. Si a última hora sorgís quelcom digne d'ésser esmentat, ho recolliríem com si fos un apèndix final. Vegeu també els escrits que s'esmenten a la bibliografia.

2. INVENTARI DELS ESCUTS D'ARMES MUNICIPALS.

Per a treure conclusions fonamentades, cal conèixer primer els escuts que la nostra vila-ciutat ha tingut en el decurs del temps.

Recordem també que, en heràldica, s'han estimat més importants els escuts que provenen de temps reculats; quant més antics, millor. Per tant, considerem escuts bàsics o fonamentals els que són anteriors al segle XVIII (els onze primers i els vuit d'institucions relacionades amb el Municipi guixolenc) i escuts menys importants (els altres). Malgrat això, quantes publicacions estarien orgulloses de tenir escuts reculats com alguns dels que col·loquem nosaltres en el segon grup!

Tot seguit presentem, per ordre cronològic, l'inventari dels escuts que hem pogut aplegar i anotem que molts més dels segles XIX i XX podíem haver-ne recollit, però hem considerat innecessari allargar la llista, puix no aportarien res de nou.

(11b) Veg. el text oficial a l'apèndix VI.

(11c) Veg. el text oficial a l'apèndix VII.

L'ESCUT D'ARMES DE SANT FELIU DE GUÍXOLS

ESCUT NÚM. 1
(1354 (?) - 1630)

Rodó, 43 mm. de diàmetre. Escut en triangle curvilini, tallat: 1, sis pals; 2, partit: primer, tres faixes de vairs d'ondes; segon, creu llatina plena, això és, que els seus quatre extrems toquen les vores de l'escut (12).

Llegenda: «+ S : DELS : JURATS : DE LA VILA DE SEN FELIV . D . GVIXOLS». Interpretació: «+ SEGELL DELS JURATS DE LA VILA DE SANT FELIU DE GUÍXOLS».

Empremtat en paper col·locat sobre una hòstia, en un escrit dels jurats de Sant Feliu de Guíxols als de Girona; en ell demanen trasllat de les ordinations en virtut de la mort del rei; datat el 24 de juliol de 1410 (13).

El mateix segell, en cera bruna, és en una creença dels mateixos jurats als de Girona, a favor de Nicolau Pla i Francesc Salelles, habitants de la vila i missatgers dels seus jurats; datada el 27 de setembre de 1475 (14).

Segarra en veié un altre de cera natural, penjant amb cintes de seda groga i vermella, d'un pergami que conté una requesta feta per Joan Castellà, batlle reial i jurat de la vila de Sant Feliu, als veguers, batlles i altres oficials del regne, per tal que reconeixin el privilegi de Pere III, fent francs i lliures de tota servitud i impost els naturals i habitants de dita vila i, en conseqüència, a favor de Nicolau Dam, mariner i natural d'ella; datat el 4 de juny de 1495 (15).

Encara assegura haver-lo vist en una carta dels jurats de la vila als consellers de Barcelona, demanant-los les noves que tinguin de mal çonta-

(12) Hurtebise el definí amb aquestes paraules: «En él está dividido el escudo en dos mitades, la superior con las armas guixolenses tradicionales (seis barras de gules sobre oro) y la inferior en dos cuarteles, en el de la izquierda los veros de Gerona y en el de la derecha cruz de gules sobre campo de oro; alusión a la veguería gerundense y al abad del Monasterio» (p. 111).

(13) A.M.G. Correspondència rebuda. Diversos pobles, N-Z. Sant Feliu de Guíxols. Primera notícia a HURTEBISE, p. 111.

(14) HURTEBISE, p. 111 i SAGARRA, vol. II, p. 194.

(15) SAGARRA, id., nota 1 al peu.

giós a les costes de França, Gènova i altres parts d'Itàlia; datada el 15 de maig de 1580 (16).

Per últim, es troba en un escrit dels jurats de la vila als de Girona sobre compra de forment per Antoni Andreu, de la vila, arrendador de la fleca de la Universitat guixolenc; datat el 24 d'agost de 1630 (17).

Segons els documents exhumats, per tant, aquest segell estigué en ús almenys des del 1410 al 1630, això és, durant 220 anys. Hurtebise, però, creu que l'encuny era de mitjan segle XIV. Per això escriví: «Este sello estuvo en uso cerca de 300 años» (p. 111). Sagarra, anys després, desconeixent sens dubte l'escrit d'Hurtebise —inèdit quan Sagarra publicà la seva importantíssima obra— diu que estigué vigent des de 1475 a 1580. En canvi, Llambert Font, 1934, devia ignorar l'existència del segell, car escriví: «El de Sant Feliu ha tingut sempre la forma de quarterejat en creu perquè el camp o espai dintre l'escut, es presenta dividit en quatre parts iguals o quarters». No cal dir que les dades d'Hurtebise són verídiques; les hem comprovat i completat convenientment.

Al nostre entendre, el gravador que féu la matriu seguí el mateix procediment que veurem repetit en els escuts 3, 4, 8 i 11: punts espaiats en ratlles horitzontals i posició alterna, units per rectes, fent zig-zag.

Segons Hurtebise, aquest segell és un «monumento indubitable, el más antiguo que podemos aducir» i considera que l'Ajuntament hauria d'usar-lo (18); el té dibuixat a la coberta del seu manuscrit (19) i a la p. 543 del vol. II, amb aquesta explicació: «Siglo XIV. Según el sello municipal» (20), car Hurtebise creu, com hem dit, que el segell prové d'un encuny de mitjan s. XIV; opinió que ens ha confirmat el doctor Joan Ainaud puix, segons ens assabenta darrerament, l'escut és anterior a 1360 perquè les lletres rodones que porta el segell deixaren d'usar-se en la data esmentada. Per tant, considerem molt probable que l'encuny fos realitzat a conseqüència dels acords que el 1354 signaren el rei Pere III, el Consell gironí, el Monestir guixolenc i els representants de la nostra Universitat. Si la data 1354 és certa, aquest segell estigué en ús almenys durant 276 anys i, per tant, és el de més llarga utilització de tots els que ha tingut la nostra vila-ciutat.

(16) AMB. Cartes comunes originals, 1580-84, f. 51.

(17) Com la nota 5.

(18) «Hoy nadie sabe en San Feliu a qué atenerse sobre este asunto, pero resulta ya claro que el primero de los escudos es el que debiera usar el Municipio» (p. 112).

(19) Veg. la p. 3 del llibre editat per «Áncora»; també al final d'aquest treball.

(20) Biblioteca de Catalunya, Barcelona, secció de manuscrits, núm. 780.

L'ESCUT D'ARMES DE SANT FELIU DE GUÍXOLS

Segons Hurtebise, aquest escut tenia solament dos colors: groc el camper i vermells tots els emblemes (21). No tenim cap dubte: degué examinar curosament l'escut núm. 8 i veuria la capa de pintura a l'oli donada el 1884 (22) —que el 1905 encara es devia conservar— i el color de mangra amb què fou pintada la Casa Consistorial, com exposarem més endavant.

ESCUT NÚM. 2

(Segle XV)

Esculpit en triangle curvilini a una clau de volta de l'antic monestir benedictí, avui església parroquial de Sant Feliu.

Escut quarterat en creu: 1, quatre pals; 4, tres pals (23); 2, creu grega patent, això és, amb els braços quelcom més amples pels extrems que pel centre (24); 3, contrafaixat: 1, en tres peces i 2, en quatre, segons sembla, car la part inferior no es distingeix massa bé. Al nostre entendre, el darrer quarter, posat horitzontalment, representa faixes de vairs, com opina també mossèn Font (1934, «faixes de veros» i 1953, «veros»); d'ésser certa, com sembla, aquesta apreciació, significaria que

(21) Com hem dit, el té dibuixat i acolorit en el seu ms. vol. II, p. 543.

(22) Veg. el punt que diu la nota 4.

(23) Hurtebise s'equivocà en dos conceptes quan escriví: «En el siglo XVI se parte el escudo en cuatro cuarteles, persistiendo la idea de seis barras, ya que resultan tres en cada cuartel» (p. 112), car els escuts 2, 3, 4, 6, C, D, del segle XV, ja estaven dividits en quatre quarters i la majoria d'ells tenen un nombre de pals que va de 4 a 10, essent minoria els de 6. Llambert Font, parlant d'aquest escut, digué: «En el primer hi ha grafiats quatre pals o *vergetes*, en el segon una *creu*, en el tercer unes faixes de *veros*, millor dit *tranges* en ones i en el quart repeteix la figura del primer quarter» (1934). Per tant, accepta que en el tercer quarter hi ha vairs en ones, i equivoca el quart on, per la fotografia, es veuen 3 pals i no 4 com diu. En justificació d'alguns errors transcrits, així com dels que conté el seu gravat núm. 1, cal recordar que, fins a la restauració efectuada a l'interior de l'església el 1966, era difícil distingir els detalls de l'escut donada l'altura a què està situat i la poca llum que aleshores hi havia a l'església.

(24) La creu patent és, també, la que hom troba en els escuts més antics de Barcelona.

el picapedrer trobà més fàcil representar els vairs d'una sola tirada i en canvià la posició (25).

Agustí Casas, guixolenc de sòlida cultura, historiador veraç, escriví: «L'any 1404 acordava encara la Universitat una nova subvenció amb destí segurament a detalls supletoris, però l'obra grossa era llesta des de 1391 i com a segell que l'acreditava de col·laboradora, ja havia esculpit la Vila les seves armes en les claus de la volta principal» (26). Per tant, considerava aquest escut de finals del s. XIV; fou una llàstima que no indiqués les fonts documentals en què es recolzà per escriure aquestes ratlles que no compartim, com es veurà tot seguit.

Uns anys més tard, basant-se sens dubte en el susdit text, mossèn Font, 1934, atribuï a l'escut igual data i afirmà que «el primer escut de la població guixolenc el trobem en la volta de l'església parroquial».

La data 1391, presentada per Casas i Font, ens sembla equivocada. Heus ací els arguments en què ens recolzem.

a) Trobem a «Antigüedad Ilustrada»: «... resulta que la iglesia aun no estaba perficionada el año 1404». Data que coincideix amb la del senyor Casas, però nosaltres la interpretem diferentment.

b) El pare Cano, parlant de l'abat Bernat de Torrella (1433-1453), diu: «Labró su paternidad, la buelta de la Yglesia que está sobre el órgano cuya clave tiene esculpida la ymagen de N.º Patrón St. Feliu, como consta del auto que está en el Archivo, en el libro de diversos actos». Efectivament, la factura de la clau és de l'any 1443 (27).

c) Hurtebise, basant-se igualment en Cano, escriu: «La capilla de San Benito, que tiene por clave un Agnus Dei, símbolo de San Juan Bautista, fue obra costeadada de su propio pecunio por el abad comandatario Juan de Cortadillo (1453-1468)» (28).

Si la clau amb la imatge de Sant Feliu, situada a la nau central de l'església, fou col·locada el 1443 i la del braç esquerra del creuer entre 1453 i 1468, és difícil acceptar que «l'obra grossa era llesta des de 1391», com diu Casas. Per això aquest escut, considerat a Sant Feliu com el més antic de la vila, va a segon lloc d'aquest inventari, com evidentment li pertoca (29).

(25) Darrerament la R.A.H. ha considerat correcta la nostra interpretació.

(26) CASAS, 1926.

(27) ALONSO CANO, *Discurso general...*, 1606, p. 159v. i LLUÍS ESTEVA, *Cronologia d'una clau de volta de l'església parroquial*, «Àncora», 17-XI-1977.

(28) HURTEBISE, 1905, p. 91.

(29) ESTEVA, 1978, i *Quan fou acabat el tram gòtic del nostre temple parroquial?*, «Àncora», 21-VI-1979; també *L'escut d'armes guixolenc segons una de les claus de volta de l'església parroquial*, «Àncora», 9-XI-1978.

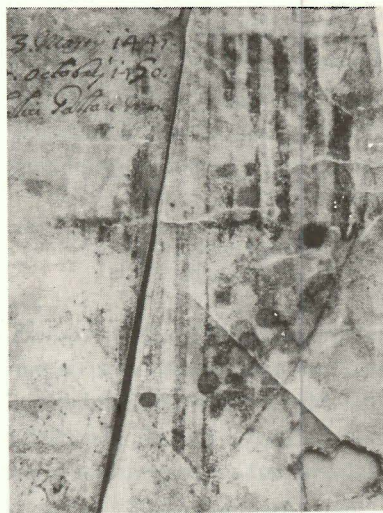
L'ESCUT D'ARMES DE SANT FELIU DE GUÍXOLS

ESCUT NÚM. 3
(1438 - 1443)

Té 120 mm. d'alçada per 98 d'amplada. Escut en triangle curvilini dibuixat amb tinta sobre pergamí a la coberta del Manual d'Acords del Municipi; notari «Pera Gayart». Del 24 de novembre de 1438 al 12 d'octubre de 1443.

Escut dividit en quatre quaters: 1, creu grega lleugerament patada; 2 i 3, tres pals; 4, quatre faixes de vairs d'ondes i, a més, quatre puntes a la part superior. Observi's com per a dibuixar els vairs de la faixa superior hom féu dues ratlles alternes de cercles que després foren enganxats en zig-zag; detall del qual ja hem parlat a l'estudiar l'escut núm. 1. AHMSF.

ESCUT NÚM. 4
(1445 - 1450)

145 mm. d'alçada per 117 d'amplada. Escut triangular curvilini dibuixat amb tinta sobre pergamí, avui trencat, a la coberta del Manual d'Acords del Municipi; notari «Pera Faliu Gallart». Del 23 de març de 1445 al 14 d'octubre de 1450; mal conservat.

Dividit en quatre quaters: 1, creu grega; 2 i 3, cinc pals; 4, quatre faixes de vairs d'ondes i, a més, quatre puntes a la part superior. AHMSF.

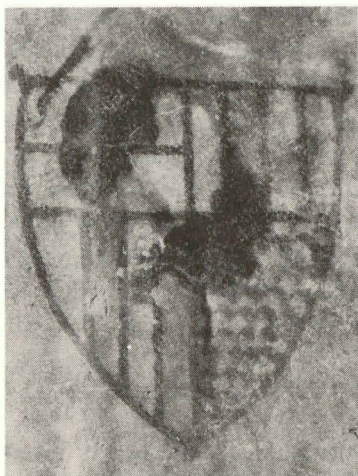
ESCUT NÚM. 5
(1446)

Rodó, 18 mm. de diàmetre. Cera vermella. Escut en triangle curvilini, tallat: 1, quatre pals; 2, partit: primer, no es veu (Sagarra pregunta si són

escacs; no serien vairs?); segon, una creu.

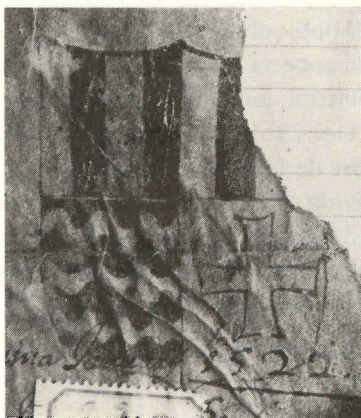
Al dors d'una carta dels jurats i Consell de la vila de Sant Feliu de Guíxols als consellers de Barcelona, donant-los noves de la guerra: que la reina Joana havia passat a l'Empordà amb gran gent d'armes; que volien venir a posar setge a la vila, i que els vulguin prestar «una de aquexes bombardes den Mayans». Datada el 6 d'octubre de 1466. AHB. Cartes comunes originals, 1465-66, f. 226 (30).

ESCUT NÚM. 6
(1474 - 1480)

50 mm. d'alçada per 46 d'amplada. Escut triangular curvilini dibuixat amb tinta sobre coberta de pergamí del Manual d'Acords del Municipi; notari Antoni Company. De 1474 a 1480.

Quarterat en creu: 1, creu grega plena; 2 i 3, tres pals; 4, nou faixes de vairs d'ondes que donen la sensació d'ones de la mar o de faixes ondulades. AHMSF.

ESCUT NÚM. 7
(1522 - 1525)

65 mm. d'alçada per 53 d'amplada. Dibuixat amb tinta a la coberta de pergamí del Manual d'Acords del Municipi; notari Bernat Ferrer. De 1522 a 1525; falta la part superior dreta. Escut en el qual comença a perfilar-se la forma rectangular, bé que aquest té dues puntes: una a la part superior i una altra a la inferior.

(30) SAGARRA, vol. II, p. 194, núm. 1492.

L'ESCUT D'ARMES DE SANT FELIU DE GUÍXOLS

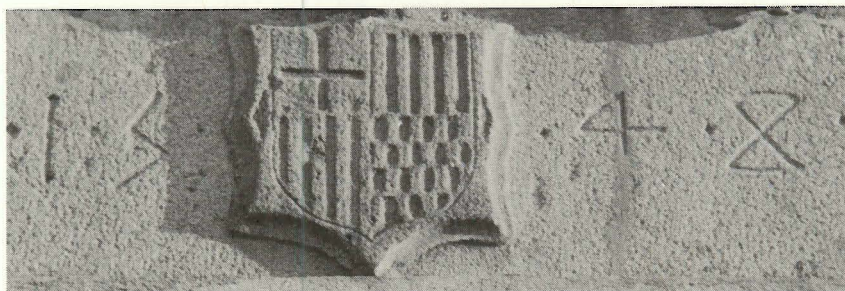
Tallat: 1, quatre pals; 2, partit: primer, tres faixes de vairs d'ondes i mitja faixa més a la part superior; segon, creu grega lleugerament patada, abscissa, això és, que no toca a les vores de l'escut. És evident que l'autor no volgué dibuixar ones del mar, puix seria absurd posar-ne mitja penjant de la part superior; en canvi això és corrent quan es tracta de faixes de vairs. AHMSF.

ESCUT NÚM. 8 (1548)

Esculpit sobre granit a la llinda de la porta principal de les Cases Consistorials. L'escut sol amida uns 45 cm. d'amplada; forma igual a la de l'escut anterior.

Quarterat en creu: 1, creu grega abscissa; 2 i 4, quatre pals; 4, quatre faixes d'incisions ovalades, representació de vairs d'ondes.

Hurtebise el té dibuixat i acolorit en el seu manuscrit (31), però sense la definició. Segons el dibuix d'Hurtebise, tot el camper era groc i tots els emblemes, vermells. El 1950 l'Ajuntament, seguint indicacions de Mossèn Font, acordà igual policromia per a les creus. Creiem que ambdós —Hurtebise i Font— estaven equivocats: el groc i el vermell que van veure eren del pintat a l'oli del 1884 i al mangra de data desconeguda, com ja hem explicat en estudiar l'escut núm. 1.

Queda clar: desconeixem si els dos escuts de la façana del Municipi eren originàriament pintats; en tot cas, sabem que els colors groc i vermellós que han tingut durant un temps, eren de les darreries del segle passat.

El mateix Hurtebise escriví el punt següent, en part ja transcrit a la nota 23: «En el siglo XVI se parte el escudo en cuatro cuarteles, persistiendo la idea de seis barras, ya que resultan tres en cada cuartel, y conservándose claramente —por vez primera en un monumento arqueo-

(31) HURTEBISE, vol. II, p. 543.

lógico— los veros de Gerona» (32). Com pot veure's a la fotografia, Hurtebise tingué una confusió, car els pals són vuit, quatre a cada un dels quaters 2 i 3; també es confongué quan assegurà que en el segle XVI l'escut es partí en quatre quaters, essent així que ja els tenia, com hem demostrat a l'esmentada nota 23.

Segons Font, 1934, «en el quart la mar» i «el mar en estos escudos (el de l'església parroquial i aquest de l'Ajuntament) se representa por veros» (1953), cosa difícil de compaginar, car el mar i els vairs són emblemes diferents malgrat que, en representar-los els reis d'armes (33) els confongueren moltes vegades.

ESCU T NÚM. 9
(1605)

17 cm. d'alçada per 15'50 d'amplada. Forma semblant a la dels dos anteriors.

Dividit en quatre quaters: 1, creu grega abscissa; 2 i 3, dos pals; 4, ones. En el capçal de fusta d'un armari procedent del Municipi guixolenc, destrossat en el bombardeig que sofrí l'Ajuntament durant la darrera guerra civil. MMSF.

Han passat 34 anys de la batalla naval de Lepant i l'escut segueix amb una sola creu.

(32) HURTEBISE, 1905, p. 112.

(33) Segons el «Diccionario Enciclopédico Hispano-Americano», 1897, «siquiera siga dándose el nombre de reyes de armas a los dibujantes o pintores que en los tiempos modernos vienen ocupándose en componer los escudos . . .».

L'ESCUT D'ARMES DE SANT FELIU DE GUÍXOLS

ESCUT NÚM. 10
(1628 - 1638)

Per primera vegada, rectangular amb els angles inferiors corbats, acabat en punta al mig de la base; segons la Gran Enciclopèdia Catalana, «quadrilong francès». Amida 165 mm. d'alçada per 128 d'amplada. Poli-

cromat. A la coberta de pergamí d'un M.A. del Municipi.

Escut tallat: 1, sobre camp blau, cinc pals vermells; 2, partit: primer, tres faixes blanques en zig-zag sobre camp blau-verdós (34); segon, creu vermella sobre camp blau. El camper, delimitat per ratlles axocolatades.

Hurtebise diu, amb raó, que la policromia és incorrecta per haver-hi «color sobre color» (35). AHMSF.

Han passat 57 anys de la batalla naval de Lepant i l'escut segueix amb una
♦ sola creu.

(34) Hurtebise opina que el color és solament blau. Vol. II, p. 543 del ms.

(35) En efecte, els metalls són or i plata = groc i blanc; els esmalts, gules, atzur, sable, sínople i púrpura = vermell, blau, negre, verd i morat, respectivament. És regla absoluta en el blasó que no pot anar metall sobre metall, ni esmalt sobre esmalt. En aquest cas tenim: 1 i 3, gules sobre atzur, o vermell sobre blau, això és, esmalt sobre esmalt, la qual cosa és incorrecta. Això demostra, una vegada més, la poca cura que hom tenia en els colors i, en general, en el fer dels escuts.

ESCUT NÚM. 11

(1650 - 1895)

11a

Rodó, 45 mm. de diàmetre. Segell matriu, de plata, conservat a l'AHMSF. Escut rectangular acabat en punta o «quadrilong francès».

Dividit en quatre quaters: 1 i 4, creu llatina plena; 2, quatre pals; 3, faixes de vairs d'ondes cobrint tot el quarter. Del darrer, fonamental per a determinar l'escut d'armes de la ciutat, tornarem a parlar-ne més endavant.

Llegenda: «+ SIGILLVM : VILLE : SANCTI : FELICIS : GVI-XOLENSIS».

Empremtat en hòstia vermella i paper en un escrit dels Jurats de Sant Feliu als de Girona, sobre compra de peix i tramesa del mateix, junt amb altres mercaderies; solament en resta un fragment. Datat el primer de juliol de 1650.

Altre escrit dels mateixos Jurats de Sant Feliu «com a carrer que és esta Villa dexa Ciutat» per a tenir una entrevista per tal que els síndics que han d'anar a Barcelona «per lo parlament de sa Altesa . . . en nom desta Universitat fassen lo que convinga fer». Datat el 27 de març de 1653.

I encara un altre dels mateixos Jurats als de Girona car «molts deixa Ciutat volian desamparar y venir a parar casa en la present vila per rahó del contagi». Datat el 30 d'octubre de 1653 (36).

Sagarra publica el primer d'aquests segells (núm. 11b), procedent de la seva col·lecció particular i es pregunta si és del segle XVIII.

També l'hem trobat en un certificat fet per Sebastià Vidal, Batlle de Sant Feliu, a favor de Salvi Rissech perquè pugui anar a Màlaga «por mar o por tierra, a negocios propios. Y para lo que le convenga, le doy este firmado de mi mano, y sellado con el sello mayor de esta Villa». Datat el 21 d'agost de 1802.

Aquest segell abunda molt, car s'usà almenys durant 245 anys; és l'únic de Sant Feliu que Botet i Sisó té en el seu àlbum (37). L'hem vist

(36) Els tres documents citats són a l'AMG. Correspondència rebuda. Diversos pobles. Sant Feliu de Guíxols.

L'ESCUT D'ARMES DE SANT FELIU DE GUÍXOLS

empremtat en hòstia fins el 6 de març de 1833 (38); del 18-III-1842, mitjançant també (39), fins el 28 de juny de 1895 (40). És usat en els extractes de les sessions municipals; en canvi, quan hom cita els regidors i altres persones per tal que assisteixin a les sessions, hom fa servir el segell núm. 21. És a dir, el Municipi disposa d'un segell per als documents importants (algun autor l'anomena majestàtic i en el darrer certificat transcrit se'n diu «sello mayor de esta Villa»), però també n'usava un altre, corrent, per als documents de tràmit.

És el primer segell, trobat fins ara, que porta dues creus; també el primer amb corona, car els relleus que veiem damunt l'escut núm. 1 són ornaments destinats tan sols a omplir un espai, a semblança dels laterals. Segons sembla, l'escut de Sant Feliu fou modificat al mateix temps que el de Barcelona, quant a forma i corona. En efecte, Pere Voltes diu: «La corona no aparece en el escudo de Barcelona hasta el siglo XVII, durante el cual estos sellos se apartaron de las formas tradicionales y se sobrecagaron con la adición de grifos, casco, mucielago y follajes de adorno» (41).

Hurtebise en digué: «No era el siglo XVII siglo de pararse en detalles heráldicos en Sant Feliu, y al hacerse el sello de plata se transformó el blasón horriblemente. El cuartel jefe llevó por primera vez cuatro barras, que nunca tuvo nuestro escudo; 2.º y 3.º cruces opuestas, en lugar de una como en el primitivo, y 4.º ondas del mar en lugar de veros, contra la historia de la villa y contra el testimonio de su sello antiguo y del escudo de 1548 esculpido sobre la fachada del Ayuntamiento» (42). Hurtebise degué mirar la matriu de plata i veié la part dreta a l'esquerra de l'escut (fig. 11a); altrament no trobem explicació a les ratlles transcrites que donen una descripció contrària a la real. Notem també que els escuts núms. 5 i 7 tenen quatre pals en el primer quarter, el que demostra que Hurtebise no coneixia la seva existència.

(37) J. BOTET I SISÓ, *Signatura de los sellos oficiales antiguos de las Ballias Reales y Ayuntamientos del Corregimiento de Gerona. Desde 1720 hasta 1823*. Inèdit. Biblioteca de la Comissió de Monuments, sense data. L'escut de Girona hi és amb els vairs blaus.

(38) M.A. 50, f. 15v., sessió del 6-III-1833.

(39) «El Ayuntamiento ha acordado que en lo sucesivo en todos los documentos donde deberá ponerse el sello del Ayuntamiento que se ponga por medio de tinta negra como estampado y no en el modo que se practicaba antes por medio de oblea con papel separado» (M.A. 52, f. 23, sessió del 18-III-1842).

(40) Manual d'Acords 74, f. 124.

(41) «La Vanguardia» de Barcelona, 18-III-1962.

(42) HURTEBISE, 1905, p. 112.

En canvi, Font, 1934, diu: «En ell veiem conservada la creu (conquesta de Mallorca) en el primer quarter; s'ha posat també en el segon . . . l'escut de Catalunya i va canviar-se de quarter el símbol representatiu de la mar perquè la creu segona, representació de la batalla de Lepant, per una llei incontrovertible d'heràldica havia d'estar contraposada a la creu del primer quarter i aqueixa per ser el fet més antic i propi, no devia canviar de lloc. Després d'això queda *definitivament* format l'escut guixolenc que ja no el veurem variar més fins que arribarà aquella època desgraciada i barroera de les darreries de la divuitena centúria . . .».

Com ampliarem en parlar d'aquest emblema, no compartim el significat que Font dóna a les creus: els escuts 9, 10, 14, 20, 26, 39, 30 i 40 (el 10 tret del propi M.A. del Municipi guixolenc), posteriors a la batalla de Lepant, tenen una sola creu. En trobem dues per primera vegada l'any 1650. Han passat 79 anys de la batalla naval; sembla massa temps per a recordar la gesta marinera. Altrament, ningú no n'ha trobat cap referència en els M.A. que, per sort, es conserven. Noti's també que mossèn Font dóna per «definitivament format l'escut guixolenc» i, en canvi, l'any 1950 l'Ajuntament, seguint el seu criteri, acorda substituir el tercer quarter pel mar, la mola de molí i la palma, emblemes propis del monestir guixolenc (43).

Com hem dit al començament, val la pena de parlat amb tot detall del tercer quarter, car és el que, fins avui, ha estat el més polèmic.

Hurtebise diu que en ell hi ha «ondas del mar en lugar de veros, contra la historia de la villa y contra el testimonio de su sello antiguo y del escudo de 1548» (44). Sagarra hi veu «ratlles horitzontals onejants» (45). Font, 1934, «el símbol representatiu de la mar» (p. 3, col. 1). Uns anys després, 1953, «el mar en azur, a veces en forma de gules (46), sobre fondo de plata». Per la seva part, l'Ajuntament, 1950, reconeix que li pertoca «el mar en azur, sobre fondo de plata» (47).

Tenim per segur que, en el tercer quarter, el gravador volia representar els vairs que Hurtebise troba a faltar, perquè aquest historiador creu que hi ha gravades ones del mar. Però abans d'arribar a la nostra esmentada conclusió, confessem que hem tingut seriosos dubtes. Finalment,

(43) LLUÍS ESTEVA, *Escudos del monasterio guixolense labrados sobre piedra*, «Áncora», 24-IV-1969.

(44) HURTEBISE, 1905, p. 112.

(45) SAGARRA, vol. II, p. 194, núm. 1494.

(46) Gules equival a vermell; per tant, deu tractar-se d'un error d'impremta.

(47) Apèndix I; també M.A. 139, f. 68 (5-V-1950) i «Áncora», 11-V-1950.

L'ESCUT D'ARMES DE SANT FELIU DE GUÍXOLS

però, podem presentar el resultat de les nostres observacions que ens han conduït a resultats que considerem segurs. Són aquests:

11b

El segell matriu, de plata (fotografia 11e), originàriament servia per a segellar els documents importants de la Universitat, per tal de certificar llur contingut i donar-los valiment. Hom enganxava cera o una hòstia al document, posava un paper amb ornaments afiligranats damunt i donava un cop sec amb la matriu; així les parts rebaixades de la matriu, quedaven en relleu en el paper, i l'emblema que a la matriu era a la dreta, passava a l'esquerra

del segell empremtat (48). Aquesta manera de segellar els documents s'emprà a Sant Feliu fins el 1842, com hem dit no fa gaire; després hom troba el mateix segell de plata usat amb tinta de tampó. Mentre servia en sec, la matriu no devia embrutar-se gaire, però quan començà a xopar-se en el tampó, les parts rebaixades anaren omplenant-se d'engrut i, com a conseqüència, de les empremtes desaparegueren detalls que desorientaren els investigadors i, bastant temps, a nosaltres mateixos. Per aquest motiu presentem quatre fotografies del mateix segell:

11b) Fotografia del segell empremtat damunt d'hòstia i paper; l'emblema sembla que no ofereix cap dubte: sis faixes anglesades o en zig-zag (49).

11c

11c) Fet amb tinta de tampó abans de netejar la matriu de plata; ací sorgeix la inseguretats. Àdhuc vam dubtar si procedia del mateix negatiu que l'anterior. Per això Hurtebise i Font hi vegeren ones del mar. Observi's com àdhuc els pals de l'emblema de Catalunya tenen traç irregular degut a la falta de netedat de la matriu; igual inseguretats s'observa en el gravat tercer de mossèn Font, 1934.

11d) La mateixa empremta aconseguida per Lluís (+) i Jordi Miralles, pare i fill, després de netejar la matriu de plata. L'emblema, al nostre

(48) Segons creiem, l'il·lustre historiador guixolenc Hurtebise no tingué en compte aquest raonament tan elemental.

(49) Fotografia de la publicada per Sagarra amb el núm. 1494.

entendre, és ja prou clar: faixes de vairs d'ondes; els que Hurtebise trobava a faltar potser perquè havia estudiat una altra empremta semblant a la 11c

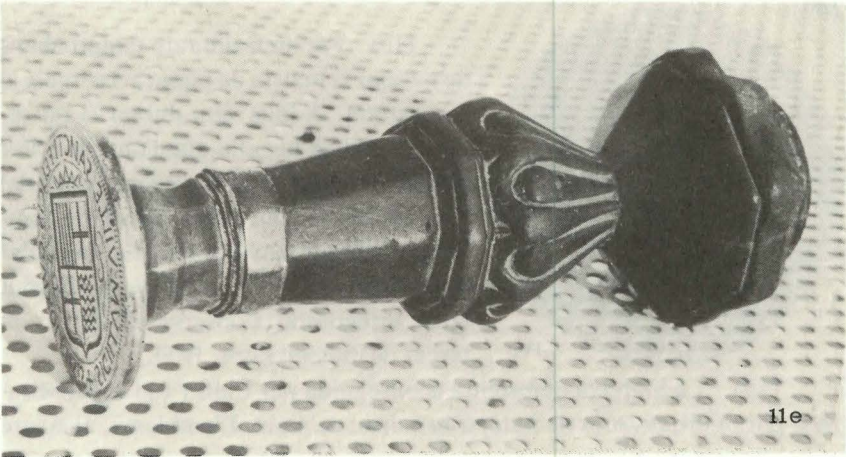

11d

o perquè havia examinat la matriu sense netejar. Compari's els pals i els vairs de les figs. 11c i 11d: la diferència és notable.

11a) Fotografia de la matriu de plata en la qual no s'escapa cap detall. Després d'examinada amb detenció i completat l'estudi amb l'empremta 11d, tenim per segur que el gravador volia representar faixes de vairs d'ondes, segons l'encàrrec que degué rebre de l'Ajuntament guixolenc. Examinem, sinó, la primera faixa començant per la part superior: a la matriu (11a) és rebaixada (color fosc) i a 11d és en color blanc, com ho són creus i pals. La tècnica és la mateixa que la utilitzada en fer els dibuixos dels escuts 1, 3 i 4: punts fent ratlles horitzontals en posició alterna, això és, els punts de la ratlla superior posats damunt dels espais lliures de la ratlla inferior; després, uns i altres eren enganxats amb ratlles rectes, fent zig-zag. D'ací la semblança amb les faixes anglesades.

A les fotografies 11a i 11d, els punts esmentats es noten clarament: són els que donen sensació de mar picada, tant a les crestes com a les parts baixes, cosa que, per altra part, no trobem a cap més escut. Si hom hagués

11e

volgut representar el mar, hauria fet una ratlla ondulada, gens difícil de lograr; les faixes de vairs, en canvi, presenten molta dificultat que el gravador vencé com li fou possible. Per això, després d'un examen detin-

L'ESCUT D'ARMES DE SANT FELIU DE GUÍXOLS

gut, hom veu clarament les faixes, però aquells que solament hi donen una mirada els sembla endevinar-hi ones del mar. Tant és així que, després d'aquest escut, els de dates posteriors porten generalment el mar.

Per ésser aquest un dels punts bàsics del present treball, tornarem a insistir sobre el particular quan parlarem dels blasons que componen l'escut d'armes de l'actual ciutat de Sant Feliu de Guíxols.

Per haver-lo usat el Municipi durant més de 245 anys, i per tenir guardat l'encuny en òptim estat de conservació a l'AHMSF, seria també un magnífic escut d'armes per a Sant Feliu. Entenent-ho així, vam posar aquest escut i el que duu el núm. 1 a la portada i a la contra-portada, respectivament, dels dos volums que, fins ara, ha editat la junta del Museu Municipal. També l'alcalde l'ha vingut usant en els seus sobres i papers oficials.

ESCUT NÚM. 12
(1723)

Esculpit sobre pedra calcària, nummulítica (49a); 60 cm. d'alçada per 38 d'amplada; l'escut sol amida 38 per 30 cm. aproximadament (50). Col·locat damunt la porta dovellada de l'ermita de Sant Elm; duu, abreujada, la següent llegenda:

«REEDIFICATA ANNO DOMINI
1723» (51).

(49a) Els tipus de pedra ens els han classificat els nostres amics Lluís Pallí i Josep Escortell.

(50) Donada l'alçària on està posat, no hem pogut amidar l'escut i donem les dades per aproximació.

(51) L'ermita de Sant Elm pertanyia a la vila; d'ací la presència de l'escut. Segons Hurtebise «por devoción a San Elmo acordó el Ayuntamiento, en un consistorio de 28 de agosto de 1723, reedificar por su cuenta dicha capilla» (p. 100). Massot concreta més: «Negó Su Paternidad en 1722 la licencia a los jurados para reedificar la capilla de S. Telmo, que había sido demolida en 1695, y aconsejó al Sr. Obispo que también la negase, como así lo hizo... En 1723, mejor informado y vencido de poderosas razones, dio la licencia para la reedificación de dicha capilla de S. Telmo, y el 22 de mayo se hizo para esto una concordia entre el monasterio y los regidores. En 1724 quedó reedificada y S.P. bendijo de pontifical la campana el día 20 de enero, en la puerta de esta iglesia» (JOSEP MASSOT I MUNTANER, *Els abats de Sant Feliu de Guíxols*, «Subsidia Monastica», 2, 1971, p. 372).

Dividit en quatre quaters: 1 i 4, creu plena; 2, quatre pals; 3, ones del mar. Des d'aquest escut, les ones substitueixen quasi exclusivament les faixes de vairs.

ESCUT NÚM. 13
(1741)

Rectangular acabat en punta. Esculpit en pedra calcària. Aproximadament amida 70 cm. d'amplada. Col·locat a la façana de l'Hospital municipal.

Escut dividit en quatre quaters: 1 i 4, creu plena; 2, quatre pals; 3, tres ones. Adornaments a tot el voltant de l'escut i, a la part superior, una creu llatina, trencada en part. Veurem una creu semblant a l'escut núm. 15, col·locada a la façana del mateix Hospital.

ESCUT NÚM. 14
(1749)

17 cm. d'alçada per 17 d'amplada; amb la data, 41'5 cm. d'amplada. En el capçal d'un armari de fusta procedent del magatzem municipal; devia pertànyer al Municipi guixolenc.

Quarterat en creu: 1, creu; 2 i 3, quatre pals; 4, ones. Observem com, passats 178 anys de la batalla de Lepant, aquest escut encara duu una sola creu.

L'ESCUT D'ARMES DE SANT FELIU DE GUÍXOLS

ESCUT NÚM. 15 (1759)

Esculpit en pedra granítica. L'escut sol amida uns 35 cm. d'amplada. Rectangular acabat en punta per la part inferior. Col·locat a la façana exterior de l'Hospital municipal.

Dividit en quatre quaters: 1 i 4, creu plena; 2, quatre pals; 3, cinc ones.

Damunt de l'escut, una creu llatina, com la que duu l'escut núm. 13, i, damunt d'ella, una cinta de simetria no massa aconseguida, amb la llegenda: «REEDIFICADA ALS 28 ABRIL». Sota l'escut, l'any: 1759.

ESCUT NÚM. 16 (1763)

Esculpit en pedra que sembla calcària. Aproximadament té uns 65 cm. d'amplada. Està emplaçat a gran altura, a la façana de les Cases Consistorials. Rectangular acabat en punta per la part inferior.

Dividit en quatre quaters: 1 i 4, creu plena; 2, quatre pals; 3, ones, una mola de molí i una palma. Segons Font, 1934, és policromat, però després del que hem dit en parlar dels escuts núms. 1 i 8, no cal tenir en compte la policromia que pugui observar-se-li.

És el primer dels escuts municipals, trobats fins ara, que porta el mar, la mola i la palma. Aquests emblemes, però, no els hem tornat a trobar més a l'escut municipal fins arribar al present segle i encara, abans del 1950, tan sols dues vegades.

Com a segell municipal emprat per a certificar l'autenticitat dels documents, no s'havia usat mai, segons els resultats de les nostres recerques, fins que fou aprovat pel Municipi l'any 1950.

Per això Font, 1953, escriví: «Al rectificar los cuarteles del escudo . . . , el Magfc. Ayuntamiento ha introducido, con gran acierto, dos variantes . . . Una el haber puesto encima del mar la piedra y la palma», perquè, com hem dit, l'escut del 1763 és una excepció dins de la sigilografia guixolenc.

Heus ací què n'opina Hurtebise: «Y como el monasterio usaba en el siglo XVIII un escudo en el que, por la advocación de San Félix, había el

mar con la rueda de molino y la palma del martirio del santo, ningún trabajo costó llevar al cuartel de las ondas del mar los susodichos emblemas, y perdido el pleito de castillo terminado, dar a la cruz emblema de señorío monástico en el cuartel jefe». En el manuscrit de la Biblioteca de Catalunya, el té debuixat i acolorit, sense descripció. Heus-la ací, de la nostra collita: 1 i 4, d'or, una creu de gules o vermella; 2, d'or, quatre pals de gules; 3, mar d'atzur o blau, mola de plata, palma d'or i cel blau clar. Llegenda: «Siglo XVIII. Colocado en la fachada de las Casas Consistoriales al hacerse la restauración en dicho siglo» (52). Com hem dit, no es coneix amb certesa la policromia d'aquest escut.

Segons Font, 1934, «és ben cert que l'aigua recorda el fet del martiri de Sant Feliu en la nostra mar, ja que en un escut del segle XVIII de la façana de l'Ajuntament hi posen endemés de la mola i la palma . . .» i «hom pot veure la pedra i la mola (53) . . . si bé aquest detall es posava generalment per a distingir l'escut eclesiàstic de l'escut civil».

Alguns han pretès que aquest havia d'ésser l'escut oficial del nostre Municipi. ¿És això correcte? Recordem que, com a segell, no s'havia usat mai; que els escuts més importants heràldicament són els més antics; que abans d'aquest n'hi ha 15 del Municipi i 8 d'institucions lligades amb ell, això és, coneixem 23 escuts de data anterior a la d'aquest. També, que la mola i la palma ja no tornaran a usar-se fins al segle actual, i encara ben poques vegades. Per tant, opinem que seria un desencert fixar l'escut municipal prenent aquest per model.

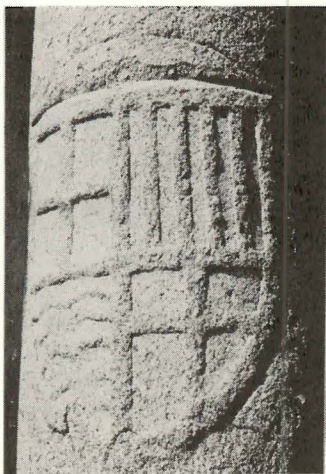
¿Per què trobem emblemes del monestir a l'escut de la vila? Opinem com Hurtebise: per imposició del poderós Monestir, senyor feudal de Sant Feliu i del seu terme, que probablement féu pressió per tal que l'Ajuntament incorporés al seu escut el primer quarter del monacal. En tornarem a parlar amb detenció més endavant.

(52) Vol. II, p. 546 del ms.

(53) Sens dubte vol dir la palma.

(54) Hurtebise el té en el seu manuscrit, p. 548. Font el publicà per primera vegada l'any 1934, fig. 5, i el repetí el 1953.

L'ESCUT D'ARMES DE SANT FELIU DE GUÍXOLS

ESCUT NÚM. 17
(Segle XVIII) (?)

Esculpit en una columna de pedra granítica que aguantava el porxo de l'antiga carnisseria municipal; estava al costat de l'Ajuntament construït en el segle XVIII, segons pot veure's en un dibuix de l'AHMSF (54).

La columna avui està encastada a la paret nord-est de l'Ajuntament; l'escut amida 52 cm. d'alçada per 41 d'amplada. Rectangular acabat en punta per la part inferior.

Dividit en quatre quaters: 1 i 4, creu plena; 2, quatre pals; 3, cinc ones. Encara hom distingeix en ell petites porcions de color mangra.

ESCUT NÚM. 18
(1798 - 1819)

95 mm. d'alçada per 110 d'amplada; l'escut sol, 70 per 58 mm.

Dividit en quatre quaters: 2 i 3, creu plena; 1, quatre pals; 4, ones. Corona i ramatges laterals. Rectangular acabat en punta per la part inferior.

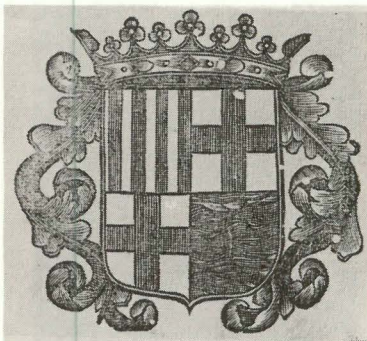
Hem trobat el més antic en una patent de sanitat (55). En ella es certifica que «sale del Puerto de dicha villa (Sant Feliu de Guíxols), donde (a Dios gracias) hay buena sanidad, sin sospecha de Peste, ni de otro mal contagioso, el Patrón Joaquín Anglada de esta villa con su Canario nombrado San Antonio y seis marineros que con dicho patrón son siete de tripulación, para Alicante y lleva de passagero a Joseph Anglada, su hijo que traye Boleta de Sanidad aparte... firmada por el... escribano y Secretario de la Villa, y sellada con el sello de ella». Datada el 13 d'abril de 1798. El secretari era Rafael Puig Caritat i el segell, en hòstia, és el núm. 11, ja descrit (56).

(55) Aquestes patents són a l'AHMSF, sec. II. Relacionat amb aquest tema, veg. JOAN TORRENT FÀBREGAS, *Pasaportes guixolenses del siglo pasado*, «Áncora», F.M. 1970.

(56) Aquest segell es conserva possiblement perquè està mal empremtat i amb prou feines si es veu; la majoria dels que anaven a les altres patents són tallats. ¿Algun dels que Botet i Sisó té a la seva «Signatura de los sellos...» prové de l'AHMSF?

Igual escut presideix bon nombre d'altres patents, d'entre les quals anotem les que segueixen:

Patent amb l'escut imprès. En ella, «El Magnífico Ayuntamiento de Bayle, y Regidores de la Real Villa de San Feliu de Guíxols certifica . . . Patrón Joseph Reig de dicha Villa con su Laúd nombrado «La Divina Pastora» y quatro marineros que con dicho Patrón son cinco de tripulación para las costas de Italia». Datada el 18 d'octubre de 1800. Al peu hi havia el segell núm. 11, en hòstia, que està tallat.

Id., id. «Patrón Rafael Surís de esta Villa que con su Javegue llamado Nuestra S.^a del Carmen y nueve hombres . . . pasa a las costas del Principado y costas de Italia». Datada el 23 de novembre de 1802. Segell núm. 11, en hòstia, tallat.

Una és del patró «Ignacio Calvet de ésta que con su laúd llamado San Antonio y ocho hombres . . . pasa a las costas de Italia. Lleva por passagero a Juan Bernat con Boleta de Sanidad y Passaporte». El signa Francisco Joseph Sala. Datada a 12 de gener de 1805.

Una altra és a favor del «Patrón catalán . . . Pedro Arxer que con su Javeque . . . San Lorenzo y quince hombres . . . pasa a Gibraltar». Datada el 15 de setembre de 1815.

També en una patent del «Patrón catalán . . . Josef Estrach que con su Laúd . . . San Antonio y tres hombres . . . pasa a Alicante con cargo de veinte quarteras altramuces, diez quarteras garbanzos, y diez quarteras (?), y sin passagero alguno». Datada el 20 de febrer de 1819.

Per últim trobem l'escut, però sense els ramatges laterals, en una patent diferent de les anteriors, a favor del patró català «Benito Murell que con su Laúd . . . Los Dolores y quatro hombres . . . pasa a Cullera con Carga de altramuces y corcho, a saber, veinte y cinco quarteras altramuces y veinte y siete quintales de corcho». Datada el 22 d'abril de 1819.

ESCUT NÚM. 19
(1802 - 1868)

35 mm. d'alçada per 30 d'amplada; l'escut sol, 24 per 16 mm. Rectangular acabat en punta per la part inferior.

Escut dividit en quatre quarts: 2 i 3, creu grega plena; 1, tres pals; 4, ones. Corona bastant arbitrària i ornaments laterals.

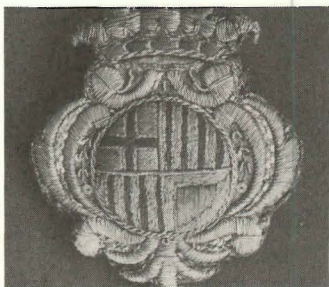
L'ESCUT D'ARMES DE SANT FELIU DE GUÍXOLS

Empremtat en una patent de sanitat presidida per les imatges de Ntra. Senyora del Bon Viatge, Sant Feliu i Sant Joan Baptista; l'escut està sota mateix de Sant Feliu. Signa la patent «Francisco Joseph Sala, Escribano y Secretario» de la vila, a favor del «Capitán nombrado Rafael Surís de esta Villa que con su Javegue llamado N.^a S.^a del Carmen y nueve hombres, comprehendido dicho capitán pasa a las costas de Italia y Sicilia». Datada el 7 de juliol de 1802.

També el trobem en una «Boleta de Sanidad» presidida per Sant Feliu, on es llegeix: «El Magnífico Ayuntamiento de Bayle . . . Certifica, como sale del Puerto de esta Villa donde (a Dios gracias) hay sanidad, sin sospecha de Peste ni de otro mal contagioso . . . el Capitán Gorgoll de ésta, que con su Laúd ndo. (nombrado) La Virgen del Rosario y cinco individuos en todos de tripulación para Tarragona con trigo. Por lo que se despacha la presente firmada por el Escribano y Secretario de la Villa, sellada con el Sello de ella, a 20 de Enero de 1805. Fco. Joseph Sala».

N'hi ha d'altres però el de data més propera és en una patent de sanitat que signa «Eusebio Gibert, Secretario de la Dirección de Sanidad del puerto de la Villa de San Felio de Guixols» a favor de «Agustín Planellas, patrón del laúd Mercedita, tres marineros, cuatro en todos, para Barcelona con carbón y efectos . . . Previniéndole que si sale con esta Boleta mas allá del límite que en la misma se le señala, será tenido por sospechoso y tratado como a tal . . .». Datada el 6 d'agost de 1868 (57).

ESCUT NÚM. 20
(1840) (?)

70 mm. d'alçada per 63 d'amplada; l'escut sol és circular, de 30 mm. de diàmetre. Insignia de regidor, brodada amb fils de colors i, especialment en els adornaments, amb fils d'or. A l'AHMSF se'n conserven 6 exemplars.

(57) AHMSF, sec. II, «Passaports dels anys 1802-1903».

LLUÍS ESTEVA I CRUAÑAS

Quarterat en creu: 1, sobre camp d'or, creu vermella plena; 2 i 3, sobre camp d'or, quatre pals vermells; 4, sobre camp d'or, un quart de cercle blau (hem de suposar en representació del mar). Corona i ramatges a tot el voltant.

La hipòtesi «dues creus, dues victòries» torna a fallar.

ESCUT NÚM. 21
(1840 - 1920)

Oval, 40 mm. d'alçada per 32 d'amplada. Corona i ornaments laterals. Dividit en quatre quarts: 2 i 4, creu plena; 1, quatre pals; 4, ones del mar.

Llegenda: «ALCALDIA CONSTITUCIONAL SN. FELIU DE GUIXOLS».

El trobem per primera vegada empremtat amb tinta de tampó, mitjançant negatiu de goma, en un passaport per a l'interior a favor de «Benito Andreu, natural y vecino de ésta, casado, negociante, para que vía recta

pase a Alicante por mar a sus diligencias». Datat el 4 de gener de 1840. El signa Rafael Patxot «Alcalde 1.º Constitucional» i Joaquim Roca, secretari. Per les diligències que hi ha darrera del passaport, hom pot seguir l'itinerari de Benet Andreu: el 8 de gener sortí de Barcelona cap a Tarragona; el 12, de Tarragona a Alacant; el 17, d'Alacant a l'Escala si bé no d'una sola tirada car el 23 era a València, el 31 a Sant Feliu i el 8 de febrer a Palamós; degué arribar a destí el 9 ó el 10 perquè el dia 11 sortí de l'Escala

L'ESCUT D'ARMES DE SANT FELIU DE GUÍXOLS

cap a Sant Feliu, final del su viatge. En aquest passaport hi ha dos segells posats a Sant Feliu. La llegenda del més antic diu: «SUBDELEGACIÓN DE POLICIA DE S FELIU DE GUIXOLS» voltant l'escut d'Espanya, i correspon al 4 de gener de 1840, dia que fou lliurat el passaport (58); en canvi, a la diligència de pas cap a l'Escala ja hi ha aquest segell núm. 21 (59) que és el de data més reculada que hem trobat: 31 de gener del 1840 (60). Segell usat moltíssimes vegades fins el 18 d'agost del 1868 essent alcalde Joaquim Macià (61).

L'escut 21 té corona de 5 florons vistos; d'ells, els núms. 2 i 4 són d'una sola perla. Trobem, però, dues variants més: a) amb els florons tallats i b) amb les perles individuals citades, substituïdes per grups de tres perles, variant que no reproduïm.

La variant 21a s'usà del 24 de novembre del 1869 (62), en una citació signada per l'alcalde provisional Joan Casas i Arxer, al 6 de juliol del 1870 essent-ho Josep Batet i Granés.

Restaurada la monarquia l'any 1874, tornà a servir el primer segell; s'usà des del 27 d'abril del 1877, essent alcalde Eliseo Forest, fins el 20 de novembre del 1895, quan ho era Ildefons Perdrieux (63).

Finalment hem trobat la variant 21b des del 27 de novembre del 1895 (64) fins al 14 d'agost del 1920 en un informe sobre la rectificació del traçat del carrer de Roger de Lloria, essent alcalde Guillem Tell i Guri (65).

ESCUT NÚM. 22 (1859)

Esculpit damunt marbre; emplaçat a la font de la Plaça de l'Ajunta-

(58) Fins aleshores els passaports portaven aquest segell, el que vol dir que els lliurava la policia; l'últim correspon al 27 de gener de 1840.

(59) Per tant, el Municipi havia començat a lliurar els passaports.

(60) AHMSF, sec. II.

(61) Joaquim Macià fou alcalde fins el 30 de setembre del 1868. El mateix dia prengué possessió la Junta Revolucionària que presidí el cabdill federalista guixolenc Pere Caimó (o Caymó) i Bascós. En els M.A. no hi ha cap més segell fins que el 18 d'octubre es constituí la Junta Revolucionària definitiva, la primera acta de la qual està segellada amb el segell núm. 11, empremtat amb tinta de tampó, segell que, fins a fi d'any, és usat quinze vegades en el M.A. de 1867-68; també, en el volum següent, 1869, fs. 50 i 51.

(62) Els antimonarquics, per tal d'aprofitar el segell, tallaren els florons de la corona i quedà un escut més o menys republicà. M.A., 1869, f. 129.

(63) M.A., 1895-97, sense numerar.

(64) Id., id.

(65) AHSF, sec. XVII, núm. 20, sense numerar.

ment. El conjunt amida 48 cm. d'alçada per 33 d'amplada; l'escut, amb corona i ornamentals, 23'5 per 19 cm., mesures màximes.

Dividit en quatre quarts: 1, quatre pals; 2 i 3, creu plena; 4, ones que cobreixen tot el camper. Corona

ESCUT NÚM. 23
(1876)

En el seu dictamen, la Real Academia de la Historia dóna a conèixer aquest escut del qual no en teníem notícia: «compuesto de cuatro cuarteles: 1 y 4, de oro, los cuatro palos de gules; 2, de plata, una cruz de gules; 3, ondas de mar de azul y plata».

ESCUT NÚM. 24
(1884)

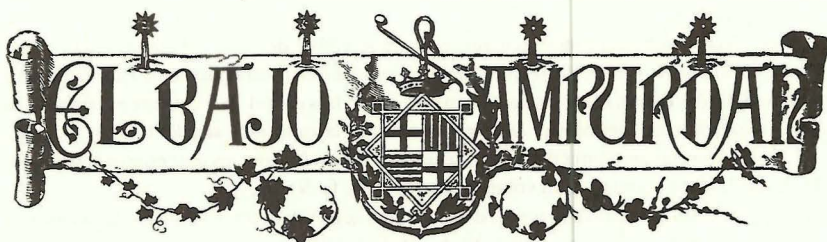
Dintre d'un octògon regular, resultat d'enllaçar dos quadrats iguals, un en posició normal i l'altre caironat. El costat dels quadrats amida 25 mm. A la capçalera de «El Bajo Ampurdán», «Periódico semanal de intereses generales», Sant Feliu de Guíxols.

Escut dividit en quatre quarts: 1 i 4, creu plena, 2, quatre pals; 3, quatre ones; corona. Tot, damunt d'una àncora i voltat de ramatges.

AÑO II.

S. Feliu de Guixols 4 de Octubre de 1885.

NÚM. 62

PERIÓDICO SEMANAL DE INTERESES GENERALES

PRECIOS DE SUSCRICION: En San Feliu de Guixols, tres meses, 1'50 pesetas. — Fuera, 1 peseta. — Extranjero, 3'50 pesetas. — Ultramar, 1 peseta. — Numeros sueltos, 6 cuartos.

REDACCION Y ADMINISTRACION:
Algavira, 5.

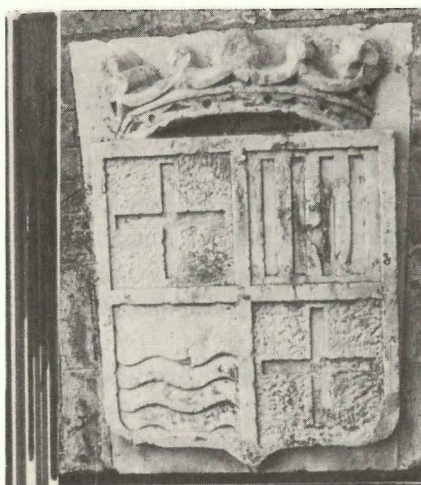
Anuncios y reclamos, á precios convencionales. — El pago será adelantado. — No se devuelven originales. — Se anunciará gratis toda obra que se reciba.

L'ESCUT D'ARMES DE SANT FELIU DE GUÍXOLS

ESCUT NÚM. 25 (1892)

Esculpit damunt «calcarenita»; emplaçat en el pont de Tueda (66), a pocs passos de la font del mateix nom. Amida 59 cm. d'alçada per 43 d'amplada. Escut rectangular acabat en punta per la part inferior o quadrilong francès.

Dividit en quatre quaters: 1 i 4, creu abscessa; 2, quatre pals abscessos; 3, quatre ones; corona

ESCUT NÚM. 26 (1892)

Medalla que devia servir de premi, penjant d'una cinta amb els colors catalans. Circular, 30 mm. de diàmetre. Escut sol: caironat (67), 10 mm. diagonal. A l'AHMSF se'n conserven tres.

Llegenda: «FIESTAS NÁUTICAS DE SAN FELIU DE GUÍXOLS, 1892. Castells». Revers: «REGATAS INTERNACIONALES».

(66) El projecte del pont fou realitzat per l'arquitecte Guitart l'any 1892. AHMSF, XVII, núm. 6-5.

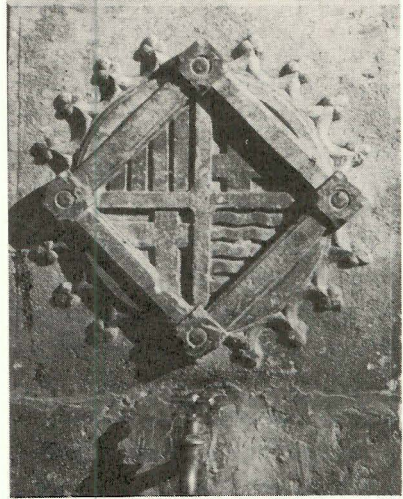
(67) La forma de cairó o de losange, donada a certs escuts, és interpretada diferentment. Així per Bassa «correspon a un escut de dama o damisel·la» (MANUEL BASSA I ARMENGOL, *El veritable escut de la ciutat de Barcelona*, Barcelona, 1964, p. 20 i làms. 5, 8 i 9). Segons Udina «Los escudos reales no acostumbran a tener forma de losange, si bien ésta es la típica, por ejemplo, de las armas de reinas o infantas. A través de los tiempos, no obstante, nuestro escudo ha adoptado, con preferencia, esta forma y ha sido tan típica que heraldistas y sigilógrafos lo han reconocido así» (FEDERICO UDINA MARTORELL, *Las armas de la ciudad de Barcelona*, discurs d'ingrés a la R.A. de Bones Lletres, Barcelona, 1969, p. 45). En canvi, ARMAND DE FLUVIÀ descriu així la paraula *caironat*: «Segons els heraldistes, hauria d'ésser emprat en l'heràldica municipal. Aquesta regla és rarament seguida, llevat als municipis del País Valencià i en alguns de Mallorca i del Principat» (Gran Enciclopèdia Catalana).

Dividit en quatre quaters: 1, creu plena; 2 i 3, quatre pals; 4, quatre onades del mar.

ESCUT NÚM. 27
(1903)

Esculpit sobre pedra «calcare-nita»; és a la font de Tueda, un xic més amunt de l'aixeta. Les diagonals amiden 37'5 cm. fins l'exterior; esculpit en una pedra de 49'5 per 52 cm. (68).

Escut caironat, dividit en quatre quaters: 1, quatre pals; 2 i 3, creu plena; 4, cinc ones.

ESCUT NÚM. 28
(1907 - 1930)

Rodó, 45 mm. de diàmetre. Escut rectangular acabat en punta per la part inferior.

Dividit en quatre quaters: 2 i 3, creu llatina; 1, quatre pals; 4 faixes anglesades o en zig-zag. Tots els emblemes abscissos. Corona a l'antiga (69).

Llegenda: «AYUNTAMIENTO CONSTITUCIONAL - S. FELIU DE GUIXOLS».

Empremtat amb tinta de tampó mitjançant negatiu de goma, en el M.A. del Municipi; datat el 2 de juliol de 1907 (70).

El mateix segell està en altres M.A., unes vegades a cada foli, com en els de 1915-16, 1917-18, però en general es troba de quan en quan. L'hem vist per última vegada, essent Alcalde Ramon

(68) «Per compte de l'Ajuntament s'han col·locat dues fonts públiques, una en la plaça del Nord i l'altra en lo pont de Tueda» («Llabor», núm. 125 del 13-XII-1903).

(69) A. DE ARMENGOL Y DE PEREYRA, *Heráldica*, Col. Labor, Barcelona, 1933, lám. X, núm. 243.

(70) M.A. 83, f. 54.

L'ESCUT D'ARMES DE SANT FELIU DE GUÍXOLS

Bonet, el 22 de març de 1930 (71).

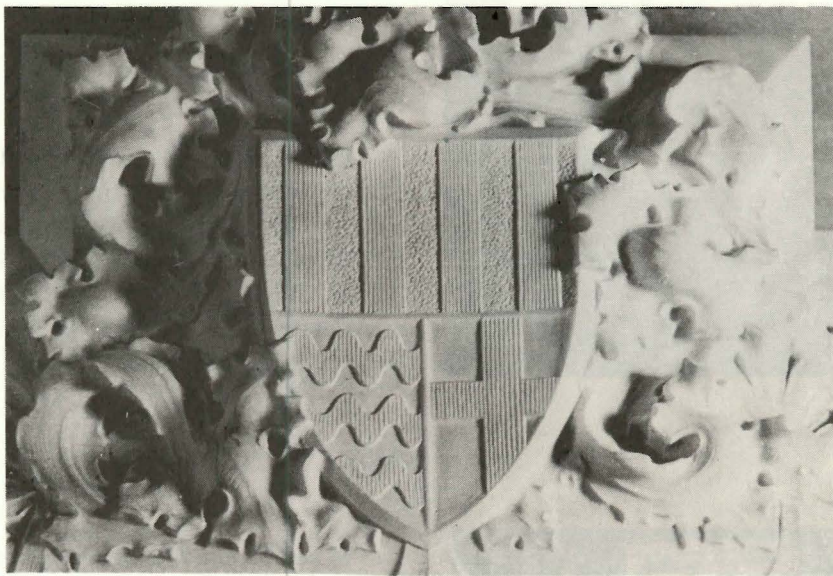
La Comissió Permanent usava el mateix segell amb la següent llegenda:

«COMISSION MUNICIPAL PERMANENTE
S. FELIU DE GUIXOLS»

Aleshores la circumferència exterior és dentada (72).

ESCUT NÚM. 29
(1907)

Escut en triangle curvilini, tallat: 1, quatre pals; 2, partit: primer, tres faixes de vairs d'ondes; segon, creu plena.

Esculpit en marbre per l'escultor Foixà, segons projecte de l'arquitecte Guitart: 200 per 165 mm. Encapçala la làpida que l'Ajuntament dedicà a mossèn Cinto, i a Pi i Margall; fou clavada a la sala de sessions del Municipi i ara és al Museu Municipal.

Llegenda de la làpida: «A MOSSEN / JACINTO VERDAGUER / Y / A N'EN / FRANCISCO PI Y MARGALL / L'AJUNTAMENT / DE /

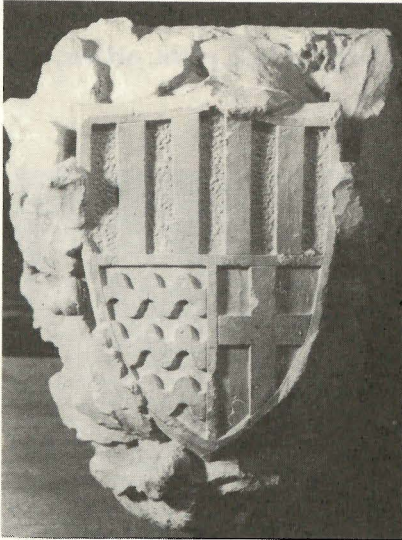
(71) M.A. 118, f. 7.

(72) M.A. 109.

SANT FELIU DE GUÍXOLS / ANY MCMVII /». Al peu, «G. Guitart. Arq.»

En els seus dibuixos, Guitart té escuts diferents. Creiem que aquest el dibuixà després de tenir contactes amb Hurtebise i amb intel·lectuals guixolencs.

No repeteix cap emblema, però té els tres de l'escut quixolenc; altrament, és de gran simplicitat com recomana la R.A.H. i, al nostre entendre,

de gran bellesa com correspon als escuts d'armes comunals. Sense els adornaments que l'envolten, és l'escut que, al nostre entendre, pertoca a la nostra ciutat.

ESCUT NÚM. 30
(1920) (?)

Igual que l'anterior. Esculpit damunt arenisca de gra fi; 280 per 200 mm. És al Museu Municipal i procedeix del que dirigí Berga i Boada. Desconeixem la data i el nom del seu autor. ¿Seria de Berga i Boada i de la data esmentada?

ESCUT NÚM. 31
(?)

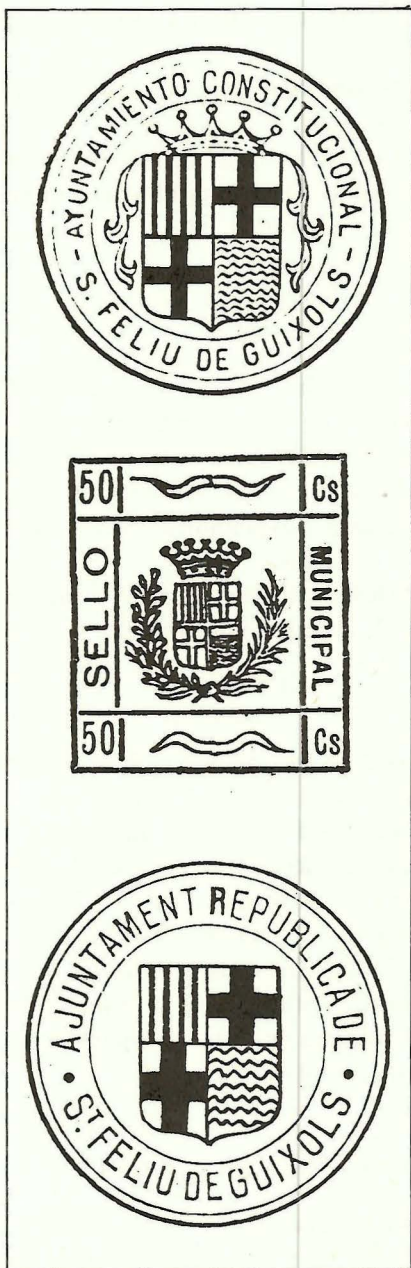

35 per 22 mm. alçada i amplada màximes, respectivament. Escut sol: ovalat, 17 per 13 mm. Insígnia probablement de regidor, de les quals se'n conserven dues a l'AHMSF.

Llegenda: «AYUNT.º CONSTITUCIONAL DE SANT FELIU DE GUIXOLS».

Quarterejat en creu: 1, sobre camp d'or, quatre pals vermells; 2 i 3, sobre camp de plata, una creu

L'ESCUT D'ARMES DE SANT FELIU DE GUÍXOLS

vermella; 4, ones blaves i amarronades, mola de molí i palma daurades, i el cel blau clar. Corona.

ESCUT NÚM. 32

(?)

Rodó, 247 mm. de diàmetre. Publicat per Llambert Font, 1934, com «Del temps de la Monarquia». No recordem haver-ne trobat cap.

Llegenda: «AYUNTAMIENTO CONSTITUCIONAL. S. FELIU DE GUIXOLS».

Dividit en quatre quarts: 1, quatre pals; 2 i 3, creus plenes; 4, onades del mar.

ESCUT NÚM. 33

(1930)

Quadrat, 30 per 30 mm. Escut sol, 10 per 5 mm. Imprès. Posat en un document de la data esmentada; segurament tingué ús més dilatat.

Llegenda: «50 Cs. SELLO MUNICIPAL. 50 Cs.»

Dividit en quatre quarts: 1, quatre pals; 2 i 3, creu plena; 4, ones del mar.

ESCUT NÚM. 34

(1931 - 1934)

Rodó, 47 mm. de diàmetre. Rectangular acabat en punta per la part inferior.

Escut dividit en quatre quarts: 1, quatre pals; 2 i 3, creu plena; 4, faixes ondulants que s'assemblen al zig-zag.

Llegenda: «AJUNTAMENT REPUBLICA DE ST. FELIU DE GUIXOLS».

Empremtat amb tinta de tampó mitjançant negatiu de goma en els M.A. de l'Ajuntament.

El trobem per primera vegada a la sessió del dia 21 de juliol del 1931 essent Alcalde Paulí Margou (73) i per última a la del dia 13 de desembre del 1935 (74), essent-ho Josep M.ª Saura i Carreras.

ESCUT NÚM. 35
(1935)

Rectangular, 54 per 40 mm. Escut sol, caironat, de 25 mm. diagonal. Impprès. En un document de la data esmentada; segurament tingué ús més dilatat.

Llegenda: «Ajuntament. 50 cts. Sant Feliu de Guíxols».

Dividit en quatre quaters: 1, quatre pals; 2 i 3, creu plena; 4, el mar.

ESCUT NÚM. 36
(1936)

Rodó, 35 mm. diàmetre. Rectangular acabat en punta per la part inferior.

Escut dividit en quatre quaters: 1, i 4, creu grega plena; 2, quatre pals; 3, ones del mar cobrint tot el quarter.

Llegenda: «AJUNTAMENT DE SANT FELIU DE GUIXOLS».

Empremtat amb tinta de tampó mitjançant negatiu de goma en alguns documents de l'any 1936 (75).

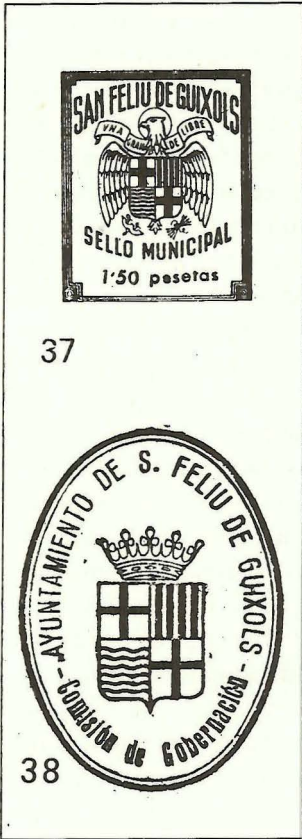
(73) El primer Ajuntament republicà es constituí el 17-IV-1931. M.A. 118, f. 51.

(74) M.A. 122, f. 199.

(75) En el M.A. 129, f. 4, sessió del 19-I-1938, hi ha un segell que diu «AJUNTAMENT DE GUÍXOLS» i, al centre, l'escut quarterejat: 1 i 4, creu; 2, quatre pals; 3, ones. En el mateix volum, f. 29, sessió del 4-II-1939, «AYUNTAMIENTO. SAN FELIU DE GUIXOLS» i, al mig, l'escut de l'Espanya de Franco. En el M.A. 132, f. 91v, sessió del 9-X-1942, «SAN FELIU DE GUÍXOLS. SECRETARIA», amb l'escut quarterejat: 1 i 4, creu; 2, quatre pals; 3, ones.

L'ESCUT D'ARMES DE SANT FELIU DE GUÍXOLS

ESCUT NÚM. 37
(1940 - 1950)

37

38

Rectangular, 35 per 27 mm. Escut sol, 15 per 15 mm. Segell imprès. En un document de 1950.

Llegenda: «SAN FELIU DE GUIXOLS. SELLO MUNICIPAL. 1'50 pesetas».

Dividit en quatre quarts: 1 i 4, creu plena; 2, quatre pals; 3, el mar. Voltat dels emblemes que usà Franco, àdhuc amb la llegenda «UNA, GRANDE, LIBRE».

ESCUT NÚM. 38
(1950)

Ovalat, 45 per 33 mm. Escut sol, 22 per 18 mm. En un document de la data esmentada:

Llegenda: «AYUNTAMIENTO DE S. FELIU DE GUÍXOLS. Comisión de Gobernación».

Dividit en quatre quarts: 1, i 4, creu plena; 2, quatre pals; 3, el mar. Corona de 5 florons vistos

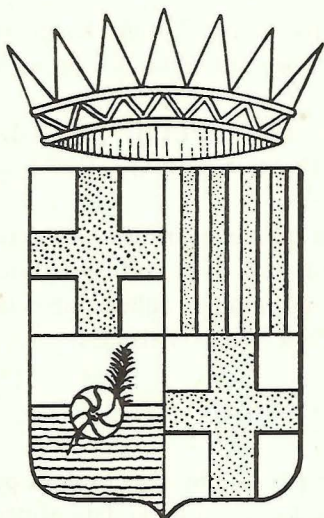
ESCUT NÚM. 39
(1950 - 1982)

Rectangular acabat en punta per la part inferior; tots tamanys (76). Dividit en quatre quarts: 1 i 4, creu plena vermella sobre fons groc; 2, quatre pals vermells sobre fons groc; 3, mar en blau sobre fons de plata, carregat d'una mola de molí i una palma, la policromia de les quals no es diu. Corona de set punxes vistes a l'antiga.

Tan sols hem trobat tres escuts semblants, anteriors a 1950: el núm. 16, de 1763; el núm. 31 de 1927 (?), bé que amb els emblemes canviats de lloc, i el núm. h), de data incerta. Com a segell municipal per a certificar els documents del Municipi, no s'havia usat mai; almenys no l'hem trobat.

(76) És a vidres, ferros, portes, etc. de l'actual Casa Municipal. Per aquest escut, veg. també el text corresponent a la nota (7) i el que diem en estudiar l'escut núm. 16.

Aprovat per l'Ajuntament a la sessió del 5-V-1950. A la moció presentada pels regidors de Blas i Agulló es

diu que fins ara al tercer quarter hi havia tan sols el mar i que la llegenda del miracle de Sant Feliu salvat pels àngels i representat per la mola i la palma, «suceso importantísimo para la historia de San Feliu de Guíxols no consta de manera efectiva en su escudo»; per això ara proposen «que quedara plasmada en nuestros blasones la tradición venerada y antiquísima del martirio en nuestra ciudad de San Félix el Africano, y se incorporara definitivamente en nuestro Escudo los distintivos de la muela y la palma del martirio de nuestro Santo Patrón». I segueixen:

«No será una innovación completa, pues aunque en los escudos de la Ciudad de los años 1731 (77) de la reedificación de la Ermita de San Elmo, y los de los años 1741 y 1759 de la fachada del Hospital, no figuran los distintivos que nos ocupan, sí figuran en el Escudo del año 1763 que presidía las antiguas Casas Consistoriales en su fachada de la Plaza, y que se ha conservado para que presida también la propia fachada de la Plaza de España, al ser construido el nuevo Edificio Municipal . . . Por todo ello, los Concejales que suscriben solicitan de esta digna Corporación municipal que se digne acordar que en el tercero de los cuarteles del Escudo de nuestra Ciudad, figuren definitivamente la muela y la palma del martirio de nuestro excelso Patrón San Félix el Africano, en su honor y para perpetuar la, para los guixolenses, gloriosa tradición de su Martirio, adoptando como Escudo oficial de la Ciudad de San Feliu de Guíxols el del año 1763 que preside el Nuevo Palacio Municipal».

Tres anys més tard, Font, escriví: « . . . el Magnífico Ayuntamiento ha introducido, con gran acierto, dos variedades, las dos ya existentes en la historia del escudo. Una el haber puesto encima del mar la piedra y la palma para significar el martirio que San Félix sufrió en la ciudad guixolense: lo encontramos exactamente en el de 1763 de la fachada de la Casa Consistorial».

El 1950, per tant, el Municipi aprovà un escut nou, car canviava tres dels quatre quarters que tenia; amb l'agravament que incloïa la mola i la palma que no li pertanyien i, en canvi, foragitava de l'escut guixolenc un

L'ESCUT D'ARMES DE SANT FELIU DE GUÍXOLS

dels seus blasons fonamentals: les faixes de vairs d'òndes (78). Al nostre entendre, l'acord municipal del 1950 fou un total desencert, car no es recolzava en cap argument seriós.

L'escut aprovat prenia per model el nostre núm. 16, que és el que fa 24 si col·loquem per ordre cronològic els escuts municipals i els d'institucions lligades amb el Municipi (79).

2a) ESCUTS COMPLEMENTARIS

Acabat l'inventari precedent, obtinguérem la fotografia en la qual es veuen els escuts núms. 26, 40, 41 i 42; també la que reproduïx l'emblema que fins fa poc portava l'alcalde en els actes oficials (núm. 43). Considerant d'un cert interès la seva publicació, ho fem al final de l'escut 39, com a dades complementàries, car els escuts 40-43 no segueixen l'ordre cronològic que tenen els anteriors.

ESCUT NÚM. 40 (1933)

Rodó, 50 mm. diàmetre. Escut sol: caironat, 33 mm. diagonal, voltat de branques de roure. Medalla de coure o bronze; a l'AHMSF se'n conserven dues.

Llegenda: «AJUNTAMENT DE SANT FELIU DE GUIXOLS». A l'anvers i en baix relleu, home que toca una lira (79a). Podria ésser del 1933.

Dividit en quatre quarts: 1, creu plena; 2 i 3, quatre pals; 4, quatre onades.

(77) Havia de dir 1723; l'error és al M.A. i a «Àncora».

(78) Veg. el text corresponent a les notes núms. 7 i 8.

(79) Els 15 primers de l'inventari més els 8 de les institucions lligades amb la Universitat.

(79a) Creiem que és la medalla a què es refereix l'acord següent: «Tot seguit el senyor Campà... es refereix a l'obsequi d'una llaçada que s'acostuma ofrenar a les Societats corals forasteres que visiten aquesta ciutat, el qual obsequi resulta car, pel que es deuria substituir, podent-ho ésser per una medalla, havent obtingut a l'efecte que el dibuixant senyor Germà Viader tingués la gentilesa de confeccionar un projecte de medalla, obra artística, de bon gust i escaient, el qual projecte presenta, proposant que s'acordi acceptar-lo i donar les gràcies a l'autor. Així s'acorda per unanimitat» (M.A. 128, f. 199v, sessió del 30-VI-1933).

LLUÍS ESTEVA I CRUAÑAS

ESCUT NÚM. 41

(?)

Insígnia de regidor (?), penjant d'una cinta amb els colors espanyols; 57 per 43 mm. Escut sol: caironat, 35 mm. diagonal. A l'AHMSF se'n conserven 9 exemplars (80).

Llegenda: «AYUNTAMIENTO CONSTITUCIONAL DE ST FELIU DE GUIXOLS».

Dividit en quatre quarts: 1, quatre pals; 2 i 3, creu plena; 4, ones del mar.

ESCUT NÚM. 42

(?)

Insígnia de l'alcalde, policromada a l'esmalt; 70 per 68 mm. Escut sol: 12 per 6 mm. És a l'AHMSF.

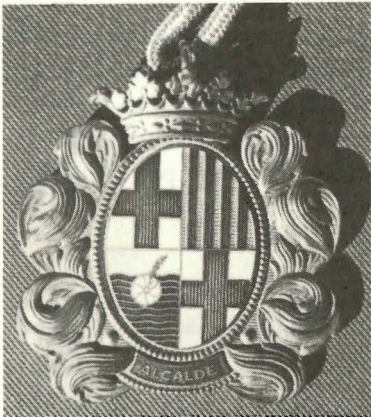
Llegenda: «AJUNTAMENT S.^ñ FELIU DE GUIXOLS». A l'anvers: «MEDINA. BARCELONA».

Dividit en quatre quarts: 1, quatre pals; 2 i 3, creu plena; 4, ones del mar. Corona amb 5 florons vistos.

ESCUT NÚM. 43

(?)

Insígnia de l'alcalde, policromada a l'esmalt; 70 per 68 mm. Escut sol, ovalat, de 44 per 32 mm.

Llegenda: «ALCALDE».

Dividit en quatre quarts: 1 i 4, de plata, una creu de gules o vermella; 2, d'or, quatre pals vermells; 3, de plata, el mar d'atzur o blau, carregat d'una mola platejada i d'una palma daurada; cel blau clar. Corona.

Observem com el fons de la creu és blanc, com vam proposar i com acceptà l'Ajuntament el 7-II-1975, puix la majoria dels escuts que es veuen a la ciutat tenen aquesta policromia.

(80) Suposem que és del 1878 i que a ell es referix l'acord municipal següent: «Seguidamente la Corporación ha acordado sustituir las bandas que en la actualidad constituyen la insignia de los Sres. Concejales por medio de una medalla de plata dorada que contenga las armas de esta villa y sostenida por una cinta de colores nacionales, costeándose del capítulo del presupuesto próximo» (M.A. 67, f. 55, sessió del 26-VI-1878).

L'ESCUT D'ARMES DE SANT FELIU DE GUÍXOLS

2b) ALTRES ESCUTS MUNICIPALS

Des de començament del segle passat, la diversitat d'escuts municipals és gran, bé que cada un d'ells sempre porta els tres emblemes guixolencs: pals, creu o creus i onades o vairs.

Entre altres que seria llarg de ressenyar —i que tampoc no aportarien res de nou— tenim anotats els que segueixen:

a) 1889 (?). A la sala de sessions de l'Ajuntament, cada poltrona té un escut de quatre quarts. El de l'alcalde és semblant al núm. 27; el dels regidors, en canvi al núm. 25 (81).

b) 1894. A l'entrada de la cloaca del Portalet hi ha una barana de ferro amb un escut semblant al descrit amb el núm. 27. Dibuixos de Guitart (82).

c) 1895. Un altre de semblant al 27 és el de la làpida del capità Massanes, heroi guixolenc de la guerra de la Independència (83).

d) 1897. Un altre de semblant és a la coberta dels plànols parcel·lars nús. 4-9 de Guitart (84).

e) 1904. Caironat: 1, creu, 2 i 3, quatre pals; 4, onades. Dibuix de l'arquitecte Fèlix de Azúa al projecte de tanca i porta de l'escorxador municipal (85).

f) 1920. Semblant al núm. 27 a una memòria de l'arquitecte Joan Bordàs (86).

g) 1928. Octogonal, quarterejat en creu: 1, quatre pals; 2 i 3, creu; 4, onades. Col·locat a la façana de la plaça mercat; arquitecte Joan Bordàs. En el projecte, del mateix Bordàs, l'escut és diferent: 1, creu; 2 i 3, quatre pals; 4, ones amb la mola (87).

h) (?). En els domassos que els dies de gran festa es posen a les finestres del municipi. Quarterejat en creu: 1, i 4, creu vermella sobre

(81) Creiem que les poltrones són les que s'esmenten a les referències següents: «se acuerda . . . para que en la forma más económica se proceda a la colocación del entarimado en el salón de sesiones de conformidad con el croquis presentado así como autorizar al Sr. Bertrán, visto lo expuesto por el mismo, para que agencie la construcción de diez y seis sillones con destino al propio salón, dando cuenta del precio, clase y demás gestiones de la Corporación a fin de resolver en definitiva» (M.A. 72, f. 126v, sessió del 13-XI-1889). Un any després, «se acuerda dar por admitidos los diez y seis sillones» (M.A. 72, f. 139).

(82) AHMSF, XVII, 6-10.

(83) Cementiri municipal, recinte C, fila 2, núm. 29.

(84) AHMSF, XVII, 10.

(85) AHMSF, XVII, 22.

(86) AHMSF, XVII, 20-4.

(87) AHMSF, XVII, 23.

camper blanc; 2, quatre pals catalans; 3, mar morat amb ratlles descolorides (blanc o blau molt clar), mola amb sectors blancs i marrons, palma groga i cel blau fort.

Hem trobat també dos escuts aberrants:

1) 1933. Rodó, 32 mm. diàmetre. Llegenda: «AJUNTAMENT DE SANT FELIU DE GUÍXOLS» i, en el cercle interior, «L'INTERVENTOR». Al centre, escut caironat de 12 mm. de diagonal: 1 i 4, creu; 2 i 3, quatre pals, o sigui, les armes de l'escut de Barcelona. En un document datat el 21 de juliol de l'any esmentat, essent interventor Josep Badosa (88).

2) 1940. Oval de 45 mm. per 35. Llegenda: «AYUNTAMIENTO. SAN FELIU DE GUIXOLS». Al centre, en lloc del segell municipal, l'escut de l'Espanya de Franco. En un document del 20 de juny; alcalde, Vicenç Gandol (89).

2c) NOTÍCIES DIVERSES QUE FAN —O PODEN FER— REFERÈNCIA
A L'ESCUT MUNICIPAL

Es tracta de notícies poc importants, però que volem recollir. Són aquestes:

a) 1637-1641. «hubo de acer frente . . . y con los jurados de la villa que querían poner las armas de la misma en una campana nueva llamada Benita, lo cual consiguieron los jurados» (90).

b) 1805. En un inventari del comú, consta: «Primo el sello del común, grande o mayor» (91) i «Otro sí un papel firmado por el Escribano Francisco Josep Sala en que declara tener en su poder el sello pequeño del común para el pronto despacho de pasaportes (92).

c) 1816. «Sobre que el Regidor . . . Narciso Carreras no habia presentado la Insignia, y que la suya era la única que faltaba, determinaron juntos que del salario del Regidor de dicho Narciso Carreras, se compre lo necesario para hacer la insignia nueva, a cuyo fin queden depositados en poder del infrascrito Secretario Mayordomo de Propios los caudales de

(88) AHMSF, XVII, 27, «Documentació cobriment Riera Monestir. Pressupost Extraordinari».

(89) AHMSF, XVII, 27, «Comisión Especial Obras Riera».

(90) ERNEST ZARAGOZA, *Monjes ilustres de la abadía de Sant Feliu*. Fray Alonso de Trujillo, «Áncora», F.M. 1978.

(91) M.A. 45, f. 49v.

(92) M.A. 45, f. 50.

L'ESCUT D'ARMES DE SANT FELIU DE GUÍXOLS

dicho salario . . . para comprar de él la Insignia, bajo responsabilidad en caso de hacer lo contrario» (93).

d) 1818. «Que se pase oficio al Sr. Bayle para que vuelva al Ayuntamiento el Sello del común, y que esté custodiado donde corresponde» (94).

e) 1818. Com que l'acord anterior no havia fet efecte, «pide se pase oficio al Sr. Gobernador, al Sr. General y al Sr. Intendente para que dispongan lo más conveniente» (95).

f) 13-VIII-1839. «Se ha acordado comprar un sello para el uso de la Alcaldia». 18-VIII-1839. «Acordado que no se compre el sello de que habla el acuerdo de dicho día 13 a fin de ahorrar gastos» (96).

g) 1839. «El Sr. Alcalde Primero, con fecha 22 agosto último consultó al M.I.S. Gefe Superior Político de Gerona lo que sigue: «M.I.S.: Si bien el Sello del común estaba en el pasado régimen en poder del Regidor Decano, como han cesado con el nuevo orden de cosas tales Regidores decanos y sus prerrogativas y el reglamento vigente nada establece sobre el asunto, consulto a V.S. si el sello del común debe estar en poder del Presidente del Ayuntamiento o en poder de cual de los concejales». A la qual cosa respongué: «El sello del común debe obrar en poder del Alcalde Presidente» (97).

h) 1852. L'Ajuntament «ha acordado se disponga hacer tres insignias que faltan . . . por cumplimiento de las trece que corresponden a otros tantos S.S. regidores de que se compone el Ayuntamiento» (98).

i) 1852. Fer les tres «insignias o bandas» que faltaven va costar 863 rals i 8 maravedisos que van pagar-se a la vídua Quintana i fill (99).

j) 1892. Es concedeix permís a Pere Carrera «para usar el escudo de la Municipalidad en la etiqueta con que trata de adornar las botellas de un aguardiente de su especialidad» (100).

k) 1901. «Acordóse . . . colocar en cada una de las fuentes de Montecalvario y Pedrera (després font de Sant Elm) una piedra labrada con el escudo de la municipalidad a fin de que indique en todo tiempo el carácter público de las mismas (101).

(93) M.A. 48, f. 17v.

(94) M.A. 49, f. 16.

(95) M.A. 49, f. 17v.

(96) M.A. 51, fs. 69v. i 73v.

(97) M.A. 51, f. 78.

(98) M.A. 55, f. 33.

(99) M.A. 55, f. 51.

(100) M.A. 73, f. 212.

(101) M.A. 79, f. 21v.

l) 1902. S'acorda «proveer del bastón correspondiente a cada uno de los Alcaldes de barrio y completar las insignias de Concejal a fin de dotar de la misma a los que aún carecieran de ella» (102).

m) 1907. S'autoritza a Tomàs Brugada i Rifà «el uso del Escudo de armas de esta ciudad como Marca y en la marca de fábrica que se propone crear para legitimar en España y en el extranjero los productos de su fabricación» (103).

n) 1907. S'autoritza el mateix a Josep Batet i Camps (104).

o) 1922. De «L'Avi Muné»: «Barreja. S'ha posat a la venda l'escut de l'Ateneu Departiu. La insígnia no està mal, però hi trobem a faltar *sa mola*. — Si *En Nan Bas*, Déu l'hagi, fos viu, no dubtem que en protesta-ria» (105).

p) 1927. El Municipi acorda que «se encargue a la casa Hijo de B. Castells de Barcelona, la confección y remesa de 25 insignias de Concejal y una de Secretario, por no ser suficiente el número de las que actualmente posee la Corporación, y las que la mencionada casa ofrece al precio de 17 pesetas cada una» (106).

3. ESCUTS D'INSTITUCIONS RELACIONADES AMB EL MUNICIPI

A continuació donem a conèixer vuit escuts d'Institucions guixolenques relacionades íntimament amb la Universitat. Sagarra en publicà tres: els altres cinc són inèdits. Els hem tret de les cobertes dels llevadors, o llibres de comptes, de la Pia Almoina fundada l'any 1397 per Nicolau Oliver, institució que administrava el Municipi guixolenc. Tots són interessants perquè són datats de 1403 a 1520, però els llevadors tenen una importància excepcional, puix confirmen de manera inequívoca la presència de les faixes de vairs a l'escut guixolenc.

Per tal de diferenciar-los dels escuts d'armes descrits anteriorment, aquests van ordenats amb lletres. Heus ací la seva descripció:

(102) M.A. 79, f. 81.

(103) M.A. 83, f. 24.

(104) M.A. 83, f. 41.

(105) «L'Avi Muné», núm. 234 del 28-X-1922.

(106) M.A. 109, f. 177v.

L'ESCUT D'ARMES DE SANT FELIU DE GUÍXOLS

ESCUT A
(1403)

GUARDA DEL PORT I MAR DE SANT FELIU DE GUIXOLS

Rodó, 38 mm. Cera vermella. Escut amb pals; llegenda borrosa.

Al dors d'un albarà del Guarda del Port i Mar de Sant Feliu de Guíxols, dirigit al Batlle General de Catalunya i atorgat a Pere Capell, patró de nau a Barcelona, que ha descarregat al port de Sant Feliu 20 paneres de peix, 3 sàrries de resina i 2 odres de quitrà. Datat el 27 de juliol de 1403 (107).

ESCUT B
(1404 - 1486)

CORT DE LA BATLLIA DE SANT FELIU DE GUÍXOLS

Rodó, 40 mm. Cera vermella. Al fons del segell, cinc pals; a primer terme, un escudet triangular curvilini tallat, primer partit: 1, creu patent; 2, dos pals; 3, «faixes ondulades» segons Sagarra, però a la fotografia no es distingeixen bé: ¿serien faixes de vairs?

Llegenda: «+ : S : CURIE : BAIULIE : VILLE : SANCTI : FELICIS : GUIXUILLENCIS».

Empremtat en paper i cera en un albarà atorgat pel guardià del port de Sant Feliu de Guíxols a Feliu Bonet, patró de barca, d'haver descarregat en el port un «baló de acer». Datat el 3 d'abril de 1404.

Sagarra afegeix: «En el mateix Arxiu n'havem vist un altre exemplar, emprenyat en cera verda i paper, en una carta dirigida al Mestre Racional, acompanyant els comptes de la batllia de Sant Feliu de Guíxols, des de 16

(107) SAGARRA, vol. II, p. 236, núm. 1790.

de febrer del 1485 a 15 d'octubre del mateix any. Datada a 17 de juny de 1486. La sotscriu En Joan Pincart, notari i escrivà de la Cort del batlle, «segellada ab lo sagell del la dita Cort» (108).

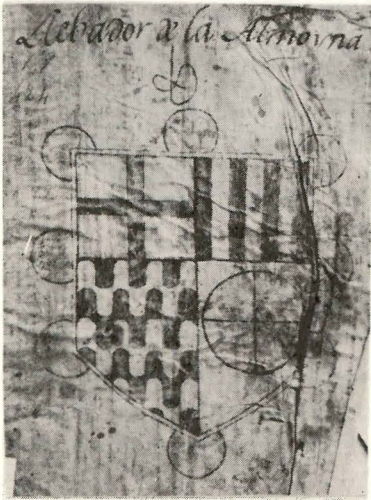
ESCUT C
(1475)

LLEVADOR DE LA «PIA ALMOINA»

Rectangular, lleugerament corbat per la punta inferior. 190 mm. d'alçada per 167 d'amplada comptant els cercles, i 148 per 124 sense ells.

Dibuixat amb tinta sobre la coberta de pergami. Escut dividit en quatre quaters: 1, creu grega plena; 2, quatre pals; 3, dues faixes de vairs d'ondes i, a més, tres puntes a la part superior i una i un fragment a la inferior; 4, cercle amb dos diàmetres perpendiculars, representació del pa dels pobres, emblema de la Pia Almoina (109) AHMSF (110).

Observi's la perfecció i claredat de les faixes de vairs d'ondes.

ESCUT D
(1478)

LLEVADOR DE LA «PIA ALMOINA»

144 mm. d'alçada per 98 d'amplada.

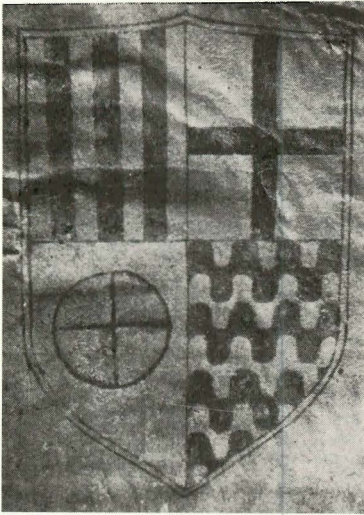
Dibuixat amb tinta a la coberta de pergami. Escut dividit en quatre quaters: 1, tres pals; 2, creu llatina plena; 3,

(108) SAGARRA, vol. II, p. 50, núm. 507.

(109) Que el cercle amb dos diàmetres perpendiculars és l'emblema de la Pia Almoina, no en tenim cap dubte. Pa i Pia Almoina representen una mateixa cosa. Així el pergami núm. 118 de l'AHMSF, datat el 30-III-1395, és una execució del testament de Pere de Vern i, entre altres, consta una donació per al pa o almoina de la vila. Per la seva part, Hurtebise escriu: «La **almoyna comuna de la vila**, llançada a veces *Pia Almoyna* o *almoyna del pa de la vila*» (p. 116). Institució que també existia a Girona amb aquest nom ben significatiu: *Pia Almoina del Pa de la seu de Girona*. (JAUME MARQUÈS, «Revista de Girona», 82 de 1978).

(110) AHMSF, sec. IV, núm. 18.

L'ESCUT D'ARMES DE SANT FELIU DE GUÍXOLS

emblema de la Pia Almoïna; 4, tres faixes de vairs d'ondes i, a més, dues puntes a la part inferior. AHMSF (111).

Observi's també la perfecció i claredat de les faixes de vairs d'ondes.

Escut de costats paral·lels amb una punta a la part inferior i una altra —menys pronunciada— a la superior.

ESCUT E

(1488)

CORT DE LA BATLLIA
DE SANT FELIU DE GUIXOLS

Rodó, 40 mm. Cera negra. Al fons del segell, més de quatre pals; sobre d'ells, escut tallat, primer partit: 1, dos pals; 2, creu. Sagarra diu que «els senyals de la part inferior de l'escut semblen faixes ondulades». En realitat devien ésser de vairs d'ondes.

En una carta d'En Joan Pincart, notari i escrivà de la batllia, trametent al Mestre Racional els comptes de la mateixa corresponents al darrer semestre de 1487. Datada el 31 de juliol de 1488 i «segellada del sagell del ofici de la dita batllia» (112).

ESCUT F

(1490)

LLEVADOR DE LA «PIA ALMOÏNA»

Exagonal irregular. 126 mm. d'alçada per 87 d'amplada.

Dibuixat amb tinta sobre la coberta de pergamí. «Almoyners, Nicholau Sureda e Johan Guerau en l'any 1490». Escut quarterejat en creu: «1 tres pals; 2, creu llatina plena; 3, emblema de la Pia Almoïna; 4, tres faixes de vairs d'ondes. AHMSF (113).

(111) AHMSF, sec. IV, 19.

(112) SAGARRA, vol. II, p. 50, núm. 508.

(113) AHMSF, IV, 24.

Observi's també la perfecció i claredat de les faixes de vairs d'ondes.

ESCUT G

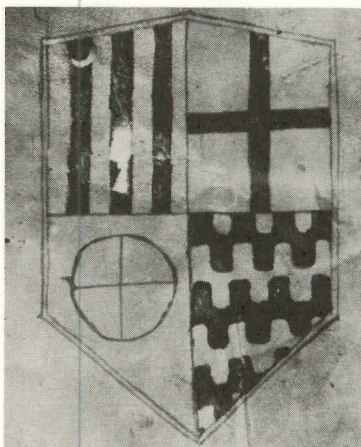
(1512)

LLEVADOR DE LA «PIA ALMOINA»

Rectangular acabat en punta per la part inferior, amb tendència a la forma de l'escut anterior. 156 mm. d'alçada per 103 d'amplada.

Dibuixat amb tinta a la coberta del llevador. Dividit en quatre quarts: 1, creu llatina plena; 2, tres pals; 3, quatre faixes de vairs d'ondes; 4, emblema de la Pia Almoina. AHMSF (114).

Observi's igualment la perfecció i claredat de les faixes de vairs d'ondes.

ESCUT H

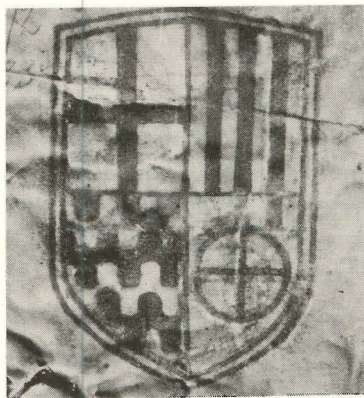
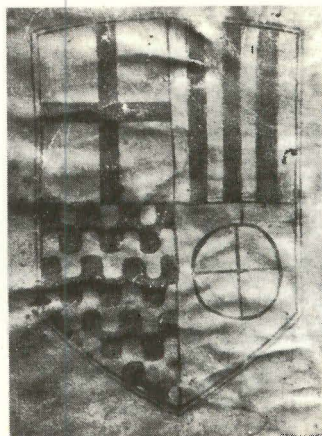
(1520)

LLEVADOR DE LA «PIA ALMOINA»

Rectangular acabat en punta per la part inferior, amb tendència a la forma exagonal irregular. 120 mm. d'alçada per 83 d'amplada.

Dibuixat amb tinta a la coberta del llevador. «Almoiners, Melchor Gue-
rau e Johan Pujol, parayre». Dividit en quatre quarts: 1, creu llatina plena; 2, tres pals; 3, dues faixes de vairs d'ondes i tres puntes d'altra faixa a la part superior; 4, emblema de la Pia Almoina. AHMSF (115).

Observi's també la perfecció i claredat de les faixes de vairs d'ondes.

(114) AHMSF, IV, 28.

(115) AHMSF, IV, 30.

4. ELEMENTS HERÀLDICS

4a) LA CREU

És difícil saber, amb exactitud, què representa la creu de l'escut guixolenc.

Si hom examina què han dit els heraldistes del de Barcelona, veu que la cosa tampoc no queda clara. Segons Bassa, la creu significa que Barcelona «és cap del Principat de Catalunya» (116). Per Udina, la creu representa bàsicament la Ciutat, encara que amb vigència per tot el Comtat (117).

Queda clar, això sí, que la forma antiga és la creu patent de braços iguals, bé que amb un eixamplament a l'extrem de cada un d'ells. Aquesta creu recorda la de la basílica paleocristiana de Barcelona i també la de les monedes antigues, especialment els «croats» que començaren a sortir durant la segona meitat del segle XIII; ambdues creus són patents o romàniques (118). Al final del segle XIV el tipus de creu anterior s'ha perdut per a deixar pas a la de Sant Jordi.

Fins ací, el que opinen de la creu de Barcelona dos heraldistes de renom. ¿Què s'ha dit de la nostra?

Segons Hurtebise, la creu és una al·lusió a l'abat del monestir. Les seves paraules són: «y perdido el pleito de castillo terminado, dar a la cruz emblema de señorío monástico en el cuartel jefe» (119).

Llambert Font, en canvi, dóna per segur que la primera creu recorda la participació guixolenc a la conquesta de Mallorca i la segona, la important col·laboració a la gran victòria de Lepant. Per això, diu, abans de Lepant l'escut tenia una sola creu i després en tingué dues (1934). Argument que repetiren els regidors de Blas i Agulló quan el 5-V-1950 presentaren una moció a l'Ajuntament per tal d'aprovar un nou escut municipal. Encara a «Símbolo», 1953, mossèn Font insistí amb el mateix argument.

La hipòtesi fou simpàtica als guixolencs, però analitzada fredament no podem pas compartir-la pels motius següents:

- a) L'escut de Barcelona també té dues creus i ni Manuel Bassa, ni

(116) MANUEL BASSA I ARMENGOL, *El veritable escut de la ciutat de Barcelona* Barcelona, 1964, p. 29.

(117) FEDERICO UDINA MARTORELL, *Las armas de la ciudad de Barcelona*, discurs llegit el 2-III-1969 a la Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona, p. 17.

(118) Id., p. 14.

(119) HURTEBISE, p. 111.

Frederic Udina, ni cap heraldista per nosaltres conegut no les hi donen interpretació semblant.

b) D'ésser certa l'argumentació de Font, la «tres vegades immortal ciutat de Girona» no tindria cap fet d'armes gloriós, puix en el seu escut no hi ha cap creu, si exceptuem la que penja; la qual cosa resultaria absurda. Igual argumentació podríem presentar referida a diverses poblacions catalanes.

c) La batalla naval de Lepant tingué lloc el 1571. Els escuts núms. 9, 10, 14, 20, 23, 26, 29 i 30, posteriors a la batalla, duen una sola creu. Si la hipòtesi de mossèn Font fos certa, ¿com explicar que vuit escuts realitzats 34, 57, 175 i molts més anys després de Lepant continuessin amb una? Per altra part, l'escut núm. 10 és a la coberta d'un Manual d'Acords del Municipi. ¿Podria desconèixer el secretari la presència de dues creus a l'escut guixolenc, si realment existia un acord en tal sentit? I si l'acord existia, ¿per què Llambert Font no el donà a conèixer? Recordem que a l'AHMSF es conserven els Manuals d'Acords des del 1399; que han estat examinats per diversos historiadors; que s'ha comprovat documentalment l'alegria que la gran vistòria naval produí a Barcelona i a poblacions allunyades de la costa, com és el cas de Puigcerdà. ¿Per què ningú no ha trobat documentació semblant a Sant Feliu? I si aquesta és la realitat —almenys per ara—, ¿com pot acceptar-se la hipòtesi de mossèn Font?

d) El primer escut que hom coneix amb dues creus és del 1650, és a dir, de 79 anys després de Lepant. ¿Tant haurien tardat els guixolencs a recordar-se de l'èxit del 1571?

e) Quelcom semblant passava a l'escut de Berga, un dels pocs escuts catalans curosament estudiat. Antigament era partit i fins el segle XIX no se'l troba quarterejat. Abans tenia un quarter de quatre pals i després, dos. És a dir, a Berga expliquen dels pals el mateix que mossèn Font de les creus guixolenques. A Berga hom contava que els pals vermells (a Sant Feliu són les creus) significaven victòries i les llunes, els àrabs vençuts: «Cinc pals, cinc victòries contra els àrabs» fou la interpretació de Jacint Vilardaga. El darrer historiador de Berga, mossèn Armengou comentava: «Les interpretacions heroiques dels blasons referint-los a batalles i victòries són elaboracions posteriors» (120), i «no hem trobat enlloc la regla heràldica segons la qual els pals vermells d'un quarter signifiquin victòries que l'altre quarter ens especificarà sobre qui han estat guanyades» (121).

(120) JOSEP ARMENGOU I FELIU, *L'escut de la ciutat de Berga*, Edicions del Museu de Berga, 1972, p. 30.

(121) Id., p. 31.

L'ESCUT D'ARMES DE SANT FELIU DE GUÍXOLS

Dels escuts que hem localitzat, l'últim amb una creu és del 1907 i el primer amb dues, del 1650, amb interferències cronològiques que contradiuen també la hipòtesi de mossèn Font.

¿Quin és el significat real de la creu a l'escut d'armes de Sant Feliu? Opinem com Hurtebise: la creu significa senyoriu monàstic. Interpretació que coincideix amb els següents conceptes de Pere Vugué: «Els croats es distingien per una creu de tela cosida al pit, símbol del vot d'obediència a l'Església en canvi de la protecció eclesiàstica sobre llur persona i llurs béns» (122). Igual passà a la vila guixolencsa en constituir-se la Universitat: la vila reconeixia l'abat com a senyor feudal a canvi de la seva protecció eclesiàstica i civil.

Com en els de Barcelona, hom troba la creu patent en alguns escuts guixolencs antics: núms. 2, 3, 7, B i E; això és, a quatre del segle XV i a un del XVI.

4b) ELS PALS

No parlarem massa dels pals en general. Udina, en el seu discurs esmentat, i Coll i Alentorn i Josep M.ª Ainaud a *barres catalanes* de la Gran Enciclopèdia Catalana entre altres, s'hi refereixen de manera satisfactòria: els pals gules o vermells sobre camper d'or són l'emblema dels comtes-reis de la Casa de Barcelona i, per tant, de la corona catalano-aragonesa. Després, per concessió reial, figuren en els escuts de diverses poblacions, Girona entre elles.

¿Quin significat tenen els pals (123) de l'escut guixolenc?

Hurtebise opina que són la senyera municipal: «En mi concepto, el elemento principal de él (del blasó municipal), o sea, la *senyera* municipal, son seis barras de gules sobre el campo de oro» i «en el siglo XVI se parte el escudo en cuatro cuarteles, persistiendo la idea de seis barras, ya que resultan tres en cada cuartel» (124). Hurtebise creu, per tant, que els sis pals de l'escut núm. 1 representen la senyera municipal, no la catalana. És molt difícil treure conclusions segures en un tema tan esbulladís com

(122) PÈRE VEGUÉ, Gran Enciclopèdia Catalana, paraula *croat*.

(123) Antigament hom parlava de les quatre barres catalanes. Això explica que Hurtebise i Sagarra usessin el mot «barres» i que també ho fes mossèn Font en el primer dels seus escrits sobre l'escut guixolenc. Avui són ben pocs que no en diguin pals, car segons les normes heràldiques vigents, les barres travessen diagonalment el camper, mentre que els pals ho fan verticalment; aclaració que considerem necessària abans d'estudiar aquest punt.

(124) HURTEBISE, p. 111.

aquest. Un cas semblant passà a Berga. Armengou explica que, segons Vilardaga, «les barres del nostre escut tindrien una significació pròpia sense cap relació amb les barres de la Casa de Barcelona, que fou l'atorgant. El príncep ens hauria concedit escut, però no *el seu* escut. Les nostres barres serien barres berguedanes . . . , però no són barres catalanes». Armengou acaba amb aquesta afirmació contundent: «En contra d'aquesta interpretació hi ha una afirmació categòrica a fer: si els pals vermells en camper d'or del nostre escut són concedits per un príncep de la Casa de Barcelona, aquests pals o barres són les barres catalanes, tant si són dues, com quatre, com cinc. El contrari seria antihistòric» (125).

Si bé no tenim dades que permetin una conclusió segura, ens inclinem, com Llambert Font, 1934, i mossèn Armengou, a considerar els pals de l'escut guixolenc equivalents als de la Casa de Barcelona.

En canvi, no hi ha dubte que Hurtebise s'equivoca quan assegura que persisteixen els sis pals, puix dels 43 escuts del Municipi que publiquem, tan sols tres els tenen (núms. 1, 3 i 6).

En realitat, el nombre de pals de l'escut guixolenc no ha estat fix, com no ho ha estat la seva partició. En els escuts 1, 5, 7, 10, 29 i 30 que són partits, els pals ocupen sempre el primer quarter: un té 6 pals, un altre 5 i quatre, 4. Dels quarterats, n'hi ha de dos pals a dos quaters (núm. 9), de tres (3 i 6), de quatre (núm. 8), de cinc (núm. 4), i un escut té quatre pals a un quarter i tres a l'altre (núm. 2). Això fins l'escut 12, puix els que segueixen, majoritàriament tenen un sol quarter amb quatre pals, excepte els núms. 14, 20, 23, 26 i 40 (amb dos quaters de quatre pals cada un) i el 19 (amb un quarter de tres pals).

Aquesta diversitat en el nombre de pals és corrent en els escuts antics de les poblacions catalanes. Martí de Riquer dona compte d'una crònica aragonesa del segle XV on és descrit breument l'escut heràldic d'Alfons el Cast: «tomo las armas de Catalunya: los bastones oro et flama» (126). Paraules que donen a entendre que l'ensinya catalana dels comtes-reis eren pals vermells sobre fons groc; el seu nombre no tenia importància. La qual cosa s'adiu amb el conjunt d'escuts guixolencs, especialment els més antics. Coll i Ainaud, a l'escrit esmentat, ho entenen així: «En els seus inicis, el nombre de barres era indeterminat, i hom posava, en l'espai destinat a contenir-los, tantes faixes com hi cabien: però ja al segle XIII el nombre de barres tendeix a fixar-se en quatre». A Sant Feliu, en canvi, el

(125) ARMENGOU, treball esmentat, p. 30.

(126) MARTÍ DE RIQUER, *Crònica aragonesa del tiempo de Juan II*, «Analecta Sacra Tarraconensia», vol. XVII, 1944, ps. 1-29, esmentat per Udina, p. 31.

L'ESCUT D'ARMES DE SANT FELIU DE GUÍXOLS

nombre de pals no es fixa fins al segle XVII, bé que encara al 1802 (escut 19) en trobem un amb 3 pals.

Com mossèn Font, opinem que els pals de l'escut guixolenc representen l'emblema del comte-rei català, car aquest s'havia reservat part de la jurisdicció de la vila. I com que l'escut català ha quedat fixat a quatre pals, també ha de tenir-los el guixolenc; avui seria absurd mantenir els sis pals de l'escut núm. 1, com volia Hurtebise.

4c) LES FAIXES DE VAIRS D'ONDES

Repassem, per ordre cronològic, què s'ha dit fins avui d'aquest tema, referit a l'escut guixolenc:

1905. Hurtebise opina que en el quarter 2 de l'escut núm. 1 estan representats els vairs de Girona. «Que los veros son tales y no ondas, como podría objetarse, resulta de dos consideraciones: primera, que en el sello de 1410 es puntiagudo el emblema, que fue torpemente trazado, y si no se supo interpretar el dibujo de los veros, siempre difícil, no hubiera ocurrido lo propio con las ondas del mar, de fácil trazado» (127). En canvi, creu que a la matriu de plata (escut 11) hom cisellà «ondas del mar en lugar de veros, contra la historia de la villa y contra el testimonio de su sello antiguo y del escudo de 1548 esculpido sobre la fachada del Ayuntamiento». Hurtebise, per tant, afirma rodonament que l'emblema són vairs i que el mar fou representat impròpiament a l'escut 11. Més endavant demostrarem que Hurtebise anava equivocant, puix al segell esmentat no hi són representades ones sinó vairs.

1934. Segons Llambert Font, en canvi, en el blasó hi ha «faixes en veros, millor dit *tranges* (128) en ones». Deu anys després, a «Símbolo» en deia «verados o veros en ondas».

1950. L'Ajuntament acorda adoptar un nou escut. En el text hom llegeix: «El mar del tercer cuartel lo ostentamos por los antecedentes marineros de nuestra ciudad».

1953. Comentant l'acord anterior, mossèn Font escriu: «en el n.º 3 el mar en azul, a veces en forma de gules (129), sobre fondo de plata». I parlant dels escuts 2 i 8, diu: «El mar en estos escudos se representa en veros».

(127) HURTEBISE, p. 111.

(128) Desconeixem el significat d'aquesta paraula. ¿És un error d'impremta?

(129) Gules = vermell; hem de suposar que es tracta d'un error d'impremta.

Dels fragments transcrits, hom veu que mossèn Font vacil·la entre vairs, faixes de vairs i ones del mar.

Vegem ara què són els vairs, segons dos heraldistes de renom:

Segons Garcia Carraffa són «unas copas o vasos de vidrio, que se representan en heráldica en forma de campanitas o sombrerillos pequeños que son siempre de plata y azul» (130).

Armengol, després d'una definició semblant, afegeix: «pero parece definitivamente admitido que se trata de trozos de piel» (131) i en fer la classificació corresponent, afegeix: «se usan también los veros en forma de ondas y se llaman *veros en ondas*. Es un vero muy usado en las armerías del Principado de Cataluña» (132).

Per tant, queda clar que els vairs s'usen, a voltes, en formes d'ones, però no en són i, per tant, no poden representar el mar. El que passa és que, sovint, en voler fer els vairs, sempre difícils de dibuixar i més encara de gravar, hom va a parar a representacions imprecises que després poden ésser interpretades com ones del mar. Això és el que passà al nostre escut d'armes i també al de Girona (133).

Els escuts més antics porten, majoritàriament, faixes de vairs d'ondes. És des del núm. 12, esculpit l'any 1723, quan trobem el mar i desapareixen els vairs.

Qui examini els escuts d'aquest treball, trobarà faixes de vairs que no poden confondre's amb ones del mar: escuts núms. 2, 3, 4 i 8 del Municipi i, especialment, els cinc de la Pia Almoina. Total, 9 escuts: 6 del segle XV i 3 del XVI.

Les faixes en zig-zag, segons Hurtebise (134) són representacions dels vairs, criteri que compartim plenament; en aquest grup hem d'incloure els escuts 10 i 28: un del segle XVII i un del XX.

L'escut 7, pels arguments enumerats en descriure'l, porta faixes de vairs d'ondes, malgrat que puguin semblar ones del mar. I el mateix cal dir del núm. 6.

(130) ALBERTO Y ARTURO GARCÍA CARRAFFA, *Enciclopedia Heráldica y Genealógica Hispano-Americana*, I, Madrid, 1919, p. 47.

(131) ARMENGOL, obra citada, p. 59.

(132) Id., p. 60.

(133) En efecte, hem trobat un passaport per a l'estranger concedit pel «Gobierno de la Provincia», datat el 18 d'agost de 1870, en el qual hi ha estampat el segell del Govern Civil. L'escut és partit i el segon quarter porta ones en lloc de vairs. AHMSF, sec. II, núm. 3. Aquesta falsa interpretació es repetí en altres escuts.

(134) HURTEBISE, p. 111.

L'ESCUT D'ARMES DE SANT FELIU DE GUÍXOLS

Així resulta que des del segle XV fins l'any 1650 el mar no es veu a cap escut, excepte al núm. 9, tallat a la capçalera d'un armari; per tant d'interès secundari. Amb l'excepció esmentada, queda clar que en els escuts més antics de Sant Feliu hom representà faixes de vairs; el mar no es troba de manera repetida fins arribar a l'escut 12, de 1723.

Posem atenció als dos escuts guixolencs dels segells fonamentals: núms. 1 i 11.

Comencem per l'estudi del segon, puix disposem del segell matriu, de plata, testimoni de primera mà; del primer, en canvi, tan sols en tenim l'empremta.

Al nostre entendre, de l'escut núm. 11 arrenca l'error de posar ones en lloc de faixes de vairs. S'usà des del 1650 fins el 1895 com a segell major; després fou guardat.

Quan el 1723 hom col·locà l'escut de la vila a l'ermita de Sant Elm, almenys feia 73 anys que la matriu de plata estava en servei i, tal vegada perdut el significat de l'emblema, hom cregué que es tractava d'ones, i així foren esculpides. Des d'aquest moment, tots els escuts guixolencs les duen, excepte el 28 (potser també el 34), de faixes en zig-zag, possiblement com a nova interpretació del mateix escut núm. 11.

Considerant que la matriu era el punt de partida de l'error d'interpretació que ha falsejat l'escut d'armes de Sant Feliu, hem dedicat al seu estudi tota la nostra atenció. Netejada curosament, hem obtingut una fotografia clara en la qual recolzem els nostres raonaments (135).

Qui miri el quarter 3 del segell, que és el 4 de la matriu (recordi's que, en fer-la servir, els quarters de la dreta passen a l'esquerra), veurà que el gravador volgué representar vairs; àdhuc hem descobert la forma de fer-los.

Examinem la faixa superior de la fotografia. Com que és gruixuda, té dues vores: la superior i la inferior. El gravador féu tres punts a la primera i altres tres a la segona; després els uní mitjançant rectes, fent zig-zag. A la fotografia els punts es distingeixen bé.

Per si això oferís algun dubte —que no el presenta— vàrem resseguir la faixa amb un punxó i no vam notar un traç seguit, llis, sinó que sentíem els punts, car tenen major profunditat. Igual passa a les altres faixes, bé que els punts són menys marcats, com si l'artesà no posés la mateixa atenció en el seu treball; malgrat això, amb el punxó es nota la mateixa irregularitat quan se ressegueixen les incisions.

(135) Vegeu l'escut núm. 11a.

La tècnica dels punts alterns en ratlles paral·leles per a representar les faixes de vairs, sempre difícils de dibuixar i més encara de gravar, ja l'havien descobert abans. Es veu amb claredat a la part superior del dibuix corresponent a l'escut núm. 3 (coberta del Manual d'Acords de 1438-43) i a l'escut 8, esculpit en pedra i clavat a la façana de l'Ajuntament. El primer són punts enganxats amb ratlles; el segon, mitjos òvuls buidats dins la pedra, sense cap unió entre ells.

Esgotant les nostres observacions de l'escut matriu, vam resseguir amb el punxó totes les esses de la llegenda; les incisions són llises, sense notar-se en elles ni una sola part més fonda que les altres. Això indica que si l'artesà hagués desitjat gravar ratlles ondulades —representació d'ones— no hagués tingut cap dificultat, com no l'hagués tinguda per fer ratlles en zig-zag, car les lletres M, N i V són perfectament traçades.

Hem parlat amb detall de l'escut 11. Com fou realitzat el núm. 1? Evidentment, el seu estudi no pot ser tan acabat com l'anterior, puix bé que disposem de la seva empremta, l'encuny s'ha perdut. Amb tot, es veu bé que l'encuny fou realitzat com el del núm. 11: punts enganxats amb ratlles fent zig-zag, típica manera d'aconseguir les faixes de vairs d'ondes.

¿Quantes faixes ha de tenir l'escut guixolenc? Dels que portem estudiats, un en té dues i mitja (H); un altre, dues i dues mitges, això és, mitja a la part superior i mitja a la inferior (C); cinc en tenen tres cada un (1, 10, 29, 30 i F); un en té tres i mitja (D); dos en tenen quatre (8 i G); tres, quatre i mitja (3, 4 i 7), i un, sis (11). Tant se val; no creiem pas que aquest detall tingui cap importància. Amb tot, com que els escuts amb tres faixes són els més nombrosos i com que al Museu Municipal se n'exposen dos d'ells —núms. 29 i 30—, ens inclinem a proposar tres faixes de vairs d'ondes.

¿Per què els vairs de Girona a l'escut guixolenc? Ho diu Hurtebise: El 10 de juny de 1354 se signà a Roses un acord entre Pere III, el Consell gironí i la Universitat guixolencs en virtut del qual el terme de Sant Feliu seria part del de Girona, i els guixolencs disfrutarien de la mateixa ciutadania que els gironins, com si realment habitessin en aquella capital del Ducat, gaudint per tant de les mateixes llibertats i franquícies i bons usos i costums que ella (136). Hurtebise opina que fou en virtut de l'acord transcrit que els vairs de Girona passaren a les armes guixolencs; criteri que compartim totalment (137).

4d) LA MOLA DE MOLÍ I LA PALMA

Són emblemes que, junt amb el mar, constitueixen el primer quarter de les armes del Monestir guixolenc. Creiem haver-ho demostrat en un

L'ESCUT D'ARMES DE SANT FELIU DE GUÍXOLS

treball anterior (138). Descripció: Forma acortinada: 1, una mola de molí amb una palma, sobre del mar, en representació del martiri de Sant Feliu, patró de la vila, segons la llegenda; 2, tres flors de lis, pretenent demostrar l'origen carolingi del Monestir; 3, castell amb tres torres, significat que el Monestir era castell termenat i, per tant, que l'abat i els monjos eren senyors feudals de la vila.

Hem trobat quatre escuts amb aquest emblema: núms. 16 (1763), 31 (potser de 1927), 39 (1950), 43 (?) i «h» (?). Per tant, sembla que tan sols un d'ells té més d'un segle: el de 1763 que serví, sens dubte, de model per fer els altres. Com s'ha dit, és un escut esculpit sobre pedra i plaçat a la façana de la Casa Consistorial.

Fins ara ningú no havia explicat el perquè d'aquest emblema a l'escut municipal. Deixeu-nos exposar una hipòtesi que, com totes, és susceptible d'ésser modificada per l'exhumació de documents inèdits o per l'exposició de raonaments més positius.

Els escuts del Monestir esculpits sobre pedra, coneguts fins avui, són tots del segle XVIII. Dos d'ells porten data: 1732 i 1747, respectivament. El que hi ha a la façana de l'Ajuntament, ho hem dit abans, és del 1763. Què passà a Sant Feliu durant aquest segle XVIII? Històricament hom sap que el Monestir guanyà nombrosos plets al Municipi. Poc abans, el 1684, sortí la sentència que reconeixia l'abat com a senyor feudal de la vila, això és, declarava el Monestir «castell termenat» (139). Aquest plet, anomenat «el plet gran», havia durat 84 anys (Id., 353) i persistí bastants més, car la sentència devia presentar importants deficiències ja que el 1701 (Id., p. 360) —i ara sí que entrem en el segle XVIII— fou confirmada i executada; el 1716 es donà el decret d'execució de la sentència (Id., 365); el 1730 l'abat Pañelles manà que es continués el «pleyto grande» (Id., 368). La cosa no

(136) Pel que es veu, els guixolencs encara tenien aquesta ciutadania a mig segle passat. En efecte, en el Manual d'Acords del Municipi, sessió del 22 de febrer de 1850, consta: «Se ha leído una solicitud de María Cañellas, consorte de Juan Pereferrer, de esta vecindad, solicitando una certificación, por convenirle a sus intereses, en la cual conste que los habitantes de esta villa gozan de los fueros, privilegios y demás que gozan los de la ciudad de Gerona. Se ha acordado, en su vista, que por la Secretaría se le libre, a tenor de lo que consta al efecto en los archivos del Ayuntamiento». (Nota facilitada pel nostre dilecte amic Joan Torrent).

(137) HURTEBISE, ps. 64 i 111.

(138) LLUÍS ESTEVA, *Escudos del monasterio guixolense labrados sobre piedra*, «Áncora», 24-IV-1969.

(139) JOSEP MASSOT I MUNTANER, *Els abats de Sant Feliu de Guixols*, «Studia Monastica», XIII, 1971, p. 153.

devia ésser massa clara car el 1759 el Monestir pledejà «contra José y Pedro Durban . . . porque sin licencia de Su Paternidad hacían edificar una casa en la calle de la Pelota, y en el mismo año dio sentencia dicho tribunal mandando derribar la referida casa» (Id., p. 384). L'any 1761 l'abat guanyà també l'escandalós plet contra els pescadors sobre l'import del *quart* (Id., p. 384). I altres contra la vila el 1761 (p. 386), 1764 (p. 387), 1767 (p. 388); tots foren guanyats per l'abat. Davant el caire que tenia l'assumpte de la jurisdicció i segurament per por a l'implacable senyor feudal que havia manat col·locar a l'escut del Monestir un castell en representació del senyoriu sobre la vila i que al mateix temps demostrava el poder guanyant tots els plets en què intervenia, el 1776 el Senyor Ministre de Marina de Sant Feliu suplicà a l'abat permís per a col·locar a la platja uns pilons de pedra (Id., p. 391). El 1781, sortí a favor del Monestir la sentència sobre les pescaderies (Id., p. 393). I quan el 1787 hom pretengué construir una fila de cases a la platja (140), l'abat al·legà la seva condició de senyor feudal i ningú no s'atreví a protestar (Id., 395).

Tenim, per tant, que en el segle XVIII l'abat fa valer els seus drets de senyor feudal i possiblement per a recordar-ho als guixolencs, col·loca els seus escuts de cara al públic, intervé en nombrosos plets que guanya l'un darrera l'altre i es fa tèmèr de tots.

En aquest ambient polític-jurisdiccional, l'abat concedí permís per a construir el nou edifici de l'Ajuntament. ¿Tindria res d'estrany que exigís la inclusió del primer emblema del Monestir en el de la vila, quan ja els vairs eren oblidats i hom els havia transformat en ones? Cal recordar que, en construir-se l'església gòtica, la Universitat exigí la presència del seu escut en una clau de volta, testimoni de la seva col·laboració econòmica. ¿No podria ara l'abat donar el permís senyorial a condició que incloguessin la mola i la palma a les armes de la vila?

Amb tot, tant si la hipòtesi és encertada com si no ho és, la presència del mar, la mola i la palma a l'escut municipal guixolenc, heràldicament no pot acceptar-se; és una intromissió.

Recordem que mossèn Font, 1933, escriví: «El monestir feia posar sempre en el blasó de la mar una roda de molí amb una palma . . . La vila en canvi prescindia de la palma que coronava la roda i algunes vegades de la pedra de molí». I el 1934: «El tercer quarter té la mar en blau» i «també és ben cert que l'aigua recorda el fet del martiri de Sant Feliu en el nostre mar». I sabem que el mar, en el nostre escut, és una adulteració de les

(140) LLUÍS ESTEVA, *Primer intento de edificar casas en el paseo del Mar de San Feliu de Guixols*, «Revista de Gerona», núm. 60, 1972.

L'ESCUT D'ARMES DE SANT FELIU DE GUÍXOLS

faixes de vairs d'ondes. Per tant, mola i palma són émblesmes del monestir, car en els escuts de la vila l'hem trobat tan sols una vegada, abans del segle passat.

Altrament cal ressaltar que a l'escrit dels regidors de Blas i Agulló, aprovat per l'Ajuntament l'any 1950, es diu que fins aleshores en el quarter 3 hi havia «solamente el mar y no con los atributos del Santo». I declaren que la inclusió dels dos émblesmes «no será una innovación completa». I les innovacions als escuts no són aconsellables.

Com a conseqüència del que deixem dit, considerem que ni la mola ni la palma no han d'estar a l'escut d'armes guixolens, puix era emblema del Monestir; no de la vila.

5. FORMES DE L'ESCUT I ELEMENTS EXTERIORS

5a) FORMES I PARTICIÓ

La forma dels escuts ha estat sempre un detall secundari; seguia el gust artístic de l'època respectiva. Segons Duran i Sanpere «la forma de l'escut, com cosa accidental, pot variar segons el lloc on vagi destinat, i encara segons el material amb què és fet» (141).

A Sant Feliu, els més antics tenen forma de triangle curvilini, anomenat també ogival, la més usada a Europa al llarg de l'edat mitjana i, de manera especial, als Països Catalans i a França. Són d'aquesta classe els escuts núms. 1-6, 29, A-C i E (B i E, escudets damunt dels pals catalans) = 1 escut del s. XIV, 9 del XV i 1 del XX.

A continuació segueix la forma de costats laterals paral·lels, amb una punta a la part superior i una altra a la inferior. Són aquests: 7-9, 12, 14, 30, D, F-H = 9 escuts dels s. XV-XVIII i un que probablement és del XX.

Finalment, la rectangular acabada en punta per la part inferior, el tipus més nombrós a Sant Feliu, bé que no l'usat durant més temps: 10, 11, 13, 15-19, 21, 22, 25, 28, 32-34, 36-39, 42 = 20 dels segles XVII-XX. Segons Armengol, aquesta forma ha vingut usant-se a Espanya des del segle XVIII, essent així que a Sant Feliu començà el XVII amb dos exemplars importants: el 10, a les cobertes d'un Manual d'Acords, i el núm. 11, a la matriu de plata, un dels escuts més interessants de la sigil·lografia guixolenca.

Els tres tipus principals estan perfectament enquadrats; ben pocs

(141) A. DURAN I SANPERE, *El escudo heráldico de Barcelona. Historia y significado de sus elementos*, III, 1947, p. 227.

interfereixen la divisió. Per tant, les tres modes, a Sant Feliu, queden delimitades en el temps: 1.ª, segles XIV-XV; 2.ª, fins el XVIII, i 3.ª, fins els nostres dies.

Resten encara tres formes que fugen de la classificació anterior i tingueren vida curta:

1) caironada —núms. 24, 26, 27, 35, 40, 41 i altres no recollits—, forma que estigué de moda cap a finals del segle XIX i a començament del XX.

2) circular —núm. 20 (1840 ?)—, insígnia de regidor, brodada.

3) ovalada —núm. 31 (1927 ?)—, insígnia de regidor, esmaltada.

D'on es dedueix que a Sant Feliu, quant a la forma dels escuts, següen la moda de les èpoques respectives.

Hi ha escuts municipals guixolencs partits de dues maneres: tallats i quarterats.

Escut tallat és aquell que està dividit en dues parts per una ratlla horitzontal. Els guixolencs tenen la part inferior mig partida per una vertical. Així el camper queda en tres parts, un per a cada blasó de l'escut d'armes guixolenc. Són d'aquesta classe 1, 5, 7, 10, 29 i 30.

Tots els altres són quarterats en creu, és a dir, tenen quatre quarters, resultat de tirar una ratlla horitzontal i una altra vertical, passant ambdues pel centre del camper.

Els dos tipus de particions s'interfereixen, és a dir, no estan separats en el temps per una data concreta. Això vol dir, al nostre entendre, que no importa ni la partició ni l'ordre de col·locació de les figures. Notem, això sí, que les faixes de vairs no són ni una sola vegada en el quarter primer, mentre que els altres dos hi són indistintament. De la qual cosa sembla deduir-se que els emblemes més importants han estat sempre els pals i la creu.

5b) LA CORONA

Segons els heraldistes catalans, els escuts municipals de Catalunya haurien d'anar sense corona, puix aquesta és una invenció del segle XVII. Duran i Sanpere ho diu així: «la corona no empezó a figurar en el escudo de Barcelona hasta fines del s. XVII, en plena decadencia de las artes. También los sellos perdieron su primitiva simplicidad y se enriquecieron con aditamentos de grifos, corona, casco y hojarasca» (142). Bassa, assegura: «Els escuts dels pobles de Catalunya no haurien de portar corona» i «també és aconsellable que no es posi cap atribut o simbolisme fora de l'escut» (143). Udina informa que el primer escut de Barcelona que porta

L'ESCUT D'ARMES DE SANT FELIU DE GUÍXOLS

corona és del segle XVII i a les monedes, del XIX (144). Malgrat el que deixem dit, la R.A. de la Història opina: «La corona . . . deberá ser la real abierta, como repetidamente ha aconsejado esta R.A. en sus informes».

Si repassem les fotografies dels escuts guixolencs, comprovem que el primer amb corona és el núm. 11, el de la matriu de plata (1650), o sigui que a Sant Feliu la tinguérem aproximadament pel mateix temps que a Barcelona. Té la forma que Armengol anomena «a l'antiga», bé que la nostra és de 5 punxes vistes; ell la defineix així: «Círculo de oro, esmaltado de diversos colores y levantado de doce puntas o rayos derechos y agudos» (145). Hem trobat una corona semblant, amb 5 punxes vistes, a Pere III (1336-1387) en una miniatura del llibre *Privilegis de la Cartoixa de la Vall de Crist*, de Segorbe (146). També, amb 7 punxes vistes, a la corona dels fills de Felipe el Hermoso, segons un díptic flamenc de principis del segle XVI (147).

No trobem cap més escut guixolenc amb corona fins arribar al núm. 18 (1798). Té 16 florons en total (la meitat grossos i l'altra meitat petits). N'hem vist un semblant als Reis Catòlics (148); també a l'escut de Girona (149).

Amb 5 florons vistos la porten els escuts 19, 20, 21, 22, 24 i 25 del segle pasat; també altres d'aquest segle.

Per contra, no la porta l'escut 29, projectat per l'arquitecte Guitart, model que hem escollit com l'escut guixolenc ideal.

Per altra part, sabem que l'I.E.C. deixa en llibertat els Ajuntaments sobre aquest detall secundari.

Pels darrers motius esmentats, opinem que l'escut d'armes guixolenc pot anar sense corona, com l'escut núm. 1, que ens dona la forma, la partició i la distribució dels emblemes. En això discrepem del criteri de la R.A.H. i ho sentim profundament perquè comprenem el seu punt de vista i el respectem.

(142) Id., p. 228.

(143) MANUEL BASSA I ARMENGOL, *Els escuts heràldics dels pobles de Catalunya*, Barcelona, 1968, p. 53.

(144) UDINA, discurs esmentat, p. 47.

(145) ARMENGOL, llibre esmentat, p. 106, làm. X, núm. 243.

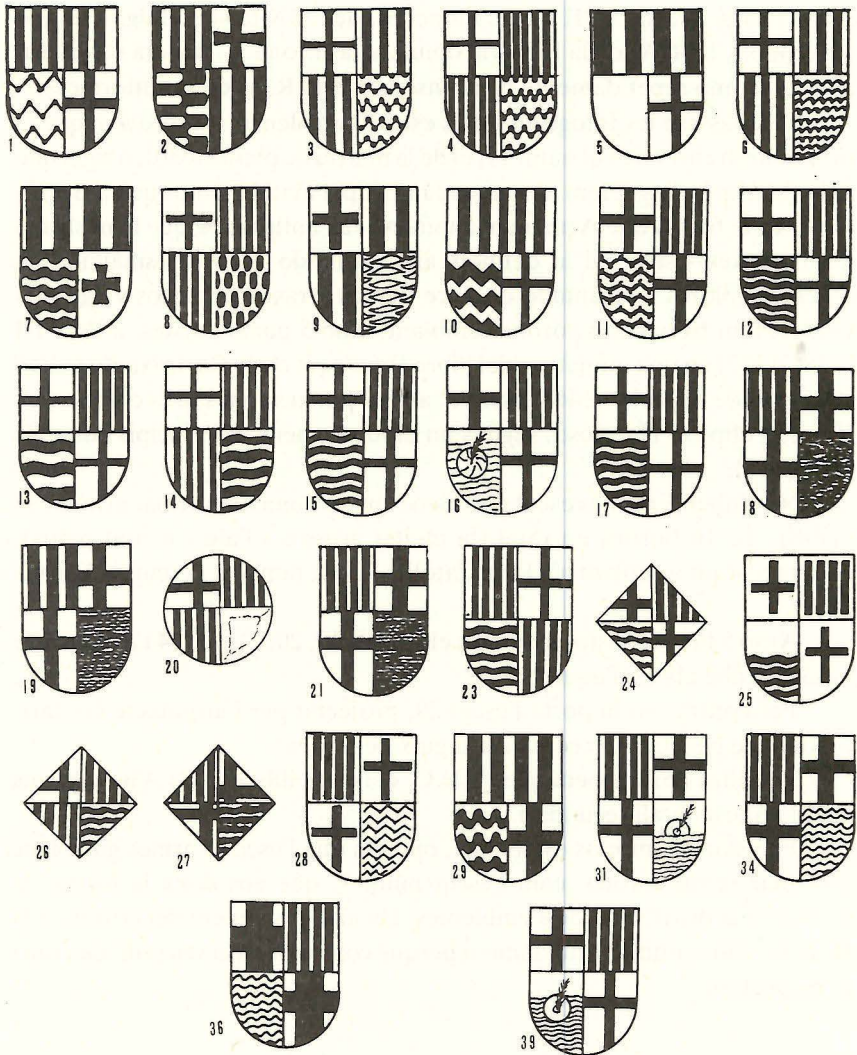
(146) MARQUÉS DE LOZOYA, *Historia de España*, Ed. Salvat, 1967, vol. 2, p. 199.

(147) Id., vol. 3, p. 281.

(148) Id., vol. 3, p. 19.

(149) JOAQUÍN PLA CARGOL, *Gerona Històrica*, 1962, p. 338.

LLUÍS ESTEVA I CRUAÑAS

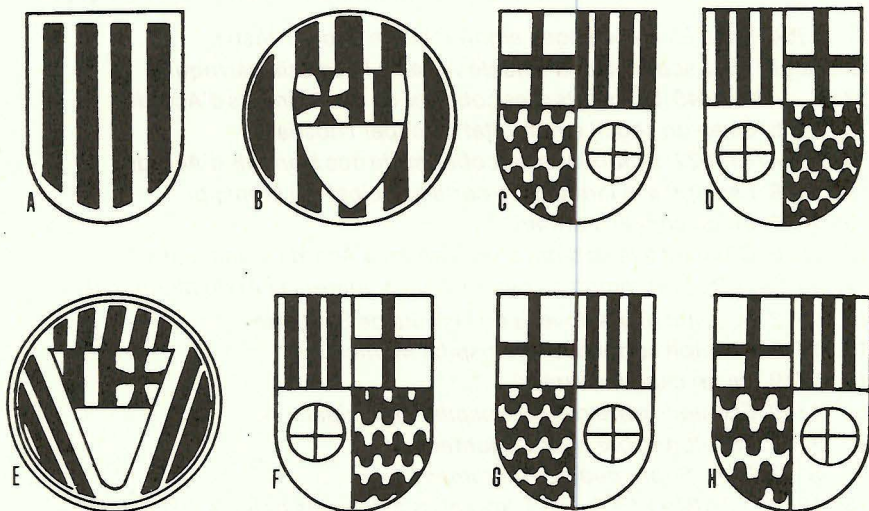
Inventari dels escuts municipals que la vila-ciutat de Sant Feliu de Guixols ha vingut usant des del segle XIV (150). Tots, absolutament tots, tenen els tres emblemes de l'escut guixolenc: pals, creu o creus i faixes de vairs d'ondes, bé que aquestes algunes vegades han estat interpretades ones del mar.

(150) Els escuts van col·locats per ordre cronològic (excepte els que duen els nùms. 40-43) i són reduïts a igual forma (menys el circular i els caironats).

6. RESUM GRÀFIC DELS ESCUTS MUNICIPALS ESTUDIATS

1. 1354-1630. És en un segell empremtat en paper i hòstia.
2. Segle XV. Esculpit a una clau de volta de l'església parroquial.
- 3 i 4. 1438 i 1445. Dibuixats a les cobertes de dos Manuals d'Acords.
5. 1466. És en un segell empremtat en paper i hòstia.
- 6 i 7. 1474 i 1522. Dibuixats a les cobertes de dos Manuals d'Acords.
8. 1548. Esculpit a la llinda de la porta principal del Municipi.
9. 1605. En un capçal d'armari.
10. 1628. Dibuixat a la coberta d'un Manual d'Acords municipal.
11. 1650-1895. Empremtat en paper i hòstia; matriu a l'Arxiu Municipal.
12. 1723. Esculpit a una dovella de l'ermita de Sant Elm.
13. 1741. Esculpit sobre pedra; Hospital Municipal.
14. 1749. En un capçal d'armari.
15. 1759. Esculpit sobre pedra; Hospital Municipal.
16. 1763. Esculpit sobre pedra; Ajuntament.
17. S. XVIII (?). Sobre pedra; Ajuntament.
- 18 i 19. 1798-1819 i 1802-1868. Impresos a diverses patents de sanitat.
20. 1840 (?). Insignia de regidor, brodada.
21. 1840. Empremtat amb tinta de tampó.
22. 1859. Esculpit sobre marbre; font de la Plaça. Semblant al núm. 21 (151).
23. 1876. Esmentat en el dictamen de la Real Academia de la Historia.
24. 1884. Imprès a la capçalera del setmanari «El Bajo Ampurdán».
25. 1892. Esculpit sobre pedra; pont de Tueda.
26. 1892. Medalla de nàutica.
27. 1903. Esculpit sobre pedra; font de Tueda.
28. 1907. Empremtat amb tinta de tampó.
29. 1907. En una làpida de marbre del Museu Municipal.
30. 1920 (?). Esculpit sobre pedra. Museu Municipal. Semblant al núm. 29.
31. 1927 (?). Insignia de regidor.
32. (?). «Del temps de la Monarquia». Semblant al núm. 21.
33. 1930. Segell municipal. Semblant al núm. 21.
34. 1931. Segell municipal empremtat amb tinta de tampó.
35. 1935. Segell municipal imprès; caironat. Semblant al núm. 21.
36. 1936. Segell municipal empremtat amb tinta de tampó.
37. 1940. Segell municipal imprès. Semblant al núm. 36.
38. 1950. Segell municipal empremtat amb tinta de tampó. Semblant al núm. 36.
39. 1950. És a nombrosos llocs del Municipi.
40. 1892 (?). Medalla del Municipi. Semblant al núm. 26.
41. 1878 (?). Insignia del Municipi. Semblant al núm. 27.
42. (?). Insignia de regidor. Semblant al núm. 34.
43. (?). Insignia de l'alcalde. Semblant al núm. 39 (152).

RESUM GRÀFIC DELS ALTRES ESCUTS ESTUDIATS

Inventari dels escuts d'Institucions lligades al Municipi guixolenc. Ací no hi ha confusió possible: les faixes de vairs d'ondes són claríssimes, sense possible falsa interpretació. El cercle amb la creu és l'emblema del pa que la Pia Almoyna repartia als pobres.

Els més importants són:

- A. 1403. «Guarda del port i mar de Sant Feliu de Guíxols».
- B. 1404-1486. «Cort de la Batllia de Sant Feliu de Guíxols».
- C. 1475. «Llebador de la Almoyna».
- D. 1478. «Canalar de la almoyna comune de la vila de Sant Feliu de Guíxols».
- E. 1488. «Cort de la Batllia de Sant Feliu de Guíxols».
- F. 1490. «Llibre de la almoyna de la vila de Sant Feliu de Guíxols».
- G. 1512. «Llebador de la Pia Almoyna».
- H. 1520. «Llevador de la Almoyna».

(151) Quan posem que un escut és semblant a un altre, equival a dir que no l'hem dibuixat; per això l'escut 23 figura a la relació, però no en el dibuix.

(152) Interpretar pals i creus no és difícil, però sí ho és passar amb tinta les faixes en zig-zag i els vairs, quasi sempre irregulars i d'interpretació dubtosa, causa dels errors que ha sofert l'escut de Sant Feliu. Per això els dibuixos ací adjunts han de servir tan sols per a reunir en un mateix conjunt la totalitat dels escuts. Quan hom desitgi estudiar els vairs, les faixes en zig-zag o els vairs d'ones és preferible servir-se de les fotografies.

L'ESCUR D'ARMES DE SANT FELIU DE GUÍXOLS

6a) COMENTARIS A LES DUES FIGURES ANTERIORS

L'examen dels nombrosos escuts municipals guixolencs inventariats justifica el criteri d'Hurtebise: «Hoy nadie sabe en San Feliu a qué atenerse sobre este asunto» (153) i de mossèn Font: «D'aqueixa barroeria evidentment en va néixer l'equivocació del segell oficial» (1934) i «es una época de anarquía heráldica» (1953).

El mateix passa a moltes poblacions; potser a totes. Així el que fou dilecte amic nostre, Manuel Bassa, assegurava: «Qui més ha contribuït a la difusió de l'escut equivocat de la ciutat de Barcelona ha estat el propi Ajuntament, el qual ha tolerat l'ús de diverses formes incorrectes, creant en conseqüència un veritable galimaties heràldic dins l'organització municipal» (154). I l'Ajuntament de Berga, a la sessió del 23-V-1927, aprovà el següent text: «Reinando desde pocos años a esta parte un verdadero desbarajuste respecto al escudo de esta ciudad, de tal manera que actualmente nadie sabe a qué atenerse . . .» (155).

Fixem-nos, però, que del conjunt aparentment divers dels 43 escuts municipals destaca l'autèntic escut guixolenc que ha estat inalterable en el decurs dels segles. És l'escut que duu els tres emblemes repetidament esmentats, qualsevol que sigui llur emplaçament dins l'escut. D'ací la nostra insistència a rebutjar el mar, la mola i la palma, que li són aliens.

El mateix passa als 5 escuts de la Pia Almoina que forçosament han de tenir quatre blasons: els 3 de l'escut guixolenc i, a més, el de la Pia Almoina. Per això en aquests escuts la partició ha de tenir sempre quatre quarters. Com a l'escut municipal, però, varia la forma i l'ordre de col·locació dels emblemes. En canvi, en aquests 5 escuts les faixes de vairs són tan ben fetes que ningú no s'atrevirà a dir que són ones del mar.

Per tant, queda clar que l'escut de la nostra vila-ciutat ha tingut sempre els mateixos emblemes: pals (no importa el nombre), creu (o creus) i faixes de vairs d'ondes. Aquesta és la realitat; tota la resta són detalls sense importància.

Actualment, però, la llei ordena tenir l'escut municipal fixat per

(153) HURTEBISE, p. 112.

(154) MANUEL BASSA I ARMENGOL, *El veritable escut de la ciutat de Barcelona*, Barcelona, 1964, p. 14.

(155) JOSEP ARMENGOU I FELIU, *L'escut de la ciutat de Berga*, Edicions del Museu de Berga, 1972, p. 46.

l'Ajuntament en sessió plenària i aprovat per la Generalitat de Catalunya amb l'assessorament de l'Institut d'Estudis Catalans. Per tant, calia que l'Ajuntament es decidís, com efectivament ha fet.

7. ELECCIÓ DE L'ESCUT MUNICIPAL

¿Quin dels escuts inventariats és el que amb més propietat pertoca a Sant Feliu? No tenim cap dubte: el que duu el núm. 1, el més antic de tots. L'Ajuntament l'usava per certificar l'autenticitat dels seus documents des del segle XIV.

No és tan sols un parer nostre; la majoria d'historiadors i d'intel·lectuals que s'han interessat per aquest tema han sostingut el mateix criteri, excepte mossèn Font, com es veurà tot seguit:

A) Hurtebise assegura categòricament que aquest escut «es el que

debiera usar el Municipio» (156); per això el té dibuixat a la portada del seu manuscrit.

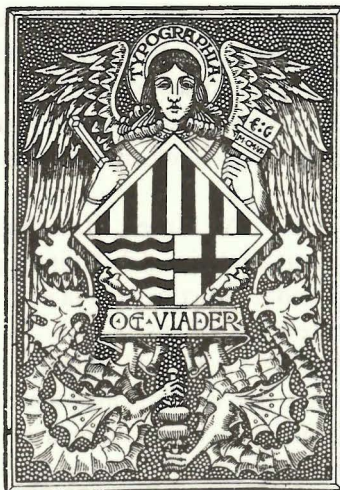
B) L'impressor Octavi Viader, que formava part del grup d'intel·lec-

(156) HURTEBISE, 1905, p. 112.

L'ESCUT D'ARMES DE SANT FELIU DE GUÍXOLS

tuals guixolencs de començament de segle, tenia l'ex-libris que recollim ací mateix; en ell s'hi veu l'escut guixolenc, bé que en forma caironada, aleshores de moda.

C) Durant els primers anys de la seva actuació a Sant Feliu, l'arquitecte Guitart posava en els seus projectes escuts preferentment caironats, com els que figuren en els parcel·laris. Doncs bé, l'any 1907 dissenyà la bella làpida que l'Ajuntament dedicà a mossèn Cinto i a Pi i Margall, làpida que avui pot admirar-se al Museu Municipal. En ella hi ha el magnífic escut que propo-

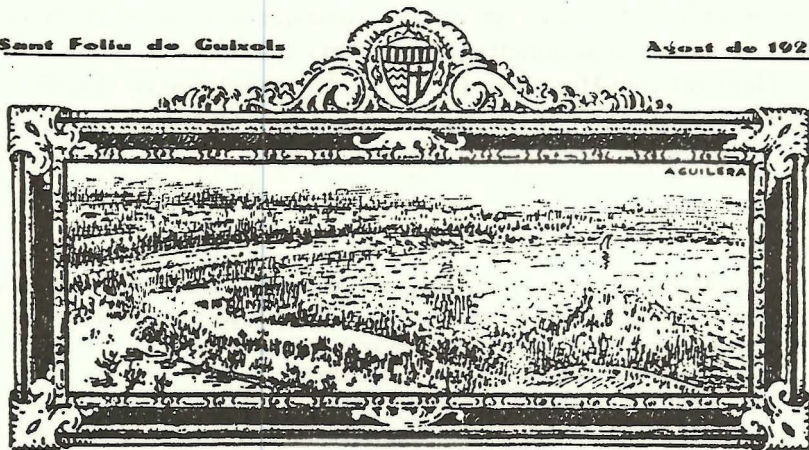

sem per a la nostra ciutat (el núm. 29 del nostre inventari). ¿Fou Guitart convençut pels intel·lectuals guixolencs o pel mateix Hurtebise de la seva autenticitat? Notem, però, com els sis pals de l'escut núm. 1, d'Hurtebise, de Viader i de Casas han estat substituïts —amb encert— pels quatre de l'escut català.

D) L'historiador Agustí Casas publicà a la revista «C.E.I.D.A.»,

Sant Feliu de Guíxols

Ajunt de 1928

VAGANT PEL SANT FELIU DOSCENTISTA

Festa Major de 1928, l'article *Vagant pel Sant Feliu doscentista*, que és presidit per un dibuix d'Aguilera on es veu un escut semblant a l'ex-libris de Viader; si acompanya l'escrit d'Agustí Casas, és de suposar que l'escut fou proposat o almenys aprovat per ell. El dibuixant, però, tingué un error: confongué els adornaments de l'escut núm. 1 per una corona que no és a l'original.

E) Al Museu Municipal s'exhibeix un altre escut esculpit sobre pedra, semblant al de Guitart; procedeix del Museu antic que dirigia Berga i Boada. Desconeixem la seva procedència i el seu autor. ¿Seria obra del mateix Berga? (escut núm. 30).

F) La R.A.H. també aconsella aquest escut. Diu: «Esta R.A. entiendo que la forma más sencilla, a la vez que la más estética es la que nos señala como la más antigua de las representaciones de las armas de referencia, usada por el Concejo desde 1410 (157) en sus sellos concejiles» i, més endavant, afegeix que Sant Feliu «puede enorgullecerse de tener su escudo con una autenticidad pluricenteneria» (158).

G) Consultat el doctor Anscari M. Mundó, responsable del departament d'heràldica de l'Institut d'Estudis Catalans (Institució que haurà de dictaminar l'escut guixolenc en substitució de la R.A.H.), considera correcta la nostra opinió, i està ben disposat a acceptar-la.

Llambert Font, per contra, no esmenta aquest escut núm. 1 en cap dels seus escrits. Per això el 1934 pogué dir: «El de Sant Feliu ha tingut sempre la forma de quarterejat en creu», cosa que no s'ajusta a la realitat, com pot comprovar-se mirant els escuts nùms. 1, 5, 7, 10, 29 i 30 (159).

Hem vist com Hurtebise, Octavi Viader, Agustí Casas, l'arquitecte Guitart, el doctor Mundó i la Real Academia de la Historia proposen per escut d'armes de Sant Feliu el que duu el núm. 1, escut que mossèn

(157) Aclarim que la R.A.H. estintolà el seu criteri en el conjunt dels escuts que vàrem trametre-li particularment i que aleshores l'escut núm. 1 sabíem que era en un document del 1410, però ara coneixem que era anterior a 1360, probablement del 1354.

(158) Vegeu el dictamen de la R.A.H. a l'apèndix V.

(159) La manera de treballar de mossèn Font ha estat sempre molt curiosa i personal. Quan canviava de criteri, no recordem ni una sola vegada que ho fes constar. Aquest és el cas de la policromia de la creu; també quan parlava d'un escut on hi veia unes vegades ones del mar i altres, faixes de vairs. Però el cas més curiós és el de l'escut núm. 1. L'any 1934 escriví que l'escut guixolenc «ha tingut sempre la forma de quarterejat en creu». Anys després, conegué l'escut núm. 1 i almenys els nùms. 5 i 10, dibuixats a les cobertes dels M. d'A. Però no rectificà mai el concepte transcrit. Per a ell, els escuts tallats no han existit mai. I, no obstant, els tenia dibuixats a les seves fitxes.

L'ESCUT D'ARMES DE SANT FELIU DE GUÍXOLS

Llambert no estudià. Ara bé, ¿com cal presentar-lo actualment? No tenim cap dubte: amb els quatre pals de Catalunya i amb les faixes de vairs regularitzades, això és, semblants a les que porten els escuts 3, C, D, F, G o H.

Per altra part, estem plenament d'acord amb el dictamen de la R.A.H. quan es tracta dels emblemes essencials; la confirmació de les faixes de vairs i el rebuig del mar, la mola i la palma —punt bàsic de les nostres impugnacions— creiem que fou un gran encert. Recordem, però, que *mentre l'escut no és fixat* —com és el nostre cas— l'ordre de col·locació dels emblemes, el nombre de faixes de vairs, la forma de l'escut i la presència o absència de la corona són detalls sense importància. Ho reconeix la mateixa R.A.H. quan diu: «las diferencias en las armas de San Feliu de Guíxols a través de los siglos sólo han consistido en el orden de los cuarteles o en la repetición de uno de ellos, que unas veces eran las cruces y otra los palos».

La R.A.H. proposa la creu al segon quarter i les faixes de vairs al tercer; també quatre faixes de vairs i la forma arrodonida. Repetim: cap d'aquests detalls no és element essencial de l'escut. Per això proposem variar l'ordre dels quarters, posar tres faixes de vairs i adoptar la forma de triangle curvilini. No és pas que pertoqui així per cap llei heràldica, ni que el dictamen de la R.A.H. sigui equivocat, sinó que recomanem aquestes variacions secundàries per tal de fixar l'escut que més s'assembla als antics que la vila usà; detalls que la R.A., des de Madrid, no tingué en compte.

La R.A.H. també proposa «Corona Real abierta». El criteri de l'I.E.C., en canvi, és el mateix que el dels heraldistes catalans: com que els escuts antics no en tenien, els Ajuntaments poden presentar-los sense corona, bé que això l'I.E.C. deixa que els Ajuntaments ho decideixin amb tota llibertat. Per aquest motiu, ens inclinem a presentar-lo sense corona. Amb tot, és a l'Ajuntament a qui pertoca decidir.

Resumim: El nostre criteri és clar i coincideix amb el de la R.A.H.; també estem convençuts que serà el de l'I.E.C. Les parts essencials de l'escut guixolenc —com repetidament venim dient— són: pals, creu o creus i faixes de vairs; tot el demés és secundari. Partir l'escut en 3 ó 4 quarters, donar-li diferents formes, posar o no posar corona i altres adornaments exteriors, col·locar la creu en un o altre quarter, són detalls sense importància *mentre l'escut no sigui fixat* per un acord del Municipi i l'aprovació de la Generalitat, representada per l'I.E.C. des que li fou traspasada la corresponent competència. Això sí, quan l'escut sigui fixat, qualsevol modificació seria un error greu.

8. POLICROMIA

Triat l'escut, ¿quina policromia li pertoca? Si exceptuem els pals de l'escut català, possiblement no sabrem mai quins foren els colors originals de l'escut d'armes guixolenc.

Heus ací, per ordre cronològic, les referències que fins avui hem trobat sobre aquest tema:

1. 1831. Marcillach dóna una definició de l'escut guixolenc amb la seva policromia, però com hem dit en el text corresponent a la nota 3, no considerem gens fiables les seves afirmacions. Per això no les repetim.

2. 1884. En aquesta data trobem una important notícia, ja transcrita abans: «Se han embadurnado con pintura al óleo dos escudos de armas antiguos empotrados en la fachada de la Casa Consistorial. — Sólo un talentazo podía disponer semejante reforma, pero el color amarillento que se ha dado a dichos escudos puede hacer creer que se destine la casa grande a Lazareto» (160).

Donem molta importància a aquesta notícia, que pot justificar l'excés de color groc que trobem en els escuts d'Hurtebise i de mossèn Font.

3. 1905. Hurtebise descriu així el nostre escut núm. 1, de 1354: «En él está dividido el escudo en dos mitades, la superior con las armas guixolenses tradicionales (seis barras de gules sobre oro) y la inferior en dos cuarteles, en el de la izquierda los veros de Gerona y en el de la derecha cruz de gules sobre campo de oro; alusión a la veguería gerundense y al abad del monasterio». Hurtebise no dóna la policromia dels vairs, però té l'escut dibuixat i acolorit (161); per això sabem que els considera vermells sobre camper groc (162).

3a. Escut núm. 8, de la llinda de l'Ajuntament; datat 1548. Per Hurtebise tan sols té dos colors: groc el camper i vermells els emblemes (163).

3b. Escut núm. 10, de les cobertes del M.A.; datat 1628. Hurtebise considera inacceptable la seva policromia per ésser «color sobre color»; punt de vista que compartim plenament.

(160) «El Bajo Ampurdán», núm. 9 del 28-IX-1884.

(161) Vol. II, p. 543 del ms.; també a la portada del mateix.

(162) Els de Girona, segons Chía, són vermells (JOAQUIM PLA CARGOL, *Gerona històrica*, 1962, p. 338, nota al peu), però segons Botet i Sisó són blaus (*Signatura de los sellos oficiales antiguos de las Bailias Reales y Ayuntamientos del Corregimiento de Gerona. Desde 1720 hasta 1823*. Inèdit. Biblioteca de la Comissió de Monuments, sense data).

(163) Ms. Hurtebise, vol. II, p. 545.

L'ESCUT D'ARMES DE SANT FELIU DE GUÍXOLS

3c. Escut núm. 16, de la façana de l'Ajuntament, datat 1763. Hurtebise insisteix: camper groc i emblemes vermells, bé que ací dona colors diversos al mar, la mola i la palma, però com que aquests emblemes no són de l'escut municipal, no els recollim i, en el seu lloc, posem faixes de vairs d'ondes.

Hurtebise, que quasi sempre indica les fonts d'informació, no puntualitza on es recolza per a donar la seva policromia, i això és una llàstima. Lògicament degué observar els escuts 8, 16 i 17 i veuria restes de colors groc i vermellós, del segle passat, com hem dit i repetirem.

4. 1934. Mossèn Font diu: «Volem acabar l'estudi de l'escut guixolenc donant una idea dels colors que l'integren i com veiérem estaven en la clau de la volta de l'església parroquial i es troben encara, més o menys, en la columna del laboratori municipal i en l'escut del gravat tercer (164). El primer quarter és una creu *dorada* sobre *fons* vermell (gules); el segon en fons *daurat* i els pals de l'escut de Catalunya en *vermell* (gules); el tercer *quarter* té la mar en *blau* (azur) i el quart (altra creu) com en el primer. La significació d'aquests colors és el següent: el *daurat* significa el desig de defensar els súbdits fins a vessar l'última gota de sang; el *vermell*, valor i atreviment i el *blau*, majestat, serenitat». És a dir, proposa la policromia de Marcillach.

En el fragment transcrit observem els errors següents: 1) el gravat tercer de l'escrit, contra el que diu mossèn Font, no pot tenir policromia perquè és la matriu de plata que encara es conserva i les matrius no són acolorides. 2) tampoc podem creure que veié la policromia dels escuts esmentats; si l'hagués vista i n'estigués segur, no l'hauria canviada uns anys després, com va succeir.

5. 1950. De la moció dels regidors de Blas i Agulló, aprovada per l'Ajuntament: «En los cuarteles 1.º y 4.º, aparece una cruz de gules en campo de oro; en el 2.º, cuatro palos de gules, sobre campo de oro también, y en el 3.º, el mar en azur, sobre fondo de plata».

Els regidors de Blas i Agulló, en el seu escrit, diuen que s'identifiquen amb el criteri de mossèn Font, 1934, però canvien la policromia de la creu que era «*dorada sobre fons vermell*» i proposen «*cruz de gules sobre campo de oro*», això és, al revés.

6. 1953. Escriu mossèn Font: «En los cuarteles o divisiones 1.º y 4.º, aparece una cruz de gules en campo de oro; en el 2.º, cuatro palos de gules,

(164) Es referix als nostres escuts núms. 2, 17 i 11 respectivament.

también sobre campo de oro, y en el 3.º el mar en azur, a veces en forma de gules (165), sobre fondo de plata».

Llambert Font confirma la «cruz de gules en campo de oro» aprovada per l'Ajuntament tres anys abans. És evident, doncs, que no havia vist la policromia donada per ell mateix el 1934; d'estar-ne segur, no l'hauria canviada.

7. 1968. Definició de l'escut guixolenc, segons Manuel Bassa: «Escut quarterejat en creu. Primer i quart, de plata, una creu vermella; segon, d'or, quatre pals vermells; tercer, camp de faixes ondulades, plata i blau, carregades d'una roda de molí, de plata, amb una palma d'or».

Manuel Bassa, que fou bon amic nostre, no havia investigat, com ho hem fet nosaltres, l'evolució de l'escut guixolenc. Amb tot, posa la creu sobre camper blanc, color que a Sant Feliu s'ha emprat majoritàriament fins avui, malgrat no haver-hi cap acord que l'avalí.

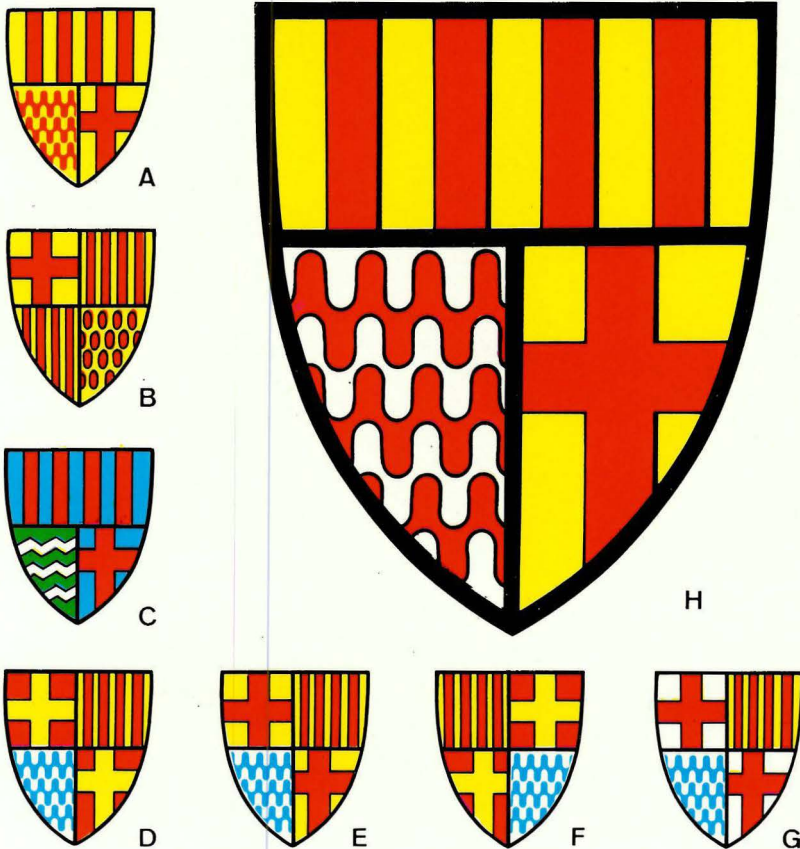
8. En iniciar les nostres recerques examinarem amb detenció els tres escuts que hi ha clavats a la Casa Consistorial, com degueren fer Hurtebise i Font. Els tres tenen restes de color que, al nostre entendre, no és vermell sinó mangra, colorant que hom emprava per a pintar les parets foranes de moltes cases. ¿Qui no recorda la «Casa Vermella», color que serví per a designar una masia, abatuda fa pocs anys quan fou construït el grup de cases Sant Fèlix? Anys enrera, el mangra era un color normal per a pintar exteriors. Les restes que en queden a la llinda d'entrada a l'Ajuntament donen quasi la seguretat que els escuts i la columna foren pintats totalment amb mangra en data que avui se'ns escapa. ¿N'estaria pintada tota la façana? Qui observi a la façana del Municipi l'escut núm. 8, veurà color mangra a la creu, als pals, als vairs i al camper. Per altra part, sabem que els escuts foren pintats de color groc el 1884.

Resumim ara la policromia de la creu. Marcillach, 1831, proposa camper vermell i creu groga. Igual proposa Font, 1934. Hurtebise, en canvi, diu que ha d'ésser creu vermella sobre camper groc. Igual policromia proposen de Blas-Agulló, 1950, i Font, 1953. L'Ajuntament, a la sessió del 7-II-1975, accepta el meu suggeriment: creu vermella sobre fons platejat, com són la majoria d'escuts usats actualment.

Resumim la policromia de les faixes de vairs. Hurtebise proposa que siguin vermelles (Chia opina que així han d'ésser les de Girona) sobre camper groc (Chia el proposa de plata) (165a). Font, 1934 i 1950, com que

(165) Sens dubte es tracta d'un error, car gules equival a vermell.

(165a) JOAQUIN PLA CARGOL, *Gerona històrica*, 1962, p. 338, nota al peu.

RESUM GRÀFIC DE LA POLICROMIA

a) És l'escut núm. 1 de l'inventari (1354-1630). Policromia segons Hurtebise. Vegeu el text que correspon a les planes 12, 21 i 82.

b) És el núm. 8 (1548). Segons Hurtebise. Text, a les planes 25 i 82.

c) Núm. 10 (1628-38). Policromia original. Text a la plana 27.

d) Núm. 11 (1650-1895). Segons Font, 1934. Text a la plana 83. Hurtebise posa tot el camper groc i tots els emblemes vermells, però el té dibuixat al revés, és a dir, les creus als quarters 2 i 3.

e) Núm. 16 (1763). Segons Hurtebise; el blau és el color del mar. Text a la plana 36. També de Blas-Agulló, 1950, i Font, 1953. La mola i la palma considerem que són una intrusió; per això no les posem.

f) Semblant al núm. 18. Segons Marcillach. Text a la plana 12.

g) Semblant al núm. 11. Segons Bassa. Text a la plana 84.

h) L'escut guixolenc tal com és proposat.

L'ESCUT D'ARMES DE SANT FELIU DE GUÍXOLS

creia que aquest emblema representava el mar, diu que són blaves. Nosaltres també les deixem blaves, com creia Botet i Sisó que havien d'ésser les de Girona (165b). Entenem que si haguessin estat vermelles, ací no haurien pogut confondre's amb el mar, ni a Girona amb tres rius.

Després del que deixem dit, ¿quina ha d'ésser la policromia de l'escut guixolenc? Cap de les esmentades no és segura. Marcillach no ens sembla de fiar; Hurtebise sí. Ni un ni l'altre no diuen d'on han tret la policromia que proposen, cosa que considerem normal tractant-se de Marcillach, però que ens estranya d'Hurtebise. Marcillach proposa molt color vermell i Hurtebise, molt groc: probablement els colors del mangra i de la pintura a l'oli esmentats. Recordem que quan Hurtebise donà per acabat el seu manuscrit, feia 21 anys que els escuts havien rebut la capa de groc. ¿Té res d'estrany que proposés aquest color al fons de la creu?

El 1934, mossèn Font assegurava haver vist la policromia a tres escuts, bé que no devia quedar prou convençut, puix anys després en proposà una de nova.

Pel que hem dit, no considerem segura cap de les policromies proposades fins avui. Al nostre entendre, la més adient és:

1. Els quatre pals de l'escut català.
2. «*Vair antic* que era anomenat *vair d'ondes*»... «alternativament d'argent i d'atzur» (166), colors iguals o semblants als de mossèn Font, 1934 i 1953, i als que aprovà el Municipi el 1950, si bé el blau a voltes és aplicat al mar.
3. Creu de gules o vermella sobre camp de plata, policromia no proposada ni per Hurtebise, ni per mossèn Font, però sí per Bassa i que, a proposta nostra, fou acceptada per l'Ajuntament el 7-II-1974 i per la R.A.H. Dada curiosa: el camper platejat es troba a la majoria dels escuts guixolencs que conserven la policromia i ningú —excepte Bassa i nosaltres— no l'havia proposada.

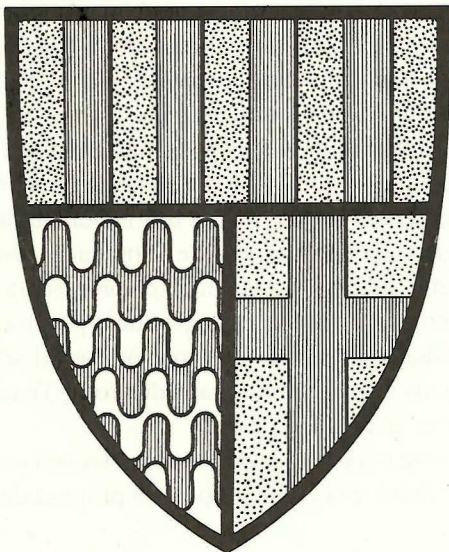
9. CONCLUSIÓ

Per tant, l'escut municipal guixolenc seria:

Escut en triangle curvilini, tallat: 1, d'or, quatre pals de gules o

(165b) J. BOTET I SISÓ, *Signatura de los sellos oficiales antiguos de las Bailías Reales y Ayuntamientos del Corregimiento de Gerona. Desde 1720 hasta 1823*. Inèdit. Biblioteca de la Comissió de Monuments, sense data. Hi ha l'escut de Girona amb les faixes de vairs blaves.

(166) G.E.C., paraula «vair».

L'escut guixolenc tal com és proposat. El color vermell (gules) és representat per ratlles verticals; el groc (or) per puntets, i la plata pel color blanc.

vermells; 2, partit: primer, de plata, tres faixes —d'atzur o blaves— de vairs d'ondes; segon, de plata, una creu de gules o vermella.

Actualment no és possible conèixer amb exactitud el significat dels emblemes esmentats. L'explicació més lògica sembla la següent: L'any 1354 foren signats, a Roses, uns acords entre el rei Pere III, el Consell gironí, l'abat del Monestir guixolenc i representants de la mateixa Universitat. Entre les clàusules hi ha aquestes:

a) La jurisdicció civil i criminal de Sant Feliu quedà transferida al rei per 18 lliures de renda perpètua, assegurades sobre la vila, sense que mai pogués ésser traspassada. Els pals de l'escut guixolenc representen la jurisdicció reial.

b) El lloc de Sant Feliu seria termenat i reconegut com franc alou del Monestir i de l'abat, amb les possessions, censos, drets, cases i albergs «situats i situadors dins los dits límits». Els habitants de Sant Feliu jurarien fidelitat a l'abat. També els jurats i el batlle de la vila, en prendre possessió de llurs càrrecs, jurarien observar fidelment i defensar les immunitats i drets del Monestir (167). La creu de l'escut significaria el senyoriu de l'abat i del Monestir sobre la vila.

c) El terme de Sant Feliu seria des d'aleshores part de Girona, gaudint els guixolencs de les mateixes llibertats, franquícies i bons usos i

(167) HURTEBISE, 1905, p. 65.

L'ESCUT D'ARMES DE SANT FELIU DE GUÍXOLS

costums que els de la capital. D'ací la inclusió de les faixes de vairs d'ondes, emblema gironí, a l'escut guixolenc (168).

10. ADDENDA

Quan ja teníem paginat aquest treball, sabérem que el conseller heràldic de la Direcció General d'Administració Local del Departament de Governació de la Generalitat de Catalunya, Armand de Fluvià, estava acabant el seu informe sobre l'escut heràldic guixolenc. Com que desitjàvem incloure aquest important document al present treball, hem retingut la publicació fins a tenir l'informe esmentat, document que transcrivim a l'apèndix VIII.

Segons Armand de Fluvià, les armes que pertoquen a l'escut de la nostra ciutat són: «Escut caironat partit: al 1r., vairat antic (o d'ondes) d'argent i de gules; i al 2n., d'or, una creu plena de gules; al tot un cap d'or amb 4 pals de gules. Per timbre una corona mural de ciutat».

Per tant, Armand de Fluvià comparteix plenament el nostre punt de vista referit al quarter polèmic usat pel Municipi des del 1950: els vairs han d'ésser reintegrats a l'escut guixolenc, puix la mola i la palma són elements tardans que no li pertoquen; opinió que ja havia acceptat la Real Academia de la Historia.

Altrament, ens semblen correctes les variacions que segueixen, proposades per Armand de Fluvià: 1) «vairat antic (o d'ondes) d'argent i de gules» i 2) «d'or, una creu plena de gules».

Acceptem la primera perquè mentre nosaltres fèiem el nostre treball, Lluís Batlle, Jaume Marquès i Ramon Alberch en feien un altre sobre l'escut de Girona. Si aquests darrers han trobat arguments conforme els vairs han d'ésser vermells, és evident que els nostres també ho han d'ésser,

(168) Joan Colls ho explica de forma ben resumida: «en la primera mitad del siglo XIV podemos distinguir hasta tres jurisdicciones: la soberana, la señorial y la que, por motivos económicos, correspondían a la ciudad de Gerona, íntimamente ligada con la del monarca» (JUAN COLLS CARRERAS, *Evolución de un municipio medieval en la costa catalana: San Feliu de Guixols*, «Áncora», 27-II-1969 i següents; també «Cuadernos de temas guixolenses», editat per «Áncora», I, 1974, p. 7). Abans, HURTEBISE ho havia explicat així: «En 1354, cuando Pedro IV firmó . . . aquellas dos notables concordias de qué hablamos en la parte general de nuestra historia, declarando a San Feliu parte del municipio gerundense y pactó con el abad otorgándole parte de la jurisdicción, debió formarse el blasón de la villa como aparece en el sello de 1410, monumento indubitable, el más antiguo que podemos aducir» (p. 111).

car els vairs són a l'escut guixolenc com un testimoni de la nostra interdependència.

Acceptem la segona perquè el raonament d'Armand de Fluvià ens sembla millor que el nostre. Al cap i a la fi ja havíem escrit que «no considerem segura cap de les policromies proposades fins avui», si exceptuem, és clar, la de l'emblema de Catalunya.

Per contra, continuem sostenint els nostres punts de vista sobre la forma i la corona.

Forma. Si es pren com a model el nostre escut núm. 1, entenem que també ha de prevaldre la seva forma, majorment si també la tenen els escuts guixolencs més antics. Com que la forma caironada no la trobem, a Sant Feliu, fins el 1884, no creiem aconsellable acceptar-la, malgrat que així ho recomanin els heraldistes actuals des del seu congrés de Roma. Recordem, per altra part, que el mateix Armand de Fluvià diu que l'Ajuntament «no està obligat» a emprar aquesta forma.

Corona. També Armand de Fluvià deixa en llibertat de posar-la o no. Pels motius exposats en el capítol corresponent, seguim opinant que el nostre escut és preferible que vagi sense corona. Considerem interessant, però, que Armand de Fluvià inclogui el tipus que li pertoca —per ésser ciutat— per si algun Ajuntament futur considera preferible posar-la-hi.

Per tot el que deixem dit, entenem que l'escut que hauria de proposar el nostre Municipi —vist l'informe i seguint la nomenclatura actual d'Armand de Fluvià— és el següent:

Escut triangular curvilini partit: al primer, vairat antic (o d'ondes) d'argent i de gules; i al segon, d'or, una creu plena de gules; al tòt un cap d'or amb 4 pals de gules. Sense corona.

11. APÈNDIX

I

1950, maig 5. Sant Feliu de Guíxols.

L'Ajuntament aprova el nou escut municipal

A continuación y firmada por los Concejales Sres. De Blas y Agulló, se da lectura a una moción, que copiada íntegramente dice así:

Al Ayuntamiento: «Por el magnífico y documentado estudio del Rdo. Dn. Lamberto Font, canónigo actualmente de la S.I.C. de Gerona, que publicó el semanario local «La Costa Brava» en su número extraordinario de la Fiesta Mayor del año 1934, quedó completamente aclarada la formación histórica y también la colocación y significación de los cuarteles y figuras del Escudo de nuestra ciudad.

L'ESCUT D'ARMES DE SANT FELIU DE GUÍXOLS

En los cuarteles 1.º y 4.º, aparece una cruz de gules en campo de oro; en el 2.º, cuatro palos de gules, sobre campo de oro también, y en el 3.º, el mar en azul, sobre fondo de plata.

Conocido dicho estudio, no es posible dudar de donde provienen las figuras de nuestro blasón. La cruz del 1er. cuartel recuerda la participación de nuestros antepasados en la conquista de Mallorca; la del 4.º, la valiente actuación de los guixolenses en la batalla de Lepanto, ya que las cruces, según las leyes de la heráldica, representan la espada tinta en sangre de los enemigos y aparecen en el Blasón de la ciudad, después de tan gloriosas empresas.

El 2.º cuartel es el escudo de Cataluña, en cuya formación y reconquista participaron más o menos directamente todos nuestros antepasados.

El mar del 3er. cuartel lo ostentamos por los antecedentes marineros de nuestra ciudad. No solamente porque las más honrosas y atrevidas gestas las efectuaron los guixolenses en nuestro mar Mediterráneo, y por ellas figuran la cruz por la conquista de Mallorca y otra por la batalla de Lepanto, sino que también nuestro comercio y nuestras industrias, en la época de la formación del escudo, eran esencialmente marineras.

En nuestro mar, en una pequeña cala que forma el «Fortim», por la parte que da al actual Puerto, fue donde, según venerada y antiquísima tradición, sufrió parte de su glorioso martirio San Félix, el Africano, al ser arrojado, con una muela atada al cuello, de lo cual fue milagrosamente salvado por un ángel que lo condujo a la playa. De este acontecimiento recibió el nombre de «Calasanç» —Cala de los Santos— la cala y el paraje, nombre que conservamos en nuestros días.

Esta tradición está tan arraigada, sobre todo en nuestra ciudad, que nos es imposible figurarnos nuestro excelso Patrón, con su dalmática de diaca, pero sin estar acompañado de la muela y la palma del martirio.

Y cuando el Ayuntamiento quiso ofrecer a la Parroquia de esta ciudad, con la aportación del vecindario, la imagen de nuestro San Félix, no hizo más que rubricar la tradición al dar cuerpo a la creencia secular del pueblo, ya que encargó que al ser tallada, ostentara los distintivos peculiares de su martirio.

En cambio este suceso importantísimo para la historia de San Feliu de Guíxols no consta de manera efectiva en su escudo. Y así como tenemos que el nombre de la ciudad nos viene por la tradición que comentamos, en el escudo no constan más que los hechos gloriosos de nuestras gestas en Mallorca y Lepanto y nuestra ascendencia marinera figurando solamente

el mar y no con los atributos específicos del Santo que sufrió aquí parte de su martirio y ha dado el nombre a nuestra población.

Ocasión magnífica nos la presta para tratar nuevamente de este asunto, el hecho de que dentro de poco tiempo esta Corporación Municipal, se verá obligada a preocuparse de la decoración de los principales departamentos del nuevo Palacio Municipal, como son el despacho del Sr. Alcalde y el Salón de Sesiones del Ayuntamiento. En ellos deberá figurar nuestro escudo.

Aprovechando esta oportunidad, creemos sería conveniente que quedara plasmada en nuestros blasones la tradición venerada y antiquísima del martirio en nuestra ciudad de San Félix el Africano y se incorporara definitivamente en nuestro escudo los distintivos de la muela y la palma del martirio de nuestro Santo Patrón.

No será una innovación completa, pues aunque en los escudos de la ciudad de los años 1731 (169) de la reedificación de la ermita de San Elmo, y los de los años 1741 y 1759 de la fachada del Hospital, no figuran los distintivos que nos ocupan, sí figuran en el escudo del año 1763 que presidía las antiguas Casas Consistoriales en su fachada de la plaza y que se ha conservado para que presida también la propia fachada de la Plaza de España al ser construido el nuevo edificio municipal.

Por todo ello, los Concejales que suscriben, solicitan de esta digna Corporación Municipal que se digne acordar que en el 3.º de los cuarteles del escudo de nuestra ciudad, figuren definitivamente la muela y la palma del martirio de nuestro excelso Patrón San Félix el Africano en su honor y para perpetuar la, para los guixolenses, gloriosa tradición de su martirio, adoptando como Escudo oficial de la ciudad de San Feliu de Guíxols el del año 1763, que preside el nuevo Palacio Municipal.

No obstante el Ayuntamiento acordará lo que considere más oportuno». — Firmado: Ignacio de Blas —rubricado— Salvador Agulló —ítem—. — San Feliu de Guíxols, 5 de mayo de 1950. = «Terminada dicha lectura, toma la palabra el Sr. Alcalde para felicitar efusivamente a los firmantes de la moción, por la idea luminosa que han tenido y por haber sabido interpretar el pensamiento de toda la Corporación, por lo que la misma es aceptada y aprobada en todas sus partes por unánime aclamación, dándose al acuerdo la máxima publicidad posible y transcribiendo en el semanario local íntegra la moción leída y acordándose además que por Secretaría se proceda, a partir de este momento, a cambiar todos los sellos,

(169) Hauria de dir 1723. L'error és al M. d'A. i a «Ancora» de l'11-V-1950; «Ancora» del 9-V-1974 porta 1371.

L'ESCUT D'ARMES DE SANT FELIU DE GUÍXOLS

timbres y demás, con el fin de que sea implantado a todos los efectos, el escudo de 1763».

AHMSF, M.A. 139, f. 68.

II

1974, juny, 20. Madrid.

La Direcció General d'Administració Local comunica al Municipi guixolenc la conveniència d'adoptar un escut oficial.

«MINISTERIO DE LA GOBERNACIÓN. DIRECCIÓN GENERAL DE ADMINISTRACION LOCAL. Sección 3.ª Núm. 1.615. = Examinado el expediente incoado por este Ayuntamiento para la adopción de un Reglamento de concesión de honores y distinciones, y examinados, asimismo, los antecedentes relativos al Escudo heráldico municipal que ha de llevar grabado, en su anverso, la Medalla que se trata de crear, se observa que el Escudo que se propone fué adoptado por el Ayuntamiento, en virtud de acuerdo plenario de fecha 5 de mayo de 1950 y desde dicha fecha viene utilizándolo, como tal, en sus documentos oficiales.

El art. 302 del Reglamento de Organización, Funcionamiento y Régimen Jurídico de las Corporaciones Locales establece que las Corporaciones Locales podrán usar, en sus comunicaciones, el Escudo que le corresponda privativamente, ya porque estuviera consagrado por la historia y el uso, o en virtud de expresa rehabilitación o adopción a tenor del artículo anterior.

Del estudio de la Memoria del Escudo no parece deducirse que se encuentre consagrado por la historia y el uso, puesto que el Ayuntamiento lo empezó a utilizar el año 1950 y, por otra parte, tampoco consta que le fuera autorizado conforme a los requisitos que exige el art. 301, puesto que lo comenzó a usar, según se dice anteriormente en virtud del acuerdo adoptado por el Ayuntamiento únicamente y, por tanto, sin que se cumplieran las formalidades previstas en el mencionado artículo 301.

Por ello, lo procedente sería que el Ayuntamiento tramitara en primer lugar y por separado del Reglamento de Honores, el expediente de adopción de Escudo, y una vez que lo tenga autorizado se procedería a dar el curso correspondiente al Reglamento de honores.

Lo que, con devolución del expediente se participa a V.S. para su conocimiento y el de la Corporación municipal.

Dios guarde a V.S. muchos años. — Madrid, 20 de junio de 1.974. — EL DIRECTOR GENERAL, ilegible. — Sr. Alcalde-Presidente del Ayuntamiento de SAN FELIU DE GUÍXOLS (Gerona)».

III

1974, agost, 7. Sant Feliu de Guíxols.

L'Ajuntament d'aquesta ciutat adopta l'escut heràldic de 1763, que ve usant des del 5-V-1950.

«AYUNTAMIENTO DE SAN FELIU DE GUÍXOLS. — D. ENRIQUE GALLEGRO SIRVENT, Secretario de Administración Local, con ejercicio en el Ayuntamiento de esta ciudad de San Feliu de Guixols, provincia de Gerona,

CERTIFICO: Que el Ayuntamiento Pleno, en sesión ordinaria celebrada en primera convocatoria el día siete de agosto de mil novecientos setenta y cuatro, adoptó el siguiente acuerdo, que transcrito del borrador de acta redactado dice así:

107/74. — EXPEDIENTE SOBRE ADOPCION DE ESCUDO HERÁLDICO DE ESTE MUNICIPIO. — Dada cuenta por Secretaría Municipal, al Pleno de la Corporación, del expediente que se tramita para la adopción del escudo heráldico de este Municipio, y

RESULTANDO. — Que la Dirección General de Administración Local, mediante resolución de fecha 20 de Junio de 1974, de la que tuvo conocimiento la Comisión Permanente de este Ayuntamiento, en su sesión de fecha 25 del propio mes de Junio, devolvió el expediente tramitado por este Ayuntamiento, para la aprobación de un Reglamento Especial de Honores y Distinciones, recomendando que previamente a dar curso a dicho expediente, este Ayuntamiento debería de tramitar el de adopción del escudo heráldico del municipio, toda vez que, habiéndose previsto en aquel reglamento, la creación de una medalla, en cuyo anverso irá grabado el escudo heráldico de la Ciudad, dicho escudo no parece consagrado por la historia y el uso, ya que empezó este Ayuntamiento a usarlo en 1950, y no fue autorizado conforme a los requisitos establecidos en el artículo 301 del Reglamento de Organización, Funcionamiento y Régimen Jurídico de las Corporaciones Locales.

RESULTANDO. — Que a la vista de la resolución a que se refiere el anterior resultando, la Alcaldía ha elevado una moción al Ayuntamiento Pleno, en la que propone se acuerde la adopción como escudo heráldico de este municipio, del que viene usándose desde el año 1950, en virtud de acuerdo plenario adoptando en sesión celebrada el día 5 de Mayo de dicho año, justificando dicha adopción, no sólo en la razón de su uso ininterrumpido por este Ayuntamiento desde la referida fecha, sino también en la razón histórica derivada de que dicho escudo data del año 1763, como se

L'ESCUT D'ARMES DE SANT FELIU DE GUÍXOLS

evidencia del grabado en piedra que presidía las Antiguas Casas Consistoriales, hoy preside la Casa Ayuntamiento en la fachada recayente a la Plaza de España.

RESULTANDO. — Que el escudo heráldico a que se refiere el anterior resultando responde a la siguiente descripción: está presidido por corona condal, propia del Condado de Catalunya, y es cuarteado en cruz, conteniendo en cada uno de su cuatro cuarteles, las figuras que seguidamente se describen con su significación; en los cuarteles primero y cuarto, cruz de gules sobre campo de oro, recordando la del primer cuartel, la participación de los antepasados de esta Ciudad en la conquista de Mallorca y la del cuarto, la valiente actuación de los guixolenses en la Batalla de Lepanto; en el segundo cuartel cuatro palos de gules sobre campo de oro, es decir, que lo constituye el escudo de Catalunya, en cuya formación y reconquista intervinieron más o menos directamente los antepasados de esta Ciudad; finalmente, en el tercer cuartel, está el mar en azul, sobre fondo de plata, y sobre ellos una muela de molino y una palma, ostentando el mar por los antecedentes marineros de la Ciudad, ya que en la época de formación del escudo, el comercio y la industria de la Ciudad eran esencialmente marineros, y simbolizando la muela de molino y la palma, los atributos del martirio en esta Ciudad, de San Félix el Africano, de cuyo hecho, según la tradición, tomó el nombre la Ciudad.

CONSIDERANDO. — Que a tenor de lo establecido en el artículo 301 del Reglamento de Organización, Funcionamiento y Régimen Jurídico de las Corporaciones Locales, compete al Ayuntamiento Pleno el tomar acuerdo relativo a la adopción de escudo heráldico del municipio.

CONSIDERANDO. — Que el datar el escudo heráldico que ha quedado descrito en último resultando, del año 1763, así como el haber venido utilizándose el mismo por este Ayuntamiento desde el año 1950, en virtud de acuerdo plenario adoptado el día 5 de Mayo del expresado 1950, son razones que justifican plenamente la adopción de dicho escudo para este municipio.

CONSIDERANDO. — Que del escudo heráldico que para este municipio se pretende adoptar, obra en el expediente el correspondiente dibujo-proyecto, conforme establece el artículo 301 del texto reglamentario antes invocado.

CONSIDERANDO. — Que si bien la adopción de escudo heráldico municipal requiere acuerdo del Ayuntamiento Pleno, conforme a lo dispuesto en el artículo 301 del Reglamento de Organización ya citado no obstante, el otorgamiento a los municipios de escudos, compete al Consejo de Ministros, a propuesta del Ministro de la Gobernación y previa la

instrucción del oportuno expediente, por disponerlo así el artículo 300 del texto reglamentario tantas veces citado.

El Ayuntamiento Pleno, por unanimidad de los señores que asisten a la sesión, que en este momento son todos los que integran la Corporación Municipal, excepto los señores Buxó Prat y Pont Pascual, y por consiguiente, por mayoría absoluta legal, ya que asisten Once de los trece miembros que legalmente integran la Corporación Municipal, adoptó los siguiente acuerdos:

PRIMERO. — Adoptar para este municipio de San Feliu de Guíxols, el escudo heráldico que data del año 1763, y que en virtud de acuerdo plenario de 5 de Mayo de 1950 viene usando este Ayuntamiento, y que responde a la siguiente descripción:

Presidido por Corona Condal, propia del Condado de Cataluña, es cuarteado en cruz, conteniendo en cada uno de sus cuatro cuarteles las figuras que seguidamente se describen con su significación:

En los cuarteles primero y cuarto, cruz de gules sobre campo de oro, recordando la del primer cuartel, la participación de los antepasados de esta Ciudad en la conquista de Mallorca y la del cuarto, la valiente actuación de los guixolenses en la Batalla de Lepanto.

En el segundo cuartel, cuatro palos de gules sobre campo de oro, es decir, que lo constituye el escudo de Cataluña, en cuya formación y reconquista intervinieron más o menos directamente los antepasados de esta Ciudad.

Finalmente en el tercer cuartel, está el mar en azur, sobre fondo de plata, y sobre ellos, una muela de molino y una palma, ostentando el mar por los antecedentes marineros de la Ciudad, ya que en la época de formación del escudo el comercio y la industria de la Ciudad eran esencialmente marineros, y simbolizando la muela de molino y la palma, los atributos del martirio en esta Ciudad, de San Félix el Africano, de cuyo hecho, según la tradición, tomó el nombre la Ciudad.

SEGUNDO. — Elevar certificación de este acuerdo junto con el expediente tramitado, al Ministerio de la Gobernación, a fin de que, previos los trámites oportunos, y si así se estima procedente, el Excm. Sr. Ministro proponga al Consejo de Ministros, acuerde otorgar a este municipio el expresado escudo heráldico, cuya adopción se acaba de adoptar».

Y para que así conste, y surta efectos en el expediente de su razón, libro la presente, de conformidad con lo dispuesto en el Art.º 321 del Reglamento de Organización, Funcionamiento y Régimen Jurídico de las Corporaciones Locales, de orden y con el visto bueno del Sr. Alcalde, en la Ciudad de San Feliu de Guíxols, a veintisiete de Agosto de mil novecientos

L'ESCUT D'ARMES DE SANT FELIU DE GUÍXOLS

setenta y cuatro. — V.º B.º EL ALCALDE, Pedro Albertí. — EL SECRETARIO, Enrique Gallego. — Rubricados».

IV

1974, novembre, 5. Madrid.

La Direcció General d'Administració Local indica a l'Ajuntament la conveniència de sotmetre a informació pública el projecte d'escut heràldic municipal.

«MINISTERIO DE LA GOBERNACIÓN. — DIRECCIÓN GENERAL DE ADMINISTRACIÓN LOCAL. — SUBDIRECCIÓN G. DE RÉGIMEN PROVINCIAL Y MUNICIPAL. — Servicio de Organización y R.J. — núm. 2.864.

Para resolver lo procedente en relación con el expediente incoado por ese Ayuntamiento para la adopción de un nuevo proyecto de Escudo heráldico municipal, y a fin de que todos los vecinos de ese municipio tengan conocimiento del mismo y puedan aportar datos y sugerencias en relación con los elementos y símbolos que lo constituyen, sería conveniente que se sometiera a información pública, por los medios y formas de costumbre en la localidad, remitiendo a esta Dirección General la correspondiente certificación acreditativa de si se formularon o no reclamaciones contra el mismo, durante el plazo de exposición. Devolviéndole el expediente.

Dios guarde a V.S. muchos años. — Madrid, 5 Noviembre 1974. — EL DIRECTOR GENERAL, P. D. — El Subdirector General de Régimen Provincial y Municipal. - Ilegible. — Sr. Alcalde- Presidente del Ayuntamiento de SAN FELIU DE GUÍXOLS.

V

1977, maig, 26. Madrid.

La Direcció General d'Administració Local tramet al Municipi de Sant Feliu de Guíxols el dictamen de la Real Academia de la Historia sobre l'escut guixolenc.

Segons un avís publicat a «Áncora» del 2-VII-1977, l'Ajuntament, a la sessió plenària del 10-VI-1977, acordà per unanimitat posar a informació pública el dictamen emès per la R.A.H. en relació amb el projecte d'escut heràldic d'aquest Municipi, El text oficial, diu així:

MINISTERIO DE LA GOBERNACIÓN. — DIRECCIÓN GENERAL DE ADMINISTRACIÓN LOCAL. — Subdirección General de Régimen Provincial y Municipal. — Servicio de O. y R. Jurídico. — Recabado de la Real Academia de la Historia su autorizado dictamen, en relación con el proyecto de Escudo heráldico municipal, lo emite con fecha 10 de mayo de 1977, en la forma siguiente: «En contestación al oficio núm. 1273, de esa Dirección General de Administración Local, remitido a esta Corporación con el expediente iniciado por el Ayuntamiento de SAN FELIU DE GUÍXOLS de la provincia de Gerona, para la adopción de su escudo heráldico municipal, y enviado para el preceptivo informe que señala el artículo 301 del Reglamento de Organización, Funcionamiento y Régimen Jurídico de las Corporaciones Locales, esta Real Academia de la Historia emite el siguiente informe: — «Para cumplimiento de lo que dispone el artículo 301 del Reglamento de Organización, Funcionamiento y Régimen Jurídico de las Corporaciones Locales, se ha recibido en esta Academia de la Dirección General de Administración Local y para su preceptivo informe, petición del Ayuntamiento de SAN FELIU DE GUÍXOLS en la provincia de Gerona para la aprobación de su escudo heráldico que pretende rehabilitar y para ello remite el oportuno informe así como las sugerencias de un vecino de la ciudad, que propone ciertas limitaciones y modificaciones al boceto aprobado por el Ayuntamiento. — En repetidas ocasiones la Academia ha sentado como jurisprudencia la máxima sencillez de los blasones concejiles, dado que las más antiguas armas que se conocen fueron siempre de la máxima simplicidad, los palos del Condado de Barcelona, el Castillo y el León, armas de los reyes de estos reinos, la Cruz del de Sobrarbe, las cadenas del de Navarra, las dos calderas de Laras y de Guzmanes, los roeles de los Castro, la cabra de los Cabrerías y tantas y tantas otras que podríamos citar, así nos lo demuestra. — En la sección de Sigilografía del Archivo Histórico Nacional se encuentra la impronta del sello del municipio de San Feliu de Guíxols remitido por éste y que se usaba en 1876, compuesto por cuatro cuarteles. 1.º y el 4.º de oro, los cuatro palos de gules, 2.º de plata una cruz de gules y 3.º ondas de mar en azur y plata, armas que no han sido recogidas como usadas en el siglo XIX por D. Luis Esteva Cruañas en su exhaustivo estudio que como sugerencias envió al Ayuntamiento para modificar el escudo propuesto por éste, y son las mismas, que dibuja en el escudo 2.º como esculpido en la clave de una bóveda de su Iglesia parroquial al parecer del siglo XV. — Las piezas indubitables del escudo de armas del municipio que nos ocupan son, la Cruz, los palos y las ondas o veros de onda, como dice Francisco Xavier de Garma en su «Adarga Catalana» las diferencias en las armas de San Feliu

L'ESCUT D'ARMES DE SANT FELIU DE GUÍXOLS

de Guíxols a través de los siglos sólo han consistido en el orden de los cuarteles o en la repetición de uno de ellos, que unas veces eran las cruces y otras los palos. — Esta Real Academia entiende que la forma más sencilla, a la vez que más estética es la que nos señala como la más antigua de las representaciones de las armas de referencia, usada por el Consejo desde 1410 en sus sellos concejiles. — La forma del escudo debe ser redondeada, que es como se usaba en todos los reinos que formaron la corona de España y como puede observarse en el primitivo sello concejil de Sant Feliu de Guíxols que puede enorgullecerse de tener su escudo de armas con una antigüedad pluricentenaria. La corona que use deberá ser la real abierta, como repetidamente ha aconsejado esta Real Academia en sus informes. — Por todo lo anteriormente dicho el escudo de armas del Ayuntamiento de San Feliu de Guíxols deberá componerse de escudo cortado y medio partido, en el primer cuartel de oro, cuatro palos, de gules. El segundo de plata la cruz de gules y el tercero de plata cuatro órdenes de veros en ondas (de plata y azul). Timbrado con Corona Real abierta».

«Lo que se traslada a V.S. para su conocimiento y el de la Corporación a efectos del trámite de audiencia que le concede al párrafo 1.º del art. 91 de la Ley de Procedimiento Administrativo significándole la conveniencia de que ese Ayuntamiento hiciera suyas las sugerencias formuladas por la Real Academia de la Historia en el transcrito dictamen, y, en consecuencia adapte el diseño a la organización heráldica que dicha docta Corporación propone como el más adecuado y peculiar para el Escudo de ese Municipio. A tal efecto se le devuelve el expediente, que será elevado nuevamente a esa Dirección General en unión del acuerdo adoptado por el Pleno de la Corporación aceptando las sugerencias de la Real Academia de la Historia y de nuevo diseño del Escudo. — Dios guarde a V.S. muchos años. — Madrid, 26 mayo 1977. — El Director General. P.D. El Subdirector General de Régimen Provincial y Municipal. - Firma ilegible. — Sr. Alcalde-Presidente del Ayuntamiento de SAN FELIU DE GUÍXOLS (Gerona)».

VI

1981, novembre, 27. Sant Feliu de Guíxols.

La Comissió de Govern Local de l'Ajuntament guixolenc fa seu el nostre informe i el presenta al ple municipal. A prec del senyor Conchillo, l'assumpte queda sobre la taula.

149/81. — DICTAMEN DE LA COMISIÓN INFORMATIVA DE

GOBIERNO LOCAL EN EXPEDIENTE SOBRE ADOPCIÓN DE ESCUDO HERÁLDICO DE ESTE MUNICIPIO. — Por Secretaría se da lectura a la propuesta de la Comisión Informativa de Gobierno Local relativa a adopción de Escudo Heráldico de este Municipio, cuya propuesta se adapta a los criterios expuestos por el Sr. Encargado del Archivo de esta ciudad y Académico correspondiente de la Real de Buenas Letras de Barcelona D. Luis Esteva Cruañas, así como al informe emitido por la Real Academia de la Historia en 10 de mayo de 1977.

A continuación el Sr. Teniente de Alcalde Presidente de la Comisión Informativa de Gobierno Local, hace una extensa exposición recogiendo los aspectos más importantes del expediente que para adopción de Escudo Heráldico de este municipio de inició en el año 1974, y da lectura íntegra al escrito del Ilmo. Sr. Director General de Administración Local, número 2.622, de fecha 26 de mayo de 1977, en el que se recoge el dictamen emitido por la Real Academia de la Historia el 10 de mayo de 1977 en relación con el Proyecto de Escudo Heráldico de este Municipio, así como al informe evacuado en 10 de noviembre de 1981 por D. Luís Esteva Cruañas.

El Sr. Conchillo manifiesta si sería posible dejar hoy el asunto sobre la mesa, no porque no esté conforme con el contenido de la propuesta, sino por estudiar detenidamente todos los informes que obran en el expediente.

El Sr. Clavaguera se adhiere a lo dicho por el Sr. Conchillo, aduciendo que si bien ha visto el expediente al ponerse de manifiesto juntamente con los demás que constituyen el Orden del Día, por su complejidad no lo ha entendido suficientemente.

El Sr. Oliver dice que a su entender ya podría decidirse, pues en el expediente obra un informe del Sr. Esteva Cruañas, a cuyos criterios se ajusta la propuesta y dicho señor lleva mucho tiempo estudiando el asunto.

El Sr. Conchillo insiste en su petición aduciendo que no se trata de que no acepte el estudio del Sr. Esteva Cruañas y que si el expediente se inició en 1974, cree que ahora no es tan urgente decidir en esta sesión.

El Sr. Pujol dice que desde el principio expuso en la Comisión de Gobierno Local la necesidad de estudiar debidamente el asunto antes de proponer ningún pronunciamiento y cree que toda la información posible sobre el asunto ya se contiene en el expediente, no obstante está conforme en que quede el asunto sobre la mesa tal como solicitan los señores Conchillo y Clavaguera, si es que ellos pueden aportar personas debidamente documentadas en la materia para que informen.

El Sr. Conchillo afirma que se compromete a que otra persona solvente en la materia examine la documentación del expediente y pueda dar su visto bueno a los informes que en el mismo obran.

L'ESCUT D'ARMES DE SANT FELIU DE GUÍXOLS

A la vista de ello, se acuerda dejar el asunto sobre la mesa.

El Sr. Pujol manifiesta que con este acuerdo parece que se ponga en duda la capacidad de investigación del Sr. Esteva Cruañas, y la de la propia Real Academia de la Historia.

El Sr. Oliver pide que conste en acta que lamenta el que el asunto quede sobre la mesa, porque con ello se pone en evidencia toda la información del Sr. Esteva Cruañas y la labor de la Comisión de Gobierno Local.

VII

1982, gener, 29. Sant Feliu de Guíxols.

El Ple de l'Ajuntament guixolenc aprova l'escut municipal per 9 vots contra 6.

DON ENRIQUE GALLEGRO SIRVENT, Llicenciat en dret, Secretari de l'Administració Local, exercint a l'Ajuntament de Sant Feliu de Guíxols (Girona),

CERTIFICO: Que l'Ajuntament Ple, a la sessió celebrada el dia vint-i-nou de Gener del mil nou-cent vuitanta-dos, prengué, entre d'altres, l'acord que traduït al català pel Sr. Josep Vicente i Romà, de l'esborrany d'acta redactat, diu com segueix:

«2/82. — DICTAMEN DE LA COMISSIÓ INFORMATIVA DE GOVERN LOCAL, EN EXPEDIENT RELATIU A ADOPCIÓ DE L'ESCUT HERÀLDIC D'AQUEST MUNICIPI. — Per Secretaria es dóna lectura a la proposta de la Comissió Informativa de Govern Local datat 25 de novembre de 1981 i del qual el Ple Corporatiu ja conegué a la sessió celebrada el dia 27 de novembre del 1981, on la qüestió fou deixada sobre la taula, acord del qual dóna igualment lectura Secretaria, així com a l'escrit presentat en Registre General amb data 15 de gener del 1982, signat pel Sr. NARCÍS RIBOT i TRAFI i trenta-vuit persones més, sol·licitant la seva adhesió a l'escrit presentat durant el període d'informació pública pel Sr. IGNASI DE BLAS i VILA i trenta-cinc més, que duu de data el 15 de setembre del 1977.

Obert el debat, el Sr. Conchillo manifesta que a la sessió celebrada el 27 de novembre passat, el Sr. President de la Comissió Informativa de Govern Local, en la seva àmplia exposició donà lectura íntegra a l'escrit de l'Il·lm. Sr. Director General d'Administració Local, on és recollit el dictamen emès per l'Acadèmia de la Història, en relació al Projecte d'Escut Heràldic d'aquest Municipi, així com igualment l'informe evaquat el 10 de novembre de 1981 pel Sr. Lluís Esteva i Cruañas, però en canvi, no fou donada lectura al documentat informe que és contingut a l'escrit de 15 de

setembre del 1977, que, presentat pel Sr. Ignasi de Blas i d'altres en aquest Ajuntament, en ocasió de la informació pública a què fou sotmès el dictamen emès per la Reial Acadèmia de la Història en l'expedient incoat per aquest Ajuntament per a adopció d'Escut Heràlic d'aquest municipi; tot seguit llegeix diversos paràgrafs de l'esmentat escrit, dels quals subratlla un acord municipal del 1934 de canvi d'escut, conforme amb l'opinió que havia mantingut qui aleshores era coadjutor-beneficiari, el Sr. Llambert i Font, en un article aparegut al número extraordinari de la Festa Major del setmanari local «LA COSTA BRAVA», en 1934, i la referència als acords de 5 de maig del 1950, on fou adoptat com oficial l'acord del 1934, amb l'afegitó del distintiu del martiri del Sant Patró de la Ciutat, i de 8 de març del 1951, relatiu a timbrar l'escut aprovat mesos abans, amb «corona a l'antiga», acords ambdós que foren adoptats a l'empar del que estableix l'article 121-b) de la Llei de Règim Local de 17 de juliol de 1945 i no existint en aquelles dates disposiciones complementàries, l'Ajuntament elevà consultes al Ministeri, el qual les va respondre en el sentit que l'acord era ben pres i era legal, respecte al de 5 de maig del 1950 i que hom podia utilitzar «corona a l'antiga» tal com havia estat acordat, respecte del de 8 de març del 1951. Per tot el que exposa, el Sr. Conchillo demana que la qüestió quedi sobre la taula i que per Secretaria General sigui emès dictamen sobre la validesa dels acords referits.

El Sr. Pujol manifesta que amb aquest afer hom pretén seguir una política de dilació i demora, en lloc d'atendre's únicament al rigor històric; manifesta que l'acord municipal del 1950 era conegut pel Sr. Conchillo i per tots, i que l'escut que fou adoptat a l'esmentat acord, va ser rebutjat pel Ministeri de la Governació, atenent-se al dictamen que emeté la Reial Acadèmia de la Història, tot el qual obra a l'expedient, i per tot això, s'oposa ara a la dilació que hom pretén en deixar el tema sobre la taula.

El Sr. López de Lerma es ratifica en tot quant ha manifestat el Sr. Conchillo, i afirma que creu necessari el dictamen jurídic de Secretaria a què s'ha referit el Sr. Conchillo cosa per la qual ell també demana que romangui sobre la taula, alhora que rebutja la qualificació de tàctica dilatòria, donat que no es tracta de retrassar sinó de conèixer la validesa d'uns acords municipals anteriors, ja que el dictamen de la Comissió de Govern Local és un dictamen polític.

El Sr. Xargay diu que l'escut adoptat per acord municipal del 1950, actualment en vigència, és de tots els que històricament han existit, el que més reflexa la història de Sant Feliu, i per això s'oposa a que sigui canviat, i igualment perquè és un tema que divideix a la població i això és perillós en els moments actuals; a més, el canvi d'escut ha de produir un seguit de

L'ESCUT D'ARMES DE SANT FELIU DE GUÍXOLS

despeses que ara no s'està en condicions de fer-lès front i, encara, si ara es canvia l'escut, també podrà ser canviat un altre dia.

El Sr. Ribas Subirós indica que l'Ajuntament no deuria estar molt segur de l'efectivitat del seu acord del 1950, quan el 1974 inicia un expedient per adoptar escut; des del punt de vista històric ell es mostrava partidari que a l'escut hi figurés tot allò que reflexés la història de la Ciutat, i per això en principi, se sentia partidari de l'escut actualment com és però anà canviant de parer en conèixer l'informe de l'Acadèmia de la Història, així com l'emès pel Sr. Esteva Cruañas; des del punt de vista històric, sembla que les creus que es mostren a l'escut en record de la participació dels avant-passats d'aquesta Ciutat a la conquesta de Mallorca i a la Batalla de Lepant, és resultat de pura fantasia, i la història cal investigar-la i no inventar-la, entenent que l'Ajuntament ha d'acceptar la història.

El Sr. Barneda expressa que al seu parer, no hi ha motiu que justifiqui que l'afer quedi novament sobre la taula, per quant els acords a què fa referència el Sr. Conchillo eren coneguts de tots.

El Sr. President declara d'urgència l'acord, raó per la qual serà votat en aquesta sessió i no romandrà sobre la taula; abans que hom procedeixi a la votació, el Sr. President ofereix un nou torn d'intervencions i els Srs. López de Lerma, Pujol i Ribas demanen la paraula.

El Sr. López de Lerma manifesta la seva sorpresa per haver el Sr. President declarat la qüestió d'urgència després d'una espera de mesos, i per això mostra el seu total desacord.

Recorda que l'afer de l'escut sorgeix perquè la Corporació té la intenció de fer un Reglament d'Honors i Distincions, i entre aquestes darreres hi ha la de la medalla de la Ciutat, al revers de la qual hi ha d'haver l'escut del municipi, i és aleshores quan el Ministeri de la Governació suggereix que el procedent fóra que fos tramitat primer l'expedient d'adopció d'escut i un cop autoritzat, donar curs al relatiu Reglament d'Honors i Distincions. Dóna lectura tot seguit a l'article 302 del Reglament d'Organització, Funcionament i Règim Jurídic de les Corporacions Locals, i de l'anàlisi que en fa, manifesta que existeixen dues opcions, la d'utilitzar l'escut consagrat per la història i per l'ús, o rehabilitar o adoptar-ne un altre, i la Comissió de Govern Local, amb la seva proposta, tracta de rehabilitar un escut, però rebutja la possibilitat d'utilitzar el que ja està consagrat per la història i per l'ús. La Comissió de Govern Local proposa en primer lloc que la Corporació doni la seva conformitat a l'informe del Sr. Esteva, i posa de manifest la seva manca de preparació per a tal cosa; en segon lloc, proposa que es consideri que l'esmentat informe és coincident amb el dictamen de la Reial Acadèmia de la Història quan el propi autor

manifesta que no ho és en la seva totalitat; en tercer lloc, que sigui considerat igualment coincident el repetit informe amb els criteris manifestats per diverses personalitats de la vida de la Ciutat quan això l'única cosa que suposa és que les esmentades persones eren del mateix criteri o parer, i això serveix de recolzament a la tesi del Sr. Esteva, i finalment es conté la proposta que descriu l'escut a ser adoptat. El seu grup, malgrat que reconeix el valor del treball d'investigació del Sr. Esteva i ser defensors de la seva tasca i capacitat investigadora, votaran contra la proposta, perquè entenen que ara no es tracta de rehabilitar un escut que no és el més consagrat per l'ús i per la història sinó el més antic dels que es coneixen i que el que procedeix és usar el que la pràctica i la utilització ha fet oficial, i, per tot això votaran contra la proposta.

El Sr. Pujol agraeix la intervenció del Sr. López de Lerma perquè és partidari de la llibertat d'expressió: és lògic el fet que en aquest tema hagi estat adoptada una actitud política, perquè això respon a una ideologia, cosa que es dona tant en els seus grups com en els altres, ja que de política tots en fan, però vol deixar clar que si d'aquest afer el seu grup n'hagués fet una qüestió política, haguessin recollit i aportat mil signatures en recolzament de la proposta, malgrat que com ha dit al començament, en aquest tema s'ha procurat mantenir un rigor històric i per tant la proposta que es formula no és altra cosa que conseqüència de tots els assessoraments sol·licitats; manifesta que també és partidari d'una llibertat de consciència i per això respecta totes les creences, cosa per la qual rebutja totalment el contingut d'una lletra publicada al setmanari Àncora on el seu autor expressa el seu desig de «ver guardar fidelidad cristiana para la heráldica de nuestro escudo»; en el seu partit hi ha creients i practicants, i el respecte envers els demés, el té tant el seu grup com ell personalment, i es pregunta si és cas que de no guardar fidelitat cristiana el fet de suprimir de l'escut la roda de molí i la palma, o si, per contra, no ha de prevaldre el rigor històric; creu que l'escut de la Ciutat no pot ser quelcom folklòric, sinó que ha de basar-se en la història; Mn. Llambert Font, l'any 1934, no posa la roda de molí i la palma a l'escut, i en canvi ho fa el 1953, i es pregunta si l'acord municipal del 1950 no serà conseqüència del sentit imperialista de l'època; el fet que a la proposta hi siguin esmentades personalitats de la vida de la Ciutat el criteri de les quals és coincident amb el que es conté a l'informe del Sr. Esteva, reafirma que en estudiar l'afer, hom ha deixat de banda per complet la ideologia de les persones que puguin aportar assessorament. El dictamen del Sr. Esteva és fet abans que el de l'Acadèmia de la Història, cosa que té un gran valor; creu que amb les ones, roda de molí i palma el que es fa és folklore, i rebutja totalment el que es faci política amb la

L'ESCUT D'ARMES DE SANT FELIU DE GUÍXOLS

proposta presentada per la Comissió Informativa de Govern Local, i igualment com l'esmentada Comissió no manté una postura antireligiosa, i afirma que ha estat seguit estrictament, i segons l'assessorament, el rigor històric, per tot el qual demana que la proposta sigui votada.

El Sr. Ribas Subirós insisteix que no s'ha fet de cap manera política en el sentit pejoratiu del mot, i confirma el que ha manifestat el Sr. Pujol en quant que l'afer ha estat totalment imparcial.

El Sr. President dóna per abastament debatut l'afer i anuncia que la proposta elevada per la Comissió Informativa de Govern Local va a ser posada a votació nominal, per a la qual cosa manifesta que els termes de la votació seran els següents: els qui aprovin la proposta diran SÍ en ser nomenats pel Sr. Secretari, i els qui no aprovin l'esmentada proposta diran NO en el moment de ser nomenats.

Efectuada pel Sr. Secretari la votació es procedeix a computar els vots emesos i a anunciar el resultat de la votació, que és el següent:

Nombre d'assistents a la sessió amb dret a vot: QUINZE (15).

Nombre de vots emesos: QUINZE (15).

Nombre de vots afirmatius: NOU (9).

Nombre de vots negatius: SIS (6).

Nombre d'abstencions: ZERO (0).

Han votat afirmativament la senyora Ayats Devesa i els senyors Ribas Subirós, Donat Sarriera, Mateu Alenyà, Colls Ferrer, Oliver Isern, Barneda Lluelles, Pujol Jordana i Vicente Romà. Han votat negativament el senyor Peribañez Martín, la senyora Bussot Domènec, i els senyors Aymereich Gironès, López de Lerma, Xargay Saurí i Conchillo Pedrosa.

Conseqüentment amb el resultat de la votació, el Sr. Alcalde proclama que l'acord adoptat és el següent:

PRIMER. — Que el Ple dóna la seva conformitat a l'informe del Sr. Lluís Esteva i Cruañas; considerar que és coincident amb el dictamen de la Reial Acadèmia de la Història; considerar que l'informe és igualment coincident amb els criteris manifestats per personalitats de la vida de la nostra Ciutat com són els Srs. González Hurtebise, Octavi Viader, Agustí Casas, General Guitart, i per tant l'escut que s'adopta per a la nostra Ciutat és descrit de la següent manera:

Escut en triangle curvilini, tallat: 1, en or, quatre pals de gules o vermells; 2, partit: primer de plata, tres faixes —d'atzur o blaves— de vairs en ones; segon també d'argent, una creu vermella de gules. Figura 8.

SEGON. — Lliurar als Organismes corresponents de la Generalitat de Catalunya tot l'expedient per sol·licitar la legalització de l'escut de la Ciutat.

I perquè així consti i tingui els seus efectes on calgui, lliuro la present de conformitat amb el que estableix l'art. 321 del Reglament d'Organització, Funcionament i Règim Jurídic de les Corporacions Locals, d'ordre del Sr. Alcalde, a Sant Feliu de Guíxols, el dia vint-i-cinc del mes de febrer del mil nou-cents vuitanta-dos. — Enrique Gallego, rubricat. — Vist i plau, L'ALCALDE, Josep Vicente, rubricat.

VIII

1982, juny, 28. Barcelona.

La Direcció General d'Administració Local, Departament de Governació de la Generalitat de Catalunya tramet a l'autor del present treball, l'informe emès pel senyor Armand de Fluvià, respecte a l'escut heràldic de Sant Feliu de Guíxols.

SANT FELIU DE GUÍXOLS. Informe núm. 112. **INFORME SOBRE L'ESCUT HERÀLDIC DE L'AJUNTAMENT DE LA CIUTAT DE SANT FELIU DE GUÍXOLS.**

L'Ajuntament de la ciutat de Sant Feliu de Guíxols (Baix Empordà) desitja l'ús oficial d'armes municipals que el distingeixin i el diferenciïn dels altres municipis del Principat, complint d'aquesta manera les disposicions dictades en diverses èpoques des del segle passat.

L'esmentat Ajuntament, amb data de 22 d'abril de 1982, es dirigí a la Direcció General d'Administració Local del Departament de Governació de la Generalitat de Catalunya, adjuntant-li l'expedient per a l'oficialització de l'escut aprovat en sessió de 29 de gener del corrent basat en l'informe presentat pel director de l'Arxiu i del Museu Municipal, Lluís Esteva i Cruañas. L'expedient inclou tota la documentació aplegada des del 1974, data en la qual l'Ajuntament havia iniciat l'expedient prop del ministeri de la Governació, amb informes, dictàmens i al·legacions que hi són inclosos.

L'escut aprovat és el següent:

Triangular curvilini truncat i semipartit: al 1r., d'or, 4 pals de gules; al 2n., vairs d'ondes; i al 3r., d'argent, una creu de gules.

Consultades les fonts al meu abast (Pere Costa: *Nobiliario catalán* (1750); Pere Màrtir Rigalt: *Tratado de Nobleza* (1834); Francesc Piferrer: *Nobiliario de los reinos y señoríos de España* (1860); *Diccionari Salvat de la Llengua Catalana* (1910); Manuel Basa: *Els escuts heràldics dels pobles de Catalunya* (1968); Francesc Carreras i Candi: *Geografia general de Catalunya* (1912); Vicente de Cadenas: *Antecedentes*

L'ESCUR D'ARMES DE SANT FELIU DE GUÍXOLS

relativos a la heràldica municipal catalana que se conservan en la Sección de Sigilografía del Archivo Histórico Nacional (1957); Víctor Oliva: Estudios heràldics (1921); Ferran de Sagarra: Sigil·lografia catalana (1922); Gran Enciclopèdia Catalana (1979); Els castells catalans (1967); E. Grahit: Memorias y noticias para la historia de la villa de San Feliu de Guíxols (1874); Eduardo González Hurtebise: Bosquejo histórico de la villa de San Feliu de Guíxols (1905); articles a les revistes «Àncora» i «Es Corcó», així com els fons heràldics de l'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona) i tota la documentació aportada a l'expedient municipal, he trobat les següents referències heràldiques de la ciutat de Sant Feliu de Guíxols:

A. — Documentació de caràcter públic relacionada amb l'ajuntament (abasta escuts, segells, etc., de 1410 a 1982):

a. La primera representació heràldica la trobem a un segell, segurament fet entre 1354-1360, a un document del 1410 i que es troba fins al 1630. Es tracta d'un escut partit (1, vairs d'ondes; 2, creu plena, i al tot un cap dels Pals). Es tracta de l'escut aprovat per l'actual ajuntament aquest any.

b. El segon model és quarterat: 1 i 4 els Pals, 2 la creu i 3 els vairs. El trobem vers 1430 i el 1876.

c. El model següent és quarterat: 1 la creu, 2 i 3 els Pals i 4 els vairs o faixes o faixat. Abasta 1438-43, 1445-50, 1474, 1548, 1605, 1749 i 1892.

d. Model quarterat: 1 i 4 la creu, 2 els Pals i 3 els vairs, faixes o faixat. De 1650 a 1895 i de 1936 a 1950.

e. Quarterat: 1 i 4 la creu, 2 els Pals i 3 la mola de molí amb la palma i el mar. El 1763 i del 1950 al 1982 (amb la varietat que des del 1975 separen els quaters mitjançant una creu estreta d'argent que anomenen «franges»).

f. Quarterat: 1 els Pals, 2 i 3 la creu i 4 els vairs, faixes o faixat o mar. El 1785 i de 1798 a 1935.

g. Quarterat: 1 els Pals, 2 i 3 la creu i 4 la mola amb la palma i el mar. Vers el 1927.

B. — Segells de l'antiga batllia de Sant Feliu de Guíxols:

a. Escut semipartit i truncat: a l'1 la creu, al 2 els Pals i al 3 les faixes ondades o vairs. Del 1400 al 1486.

b. Escut semipartit i truncat: a l'1 els Pals, al 2 la creu i al 3 borrós però cal suposar que hi havia els vairs o faixes. És del 1488.

C. — Escuts de la Pia Almoïna de Sant Feliu de Guíxols:

a. Quarterat: 1 la creu, 2 els Pals, 3 els vairs i 4 el pa creuat de la Pia Almoïna, Documentat el 1475, 1512 i 1520.

b. Quarterat: 1 els Pals, 2 la creu, 3 el pa creuat i 4 els vairs. Documentat el 1478 i el 1490.

D. — Escuts proposats, suggerits o descrits per particulars:

a. Pere Costa (1750). De gules, una mola de molí d'argent amb una palma d'or sortint per la nadilla. El peu faixat ondat d'argent i d'atzur de 6 peces.

b. Octavi Viader al seu ex-libris (v. 1888-1915) emprà el model Aa.

c. González Hurtebise (1905) el mateix model Aa.

d. La làpida de Guitart (1907) el model Aa.

e. Casas-Aguilera a «CEIDA» (1928) el model Aa.

f. Mn Lambert Font (1934) el model Af.

g. Manuel Bassa (1968) el model Ae.

h. La Real Academia de la Historia (1977) proposa un model nou: truncat i semipartit: a l'1 els Pals, al 2 la creu i al 3 els vairs.

i. Lluís Esteva el 1975 proposa el model Ad en forma de quadrilong i el quarter 3 d'argent 6 faixes «anglesades» (en realitat són centellades), i corona a l'antiga per timbre. I el 1981 el model Aa triangular curvilini amb vairs d'ondes i sense corona.

Les referències històriques de la ciutat de Sant Feliu de Guíxols que ens poden interessar són les següents:

A. La ciutat sorgí del monestir, del qual depenia en jurisdicció compartida amb el rei.

B. Pere III la féu vila reial i l'agregà a Girona fent-ne un carrer i que participés dels seus privilegis, amb reserva per a l'abat de molts drets i exaccions com a senyor de castell termenat (així fou considerat el monestir de Sant Feliu). Aquesta concòrdia entre el rei, Girona i San Feliu se celebrà a Roses el 1354.

Consideracions

A. Pel que fa a la forma de l'escut veiem que des del 1410 hom ha emprat la triangular curvilínia, la quadrilonga, la cordiforme, la rodona i la caironada. Això és lògic perquè no hi havia una forma exclusiva. Avui dia i per tal de distingir els escuts gentilicis (de llinatges) dels municipals, a un congrés d'heràldica que hi va haver a Roma hom va decidir de recomanar precisament una que només es donava, gairebé exclusivament, als Països

L'ESCUT D'ARMES DE SANT FELIU DE GUÍXOLS

Catalans: la caironada. I això és el que recomanen avui els heraldistes, exceptuant els meus companys de la Real Academia de la Historia, que recomanen el quadrilong que ells anomenen «español». La Generalitat i l'Institut d'Estudis Catalans i, jo mateix, recomanem aquest, però l'ajuntament no està obligat a emprar-lo.

B. Pel que fa al timbre hom ha emprat a Sant Feliu, principalment, tres tipus: una corona a l'antiga (que als textos anomenen erròniament «comtal»), una corona senyorial, i una corona pseudomarquesal. Ara bé, la corona a l'antiga no s'empra com a timbre sinó com a moble dins el camper de l'escut, la senyorial no té sentit des de l'abolició de les senyories. Una de marquès és evident que tampoc no li correspon perquè la ciutat no és centre de cap marquesat. Cas de voler mai posar-ne una la que correspon és la corona mural de ciutat, que és la que anirà a la descripció.

C. Al llarg d'una història de cinc-cents setanta-dos anys podem veure, d'una manera constant, que a l'escut hi són representats els seus tres senyals característics (llevat de trenta-tres anys que ha estat emprada la mola amb la palma i el mar): els Pals, els vairs i la creu. Per a mi, no hi ha dubte, i em sembla molt clar, mentre hom no em demostrï el contrari, que els tres senyals tradicionals de la ciutat representen un moment, una fita transcendental a la història municipal: la concòrdia de Roses del 1354. Els Pals, el senyal del rei, al lloc més honorable i eminent de l'escut —el cap— i dominant els altres dos senyals, el de la ciutat de Girona, on Sant Feliu restava integrada com a carrer i gaudint dels mateixos privilegis, i el de la part eclesiàstica, amb el seu senyal característic: la creu. Els tres plegats pregonen, «diuen» que aquell —l'únic que els porta junts al Principat— és l'escut de Sant Feliu de Guíxols, fàcilment identificable per la seva ordenació.

D. Els Pals. També al llarg dels anys veiem el que ha estat comú als Països Catalans fins que no s'ha estabilitzat el nombre de pals a quatre: els Quatre Pals, erròniament anomenats «barres». N'apareixen als escuts santfeliuencs sis, cinc, quatre, tres i dos. Però és clar que han d'ésser els Quatre Pals.

E. Els vairs. També veiem —és el mateix que s'esdevé a Girona— que alguna vegada (per ignorància del picapedrer o dibuixant) els vairs són en pal. Altres vegades sofreixen una alteració i es converteixen en un faixat o en faixes ondades, o dentades, o centellades, o viperades i, fins i tot acanalades. Algunes vegades les faixes són abaixades i també s'arriben a convertir en un mar al natural, emplenant tota la partició o abaixat, El que també per a mi és clar, vista tota la documentació aportada, és que han

d'ésser els vairs de Girona i, per tant, en realitat, es tracta d'un VAIRAT ANTIC (O D'ONDES) D'ARGENT I DE GULES.

F. La creu. No crec que tingui cap base heràldica que la creu (o les dues creus) signifiquin batalles guanyades o intervencions bèl·liques. Jo m'inclino per la interpretació que abans he assenyalat: crec que es tracta del senyal del monestir de Sant Feliu a una època quan encara no emprava la mola amb la palma dins l'aigua. Pensem que la primera representació que coneixem de la mola és de començaments del segle XVIII i al segle XIV no era gens rar que el monestir, a manca d'un altre senyal més distintiu com posteriorment tingué, emprés el senyal de la creu, que és un símbol eclesiàstic per excel·lència.

Ara bé, almenys a partir del 1650 apareixen dues creus. Quina explicació hi podem donar? És evident que si hom emprava també, des del segle XV, l'escut quarterat aquest no es podia organitzar si no era repetit un dels tres senyals, i així trobem que el primer que es repeteix és el senyal del rei, que tenia el domini eminent (models Ab i Ac). Però no seria gens estrany que el senyor feudal, a un moment determinat manés un petit canvi que consistia a suprimir els pals del tercer quarter del model Ac, traslladar-hi els vairs que eren al quart quarter i en aquest col·locar l'altra creu. Així la importància del monestir es feia més palesa tot i respectant el senyal reial. Una altra explicació de l'aparició del model Ad ja ha estat donada i també em sembla molt possible sobretot si tenim en compte les dades: la segona creu podria ésser una alteració del pa creuat de la Pia Almoïna. L'escut Ca (que sembla que és el correcte —no el Cb— perquè porta la creu al primer quarter pel fet d'ésser una institució religiosa) passa a ésser model d'un nou escut municipal interpretant com una creu el pa creuat. Aquestes són les meves interpretacions i per això m'inclino per una simplificació que, alhora, és, també, un retorn als orígens i en heràldica, salvades poques excepcions, els orígens sempre són millors i més autèntics.

G. Els esmalts de la creu. A tota Europa una creu de gules en camper d'argent és sempre la creu de sant Jordi, i al Principat encara més perquè també és el senyal de la Diputació del General de Catalunya (Generalitat). Jo no veig i menys després de les consultes que he fet, cap relació de sant Jordi amb Sant Feliu de Guíxols i tampoc de la Generalitat que, mentre no es demostrï el contrari no va prendre part a la concòrdia de Roses esmentada. Per això crec que cal donar confiança als qui han dit que la creu de gules era sobre camper d'or. D'altra banda, l'ajuntament ja l'havia emprat així fins el 1975. Aquests esmalts donen més una entitat pròpia a l'escut de la ciutat principalment quan força municipis catalans ja porten la creu de sant Jordi.

L'ESCUT D'ARMES DE SANT FELIU DE GUÍXOLS

Per tot això, i tenint en compte d'ajustar-me fidelment a la història del municipi, crec que l'escut de la ciutat de Sant Feliu de Guíxols hauria d'ésser organitzat i ordenat de la manera següent:

ARMES

Escut caironat partit: al 1r., vairat antic (o d'ondes) d'argent i de gules; i al 2n., d'or, una creu plena de gules; al tot un cap d'or amb 4 pals de gules. Per timbre una corona mural de ciutat.

Barcelona, 28 de juny de 1982. — Armand de Fluvià i Escorsa, rubricat, conseller heràldic diplomad en Genealogia, Heràldica i Nobiliària.

SUBSCRIPTORS A LES PUBLICACIONS DEL MUSEU MUNICIPAL

AJUNTAMENT DE BEGUR
AJUNTAMENT DE CALONGE
AJUNTAMENT DE CASTELL-PLATJA
D'ARO
AJUNTAMENT DE LA BISBAL
AJUNTAMENT DE PALAFRUGELL
AJUNTAMENT DE PALAMÓS
AJUNTAMENT DE SANT FELIU
DE GUÍXOLS
AJUNTAMENT DE SANTA CRISTINA
D'ARO
AJUNTAMENT DE TORROELLA
DE MONTGRÍ
JAUME ALBERTÍ I ARXER
PERE ALBERTÍ I CALZADA
YOLANDA ALBERTÍ I ROSELL
PERE ALBERTÍ I SERRA
RAMONA I CATERINA ALBERTÍ
I SORRIBES
JOSEP ALGANS I RIBOT
JOSEP ALSINA I BOFILL
ARXIU MUNICIPAL. AJUNTAMENT
DE GIRONA
JOAN AULADELL I VIDAL
JAUME AYMAR I RAGOLTA
JOAN BADIA I HOMS
PERE BARREDA I MASÓ
LLUÍS BATLLE I PRATS
DOLORS BASSA I COLL
JORDI BELLAPART I ROIG
ROSER BENET I PUGES
BIBLIOTECA DE L'ABADIA
DE MONTSERRAT
BIBLIOTECA DE «LA CAIXA».
SANT FELIU DE GUÍXOLS
BIBLIOTECA MUNICIPAL.
PLATJA D'ARO
BIBLIOTECA PÚBLICA MUNICIPAL.
PALAFRUGELL
FRANCESC BIGAS I FORMIGA
JOAQUIM BIGAS I QUINTANA
IGNASI DE BLAS I VILÀ
MARGARIDA DE BLAS I VIVAS
MONTSERRAT BLAY I ALABAU
ESTEVE BOADA I OLIVERAS
VICENÇ ESTEBAN I DARDER
LLUÍS ESTEVA I CRUAÑAS
ELENA ESTEVA I MASSAGUER
FRANCESC ESTEVA I MASSAGUER
JOSEP ESTRAGUÉS I PRESAS
NICOLAU ESPUÑA
PLÀCID FERNÁNDEZ I MATEU
PERE FERRER I GARRIGA
ENRIC FIGUERAS I RIBAS
JOAN FONT I TEIXIDOR
SANTIAGO GARCIA I ARANDILLA
ENRIC GIFRE I NOGUERA
JOSEP GELI I FOREST
JOSEP GENDRAU I XIFRÓ
ALBERT GEREMIES I CORTADA
ENRIC GIFRE I NOGUERA
PERE GIMBERNAT I PUJADAS
ÀNGELA GINESTA I ADROGUER
JOAN GIRONELLA I POUS
AMANDA GROSS
RAFAEL HEREU I BUHIGAS
JOSEP HEREU I VIDAL
SANTIAGO HERNÁNDEZ I BAGUÉ
JAUME HUGUES I SOLÉS
INSTITUT DE FORMACIÓ
PROFSSIONAL. SANT FELIU
DE GUÍXOLS

JOSEP M.ª ISERN I LLIURET
ÀNGEL JIMÉNEZ I NAVARRO
BENET JULIÀ I FIGUERAS
ALBERT JUANOLA I BOERA
JORDI LLORENS I VIDAL
JORDI LLOVERAS I TORRENT
ESTEVE LÒPEZ I BARROT
JOSEP LÒPEZ DE LERMA
JOSEP LLORET I COLLELL
JULIÀ MAROTO I GENOVER
CARME MARTINELL I CALLICÓ
ÀNGEL MARTÍNEZ DE LAGUARDIA
MÒNICA MARTINOY I MASJOAN
NARCÍS MASFERRER I BUIXÓ
EMILI MASSALLÉ I GARRIGA
JOSEP MATAS I BALAGUER
ALEXANDRE MATAS I CONCHILLO
JOAN MAURA I CATEURA
JOAN MAURA I RIBAS
PERE MIAS I PLA
MANUEL MONFORT I ANGLÈS
XAVIER MUNDET I TARRÉS
MUSEU-ARXIU. PALAFRUGELL
MUSEU MUNICIPAL. SANT FELIU
DE GUÍXOLS
JOSEP BOFILL I LLERAS
FERRAN BOSCH I COSTA
ALBERT BOU I VILANOVA
MARIA BUSCARONS I GAY
JAUME CALABUIG I VIÑAS
FRANCESC CALLICÓ I FRANQUESA
FELIP CALVET I COSTA
FRANCESC CALVET I COSTA
RAFAEL CALZADA I NAVARRO
JOSEP CALZADA I OLIVERAS, PVRE.
CAMBRA OFICIAL DE COMERÇ,
INDÚSTRIA I NAVEGACIÓ.
PALAMÓS.
CAMBRA OFICIAL DE COMERÇ,
INDÚSTRIA I NAVEGACIÓ.
SANT FELIU DE GUÍXOLS
OCTAVI CANADELL I MAS
PERE CANER I ESTRANY
JAUME CARBONELL I CARRERAS
JOAN CARBONELL I FORNÓS
RICARD CASTELLÓ I JANÓ
JOAN CATEURA I SALELLAS

JOAN B. CENDRÓS I CARBONELL
CENTRE DE DOCUMENTACIÓ.
CAMBRA DE COMERÇ I INDÚSTRIA.
GIRONA
CENTRE D'ESTUDIS CALONGINS
«COLÒNICO»
JOSEP M.ª CERVERA I BERTA, PVRE.
MARIA CIURÀ I COSTA
MANUEL CLARA I MASSICH
COL·LEGI COMARCAL «VALL D'ARO»
COL·LEGI «GAZIEL». SANT FELIU
DE GUÍXOLS
COL·LEGI «SANT MIQUEL».
TORROELLA DE MONTGRÍ
ESTEVE COLLS I MASDEVALL
ANTONI DALMAU I TORRES
MONTERRAT DARNACULLETA
I POCH
JOAN DOMÈNECH I MONER
TOMÀS ECHEVARRIA I CABRERA
PERE ECHEVARRIA I DUBÉ
NARCÍS ESCARPENTER I IGLÉSIAS
JOSEP ESCORTELL I CERQUEDA
MUSEU MUNICIPAL. TORROELLA
DE MONTGRÍ
LLUÍS PALAHÍ I XARGAY
LLUÍS PALLÍ I BUXÓ
JOSEP PASCUAL I MASSAGUER
PERE PAU I COS
ISIDRE PERNAL I COMAS
ANTONI PERRAMON I DEL VALLE
ISIDRE PRADES I BUIXONS
JOAN PUIG I CAYUELA
XAVIER PUIG I RIERA
JOSEP QUEIPIQUER I PERICAY
JOAQUIM QUINTANA I LLAGOSTERA
JOAQUIM RADRESA I FONTS
JOAN RADRESSA I CASANOVAS
ISIDRE RIBERA I BECH
EMILI RIERA I CALVET
JOAN RIUS I LATORRE
PERE ROIG I ESCRIBÀ
TOMÀS ROSÉS I PIJOAN
MARIA DOLORS ROTLLANT
I GALINDO
JOAN RUTLLAN I PLA
RAMON SAGUÉ I NASARRE

JAUME SALA I FIGUERAS
MARIA SALA I SANJAUME
JOAN SANCHIZ I GUERRERO
NÈSTOR SANCHIZ I GUERRERO
ADELA SANJAUME, VÍDUA SALA
JOAN SANS I SOLÉS
CARLES SAPENA
JOSEP SERRATS I TORRES
JOAN SOLER I TOBELLA
JOSEP SOLER I PRUNEDA
JOAN SURROCA I SENS
EMILI TARRÉS I CASANOVES
JOSEP TEMPORAL I PARET

JOAN TORRENT I FÀBREGAS
JOAN TORRÓ I CABRATOSA
ANTONI VÁZQUEZ I
DARNACULLETA
JORDI VERRIÉ I FAGET
JOSEP VERT I PLANAS
JOSEP VICENTE I ROMÀ
LLUÍS VILAR I SUBIRANA
JOAN VILARET I MONFORT
JOSEP VILARET I MONFORT
LLUÍS VINYAS I IGLÉSIAS
MARIA XIFRÓ
MÀRIUS ZUCCHITELLO I GILIOLI

ÍNDEX

	Pàg.
PRESENTACIÓ	5
1. INTRODUCCIÓ	9
1a) FONTS DOCUMENTALS	10
1b) BIBLIOGRAFIA, PRECEDIDA DE LES ABREVIATURES USADES .	10
1c) ABREVIACIONS	12
1d) HISTÒRIA	12
2. INVENTARI DELS ESCUTS D'ARMES MUNICIPALS	18
2a) ESCUTS COMPLEMENTARIS	51
2b) ALTRES ESCUTS MUNICIPALS	53
2c) NOTÍCIÉS DIVERSES QUE FAN —O PODEN FER— REFERÈNCIA A L'ESCUT MUNICIPAL	54
3. ESCUTS D'INSTITUCIONS RELACIONADES AMB EL MUNICIPI	56
4. ELEMENTS HERÀLDICS	61
4a) LA CREU	61
4b) ELS PALS	63
4c) LES FAIXES DE VAIRS D'ONDES	65
4d) LA MOLA DE MOLÍ I LA PALMA	68
5. FORMES DE L'ESCUT I ELEMENTS EXTERIORS	71
5a) FORMES I PARTICIÓ	71
5b) LA CORONA	72
6. RESUMS GRÀFICS DELS ESCUTS	74
6a) COMENTARIS A LES DUES FIGURES ANTERIORS	77
7. ELECCIÓ DE L'ESCUT MUNICIPAL	78
8. POLICROMIA	82
9. CONCLUSIÓ	85
10. ADDENDA	87
11. APÈNDIX	88

AQUEST VOLUM
DE
PUBLICACIONS DEL MUSEU MUNICIPAL
DE SANT FELIU DE GUIXOLS
HA QUEDAT ENLLESTIT EN ELS
TALLERS DE
GRAFIQUES BIGAS, DE
SANT FELIU DE GUIXOLS,
EL MES D'OCTUBRE DE
MCMLXXXII

